

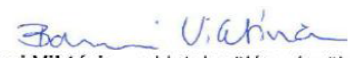

PÁTKA

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV HELYZETFELTÁRÁS

2019

Baracsi Viktória – okl. településmérnök
TT 02-0655

Baranyai Péter – okl. villamosmérnök
19-0762/TH-T

Bartos Sándor – okl. gépészmérnök
KB-T;SZKV;SZÉM3 – 02-0067

Blázsovics Attila – okl. építőmérnök
VZ-TEL;TER;VKG 02-1169

Böszörményi Krisztina – okl. táj- és kertépítész mérnök
TK, SZT-02-0031

Fazekas-Makk Brigitta – okl. geográfus
okl. környezetmérnök

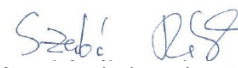

Fenyvesi Róbert – okl. geológus
Víz- és földtani közeg védelem szakértő
SZKV – 1.1.;1.3. – 01-13708

Horváth Márton – okl. településmérnök, GIS

Kiss-Bartos Réka – okl. közigazdász

Papp Gábor – környezetmérnök
SZKV 1.1;1.2;1.3- 02-1250

Savanyú Bálint – okl. régész
17-007

Szabó Róbert – gépészmérnök
G,TE – 02-01327

Tompos Antal – okl. építőmérnök
KÉ-KK,KÉ-K,Tkő – 02-0079

HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok ..10	
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Kon koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata	11
1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	15
1.4. A szomszédos települések hatályos településrendezési terveinek vonatkozó megállapításai	23
1.5. Hatályos településfejlesztési döntések	23
1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció megállapításai	24
1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések	24
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	24
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök	24
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	24
1.7. A település társadalma	27
1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	27
Demográfia	27
Vándorlás	29
Korszerkezet	29
Népesség képzettsége	30
Foglalkoztatottság	31
Nemzetiségek	32
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	32
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)	32
Civil egyesületek, kulturális élet	32
1.8. A település humán infrastruktúrája	33
1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, stb)	33
Oktatás	33
Szociális intézmények	34
Egészségügy	35
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása	35
1.9. A település gazdasága	36
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre	36
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazati, jellemzői	37
1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése	38
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	39
1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok	40
1.10. Az Önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	40
1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	40
1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	40
1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység	41
1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai	41

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás	41
1.10.6. Intézményfenntartás	42
1.10.7. Energiagazdálkodás	42
1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások.....	42
1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata.....	43
1.12.1. Természeti adottságok	43
1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet	48
1.12.2.1 Táj történeti vizsgálat	51
1.12.2.2 Tájhasználat értékelése.....	52
A táj terhelhetősége.....	56
1.12.2.3 Tájhasználat értékelése.....	57
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek.....	58
1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek	58
1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, elemek.....	59
1.12.3.3. Ökológiai hálózat	62
1.12.3.4. Természetvédelmi, tájvédelmi és tájképvédelmi konfliktusok és problémák	63
1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata	63
1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	63
1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek.....	63
1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság	65
1.13.1.3. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	66
1.14. Az épített környezet vizsgálata	66
1.14.1. Terület- felhasználás vizsgálata.....	66
A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata	66
Az ingatlan nyilvántartási adatok alapján, művelési ágak és a minőségi osztályok.....	69
Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	70
Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)	74
Alulhasznosított barnamezős területek	75
Településszerkezeti, terület-felhasználási konfliktusok, problémák	75
Telekmorfológia és telekméret vizsgálat.....	76
Tulajdonjogi vizsgálat	78
1.14.3. Az építmények vizsgálata.....	80
Funkció, kapacitás	80
Beépítési jellemzők	82
Magasság, szintszám, tetőidom	82
Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok	82
Építmények összefoglaló értékelése, problémák feltárása	83
1.14. 4. Az épített környezet értékei, örökségvédelem	83
A településszerkezet történeti kialakulása (történeti leírás).....	83
Természet táj- tájhasználat – településhálózati és településszerkezeti összefüggések.....	86
Településkarakter, helyi sajátosságok.....	86
Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület	87
Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők.....	90

Műemlék, műemlékegyüttes.....	90
Helyi védelem	94
Helyi védelemben (HV) részesült objektumok.....	94
Helyi védett területek	94
1.15. Közlekedéshálózat.....	99
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok.....	99
1.15.2. Közúti közlekedés	100
1.15.3. Községi közlekedés.....	103
1.15.3.1. Közúti	103
Kötőtpályás.....	103
Kerékpáros és gyalogos közlekedés	103
Parkolás	103
Forgalmi adatok	103
1.16. Közművesítés	104
1.16.1. Víziközművek.....	104
Vízgyűjtő és vízellátás	104
Szennyvízelvezetés.....	107
Csapadékvíz elvezetés	107
1.16.2. Energia	108
1.16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás.....	108
Villamos energiaellátás.....	108
Közvilágítás	109
Földgázellátás	109
1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei	109
Napenergia	109
Biomassza	112
Szélenergia.....	112
Hőszivattyúk	113
1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése	113
1.16.3. Hírközlés.....	117
1.17 Környezetvédelem (és településüzemeltetés)	118
1.17.1. Talaj	120
1.17.2. Felszíni és felszín alatti vizek.....	120
1.17.3. Levegőtisztaság és védelme.....	123
1.17.4. Zaj és rezgésterhelés	125
1.17.5. Sugárzás védelem	126
1.17.6. Hulladékkezelés.....	126
1.17.7. Vizuális környezetterhelés	129
1.17.8. Árvízvédelem.....	130
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	130
1.18. Katasztrófavédelem	131
1.18.1 Építésföldtani korlátok.....	131
Alábányászott területek, barlangok és pincék területei.....	131
Csúszás-, süllyedésveszélyes területek.....	131

Földrengés veszélyeztetett területek.....	132
1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség	132
Árvízveszélyes területek	132
Belvízveszélyes területek.....	133
Mély fekvésű területek.....	133
Árvíz és belvízvédelem	133
1.18.3 Egyéb.....	134
Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás).....	134
Mélységi korlátozások.....	134
Magassági korlátozások.....	134
A terület-felhasználási korlátozások	134
Veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemek, létesítmények	135
A város kockázatelemzési és katasztrófavédelmi osztályba sorolása	135
1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely.....	135
Működő külszíni bányák	136
Nyersanyaglelőhely	136
1.20. Városi klíma	137
Éghajlat meghatározása	137
Éghajlat jellemzői	137
Szél	137
Napsütés.....	137
Hőmérséklet	138
Csapadék	138
Éghajlati napok.....	138
Városi klíma	138
Adaptációs képesség	139

ÁBRAJEGYZÉK

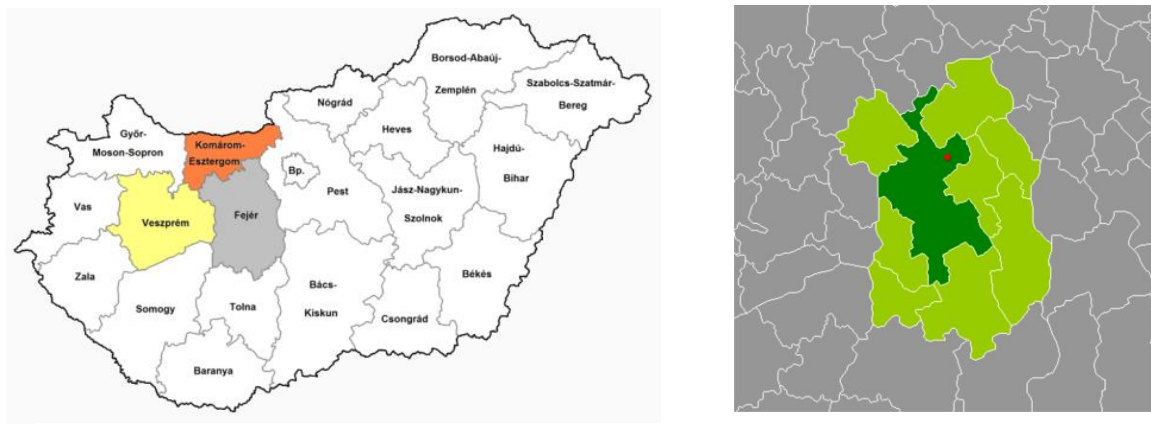
1. ábra Közép-Dunántúli Régió és a Fejér Megyei Járások.....	10
2. ábra Székesfehérvári Járás	10
3. ábra Pátka és térségének közlekedési elérhetőségei	11
4. ábra Magyarország területi integrálódásának főbb dimenziói.....	12
5. ábra Regionális fejlesztési pólusok és tengelyek	12
6. ábra Nemzeti kisebbségek által magas arányban lakott térségek.....	13
7. ábra Hatályos településszerkezeti terv szerinti fejlesztési területek alakulása	26
8. ábra Lakónépesség alakulása Pátkán	27
9. ábra Lakónépesség alakulása a 2000-es évtől	27
10. ábra Élveszületési ráta (ezrelék)	27
11. ábra Halálozási ráta (ezrelék)	28
12. ábra Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)	28
13. ábra Vándorlási egyenleg	29
14. ábra Korszerkezet.....	29
15. ábra Öregedési mutató	30
16. ábra A népesség korszerkezete nemek szerint (2015-ben).....	30
17. ábra A nyilvántartott álláskeresők száma.....	31
18. ábra Nyilvántartott álláskeresők képzettség szerinti megoszlása	32
19. ábra Pátka területének domborzati viszonyai	44
20. ábra Pátka környékének földtani térképe	45
21. ábra Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek Pátka határában	46
22. ábra Vízerosciónak kitett terület Fejér megye területrendezési tervén.....	46
23. ábra Széleróziónak kitett terület Fejér megye területrendezési tervén	46
24. ábra Corine felszínborítási kategóriák Pátka területén.....	49
25. ábra Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület, erdőtelepítésre alkalmas terület Fejér megye területrendezési tervén és Pátka közigazgatási területén lévő erdők fafajok szerinti megoszlása.....	50
26. ábra Pátka tájhasználati az első katonai felmérés idején	51

27. ábra Pátka tájhasználatai a második katonai felmérés idején.....	52
28. ábra Pátka a negyedik katonai felmérésén	52
29. ábra Tájszerkezet alkotóelemei Pátkán.....	54
30. ábra A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete Pátka területén Fejér megye Területrendezési tervén.....	58
31. ábra A tájképvédelmi övezet elhelyezkedése Pátka környékén	59
32. ábra Pátka domborzati viszonyai	66
33. ábra Pátka Község alrészletei művelési ág szerint	68
34. ábra Szántók aranykorona értéke	69
35. ábra Területi megoszlás a megyében.....	70
36. ábra PÁTKA – HATÁLYOS - TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE	73
37. ábra Intézményi elhelyezkedés Pátkán	74
38. ábra Szerkezeti terv tervezett fejlesztések.....	75
39. ábra Belterületi telek méret szerinti megoszlása	77
40. ábra Ingatlankataszter.....	78
41. ábra Pátka település ingatlankatasztere	79
42. ábra Belterületi épületek elsődleges rendeltetés szerint	80
43. ábra Lakások építési év szerinti megoszlása.....	81
44. ábra Műholdas felvétel	82
45. ábra Száz lakott lakásra jutó lakók száma, 2011	83
46. ábra Római kori kőgát	83
47. ábra Pátka épített öröksége – műemléki érintettségű épületek, építmények és területek	96
48. ábra Pátka épített öröksége – régészet (Örökségvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása alapján)	97
49. ábra Pátka épített öröksége – régészet (Örökségvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása alapján)	98
50. ábra Főbb útvonalak	100
51. ábra Fehérvári út részlet	101
52. ábra Kossuth utca részlet	101

53. ábra Vasút utca részlet	102
54. ábra Petőfi utca részlet	102
55. ábra Autóbusz megállóhelyek Pátka településen	103
56. ábra A globálsugárzás átlagos évi összege Magyarországon (2000-2009)	110
57. ábra Globálsugárzás és felhőborítottság átlagos havi értékei Magyarországon	110
58. ábra Pátkai Csemetekert Óvoda	114
59. ábra Orvosi rendelő.....	114
60. ábra Művelődési ház	115
61. ábra Gyűjteményes ház.....	115
62. ábra Pátkai Polgármesteri Hivatal.....	116
63. ábra Felszín alatti víz mélysége Pátkán és környékén.....	121
64. ábra Magyarország földrengés veszélyeztetettsége	132
65. ábra Védelmi szintek.....	135
66. ábra Éghajlati övezeti besorolások Magyarországon.....	137
67. ábra Globálsugárzás átlagos évi összege Pátkán	138

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Pátka a Közép-Dunántúli régióban, Fejér megyében, a megyeszékhelytől – Székesfehérvártól –mind összesen 8 km-re található település.

1. ábra Közép-Dunántúli Régió és a Fejér Megyei Járások (Forrás:wikipedia.org, saját szerkesztés)

Fejér megye 8 járása – Móri, Bicskei, Székesfehérvári, Martonvásári, Gárdonyi, Dunaújvárosi, Enyingi, Sárbogárdi járások – közül Pátka a Székesfehérvárihoz - Magyarország egyik legnagyobb és egyik legnépesebb járásának – közeli település. A járást egy megyei jogú város (Székesfehérvár), két város (Polgárdi és Aba), valamint négy nagyközség (Sározd, Seregélyes, Soponya, Szabadbattyán) és 18 község (Bakonykúti, Csősz, Csór, Füle, Iszkaszentgyörgy, Jenő, Kálóz, Kőszárhegy, Lovasberény, Moha, Nádasladány, Pátka, Sárkeresztes, Sárkeszi, Sárszentmihály, Tác, Úrhida, Zámoly) alkotja.

2. ábra Székesfehérvári Járás (Forrás: saját szerkesztés)

A Székesfehérvári járás a járások 1983-as megszüntetése előtt is mindvégig létezett, és székhelye az állandó járási székhelyek kijelölése (1886) óta végig Székesfehérvár volt.

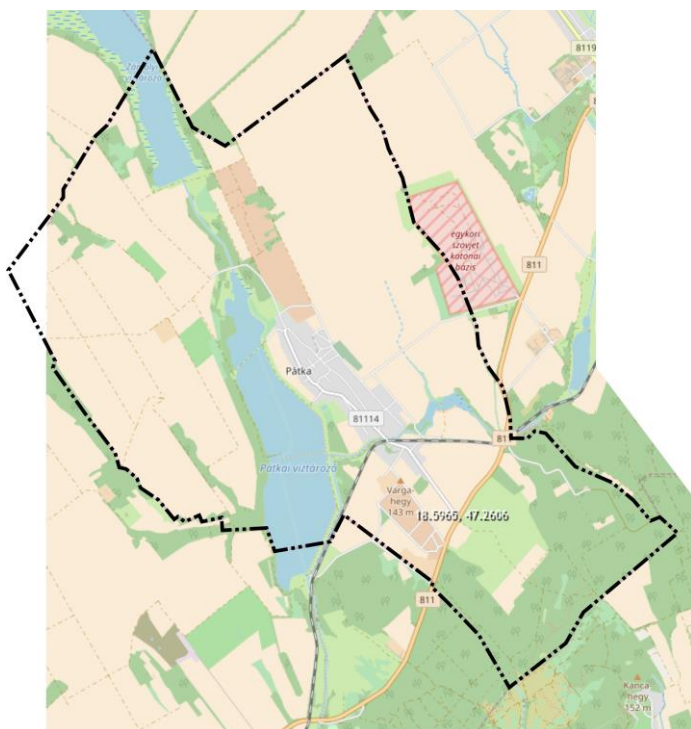
A járást több főközlekedési útvonal, az M7 és M8, illetve a 81-es és a 811-es utak, valamint a Budapest - Székesfehérvár-Murakeresztúr vasútvonal is keresztezik.

Pátka területe 40,38 km², népsűrűsége 40,66 fő/km². 2015. január 1-n 1662 fő élt itt.

Északról Csákvár és Zámoly, keletről Lovasberény, nyugatról Székesfehérvár, délről Pákozd határolja a községet.

Székesfehérvárral közvetlen szomszédos község a járás központjától és megyeszékhelytől mindösszesen 8 km-re található. A kedvező elérési

idő miatt Székesfehérvár településre gyakorolt vonzás közvetlen érvényesül.

Közlekedési viszonyait tekintve a 811. számú közút a hangsúlyos, amely amellet, hogy áthalad a településen, Székesfehérvárnál csatlakozik a M7-es számú útba, így biztosítva az országos gyorsforgalmi hálózatokhoz való csatlakozást.

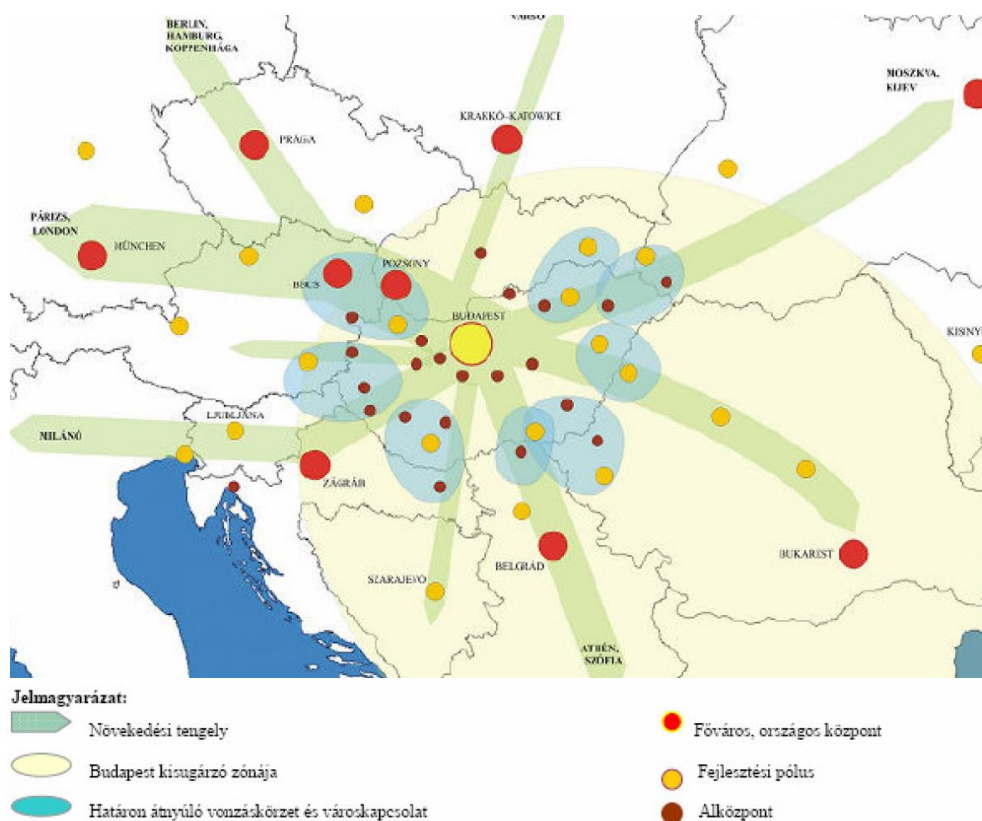
3. ábra Pátka és térségének közlekedési elérhetőségei
(Forrás:openstreetmap)

1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL (ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL ÉS A TERÜLETEILEG RELEVÁNS MEGYEI, VALAMINT TÉRSÉGI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKKAL ÉS PROGRAMOKKAL) VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

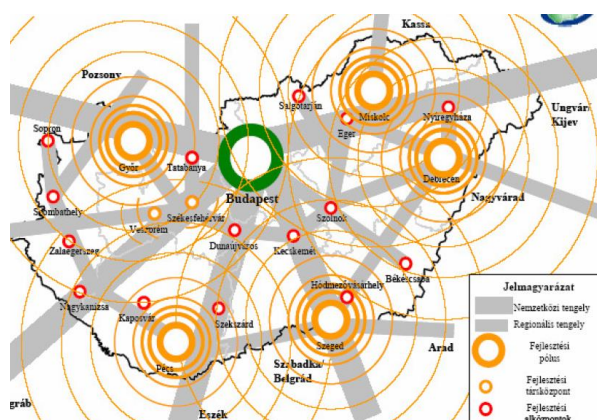
Az **Országos Területfejlesztési Konceptió** az ország átfogó távlati fejlesztését megalapozó tervdokumentum, amely meghatározza az ország hosszú távú területfejlesztési céljait, és a területfejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információt biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és területfejlesztés szereplői számára.

A Konceptió jövőképe és célrendszere 2030-ig szól. **Magyarország 2030-ra Kelet–Közép Európa gazdasági és szellemi központjává válik, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.**

Pátka az Országos Területfejlesztési Konceptióban Magyarország területi integrálódásának főbb dimenzióit bemutató ábra szerint a Budapest - Milánó fejlesztési tengely közelében fekszik, ami meghatározó lehet a település tekintetében is.

4. ábra Magyarország területi integrálódásának főbb dimenziói (Forrás: OTK Váti)

5. ábra Regionális fejlesztési pólusok és tengelyek (Forrás:OTK)

- elérhetőség,
- szolgáltatás – szervezés,
- turisztikai fejlesztések,
- a helyi, területi alapú, széleskörű partnerségből építkező kezdeményezések, közösség-szervezések,
- közszolgáltatások komplex szervezése,
- önszerveződés helyszíneinek megteremtése közösségi terek kialakításával,
- foglalkoztatottság növelése,
- vállalkozások támogatására alkalmas humán és infrastrukturális bázisok kialakítása,
- integrált, több szektorra kiterjedő fejlesztések kimunkálása,
- a területeket érintő funkció bővítések ill. váltások.

agrárturizmustól a kerékpáros – lovas -, erdei iskolák központjainak láncolatáig. Az ehhez szükséges egészséges élelmiszerek biztosítását a környező agrártérségekből kell biztosítani.

A megyeszékhely és környezete esetében kiemelt fontosságú a **térségi együtt tervezés** kérdése, mivel ugyanúgy ahogy a megye egyes térségei egy erősebb vonzású fővárosi agglomeráció pozicionálási problémákkal küzdő periferiái, Székesfehérvár vonzáskörzetében is számos „vákuumtelepülés” található, amelyeknek nem tisztázott a térségi munkamegosztásban elfoglalt szerepe. A 2014-2020 időszakban bevezetendő új fejlesztési eszköz: az Integrált Területi Beruházás (ITB – ITI) szükségessé teszi az együtt tervezendő térségekben a **kooperációt**. Fontos továbbá, hogy a vonzáskörzetben található települések a helyi sajátosságaikra alapozva, a helyi identitás növelése mellett felhasználják komparatív előnyeiket az egész térség versenyképességének növelése érdekében.

Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértés Térség középtávú stratégiai cselekvési program (2013)

2012-ben megalakult a Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértés Térségi Fejlesztési Tanács, hogy a működési területének településeit és azok fejlesztéseit összefogja, koordinálja. A 2013-ban elkészült cselekvési program a következő kitörési lehetőségeket fogalmazta meg a térségre és így Pátka területére is:

A Velencei - tó és térsége, Váli-völgy, Vértés Térségi fejlesztési Tanács területe a Dunántúl egy ma még kevésbé exponált, feltárt, a turisztikai kereslet által elsősorban belföldi turisztikai célpontja.

A jelenlegi hazai és nemzetközi turisztikai trendek folyamatos változása a térség pozícióit erősítheti. Ilyen változás a megnövekedett igény a hagyományos turisztikai ágazatok mellett megjelent, elsősorban a természeti környezet adottságait figyelembevevő, azt turisztikai háttér – attrakcióként megjelenítő „ökoturizmus” lehet. Különleges és az általánostól eltérő természeti adottságai, jelentős kulturális örökségi értékei és kedvező közlekedés földrajzi helyzete miatt fejlődése növekvő pályára állítható. Az ország két legfontosabb turisztikai célterületét (Budapest, Balaton) összekötő Velencei - tó – Váli – völgy térségének turisztikai potenciálja egyre jobban emelkedik, 2030 - ra az ország legjelentősebb turisztikai tengelyévé válik. Ezt a térségen átívelő lehetőséget kell megragadni.

A térség jövőképe: ökoturisztikai célterület.

Az egységesen ökológiai mintaterületté alakítható térség ideális fekvése lehetővé teszi, hogy a fővárosi, illetve közeli nagyvárosi (elsősorban civilizációs terhekkel terhelt) lakosok számára éppen a legszükségesebb egészséges, csendes, nyugodt környezetet biztosítsa, sokrétű adottságaival. A térségek egységes fejlesztési területté válása két megye együttműködését igényli.

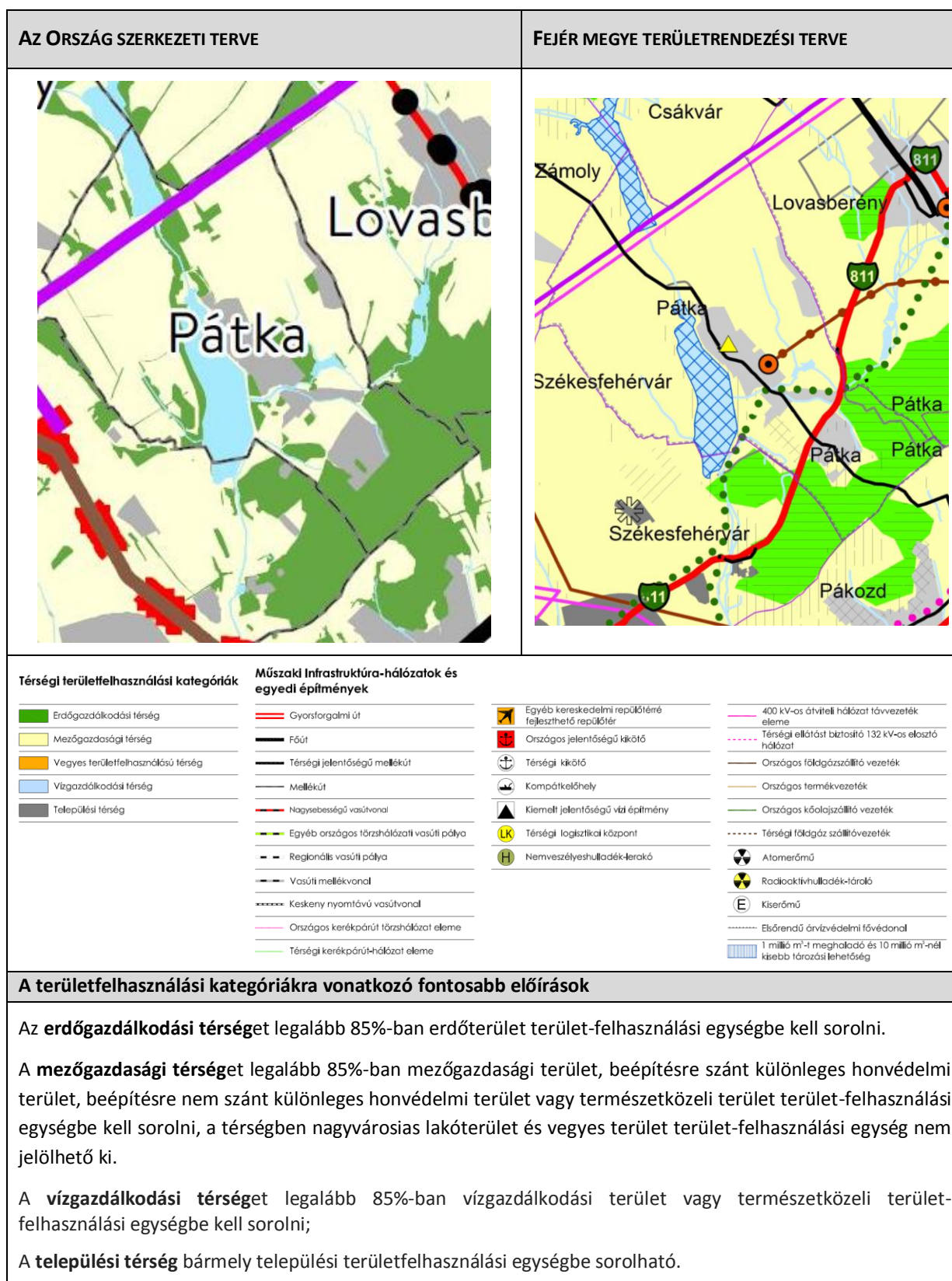
A turisztikai infrastruktúra fejlesztése terén figyelmet kell fordítani a minőségi turizmus, kiemelt szerepben az ökoturizmus fogadás feltételeinek javítására. A mai turisztikai trendek - gyalogos, kerékpáros, lovas, vízi, falusi, slow és zöld, illetve ökoturizmus - összes feltétele adott. A térség helyi termékei, kulturális, gasztronómiai és borászati hagyományai bemutatásával a környezettudatos fejlesztéssel a turizmus igazi húzóágazattá válhat.

Az ökoturisztikai célhoz illeszkedve, kiemelten fontos a térségben az alternatív energiafelhasználás és közműmegoldások támogatása, az ilyen szempontból önellátó (első ütemben) mintafalvak kialakítása és turisztikai bemutatása.

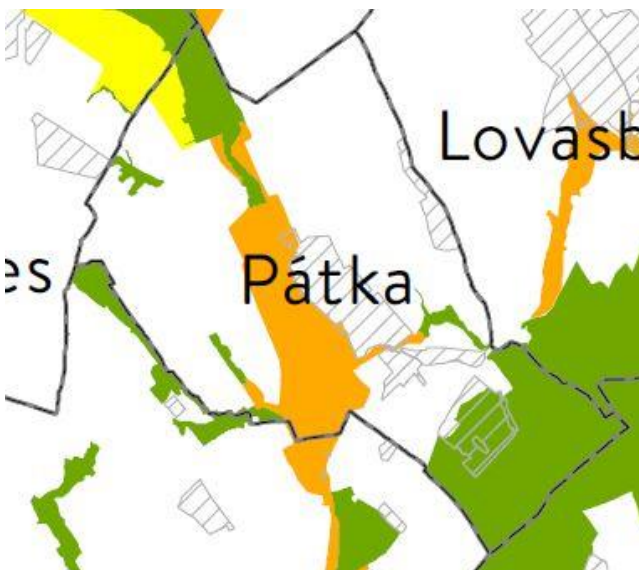
1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

PÁTKA TERÜLETÉT ÉRINTŐ HATÁLYOS TERÜLETRENDEZÉSI TERVI, TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁK, ÖVEZETEK	
Országos Területrendezési Terv (OTrT) 2018. ÉVI CXXXIX. TÖRVÉNY	
TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁ	
erdőgazdálkodási térség mezőgazdasági térség vízgazdálkodási térség települési térség	
TÉRSÉGI ÖVEZETEI	
Országos övezetek:	Megyei övezetek:
1. ökológiai hálózat magterületének övezete	1. ásványi nyersanyagvagyon övezete
2. ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete	2. rendszeresen belvízjárta terület övezete
3. ökológiai hálózat puffterületének övezete	3. tanyás területek övezete
4. kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete	4. földtani veszélyforrás terület övezete
5. jó termőhelyi adottságú szántók övezete	5. egyedileg meghatározott megyei övezet
6. erdők övezete	
7. erdőtelepítésre javasolt terület övezete	
8. tájképvédelmi terület övezete	
9. világörökségi és világörökségi várományos területek övezete	
10. vízminőség-védelmi terület övezete	
11. nagyvízi meder övezete	
12. VTT-tározók övezete	
13. honvédelmi és katonai célú terület övezete	

Jelen dokumentum készítésekor hatályos megyei területrendezési terv 2019-ben kerül felülvizsgálatra, dokumentációanyaga javaslattevő fázisban van, így a hatályos megyei területrendezési terv megállapításait alkalmazzuk, melyet Fejér megye Közgyűlése a 1/2009.(II. 13.) K. R. SZ. rendelettel fogadott el.

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT MAGTERÜLETÉNEK ÖVEZETE, ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT ÖKOLÓGIAI FOLYOSÓJÁNAK ÖVEZETE ÉS AZ ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT PUFFERTERÜLETÉNEK ÖVEZETE

Övezetre vonatkozó előírások

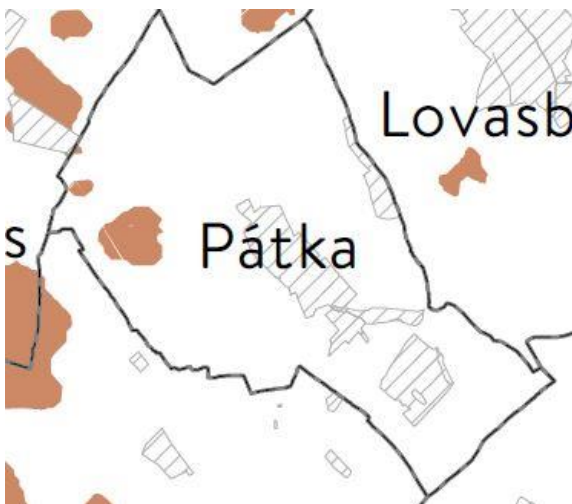
25. § (2), 26. § (2), 27. § (2): Az ökológiai hálózat magterületének övezetében, ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezetében és az ökológiai hálózat puffertérületének övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

- a) a települési területet az ökológiai hálózat magterülete, vagy az ökológiai hálózat magterülete és az ökológiai hálózat ökológiai folyosója körülzárja, továbbá
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

25. § (5), 26. § (5), 27. § (5): Az ökológiai hálózat magterületének övezetében, ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezetében és az ökológiai hálózat puffertérületének övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető. Az övezetben új célkitermelőhely és külfejtéses művelésű bányatelek nem létesíthető, a meglévő külfejtéses művelésű bányatelek horizontálisan nem bővíthető.

26.§ (6) Az ökológiai hálózat magterületének övezetében az erőművek közül csak háztartási méretű kiserőmű létesíthető épületen elhelyezve.

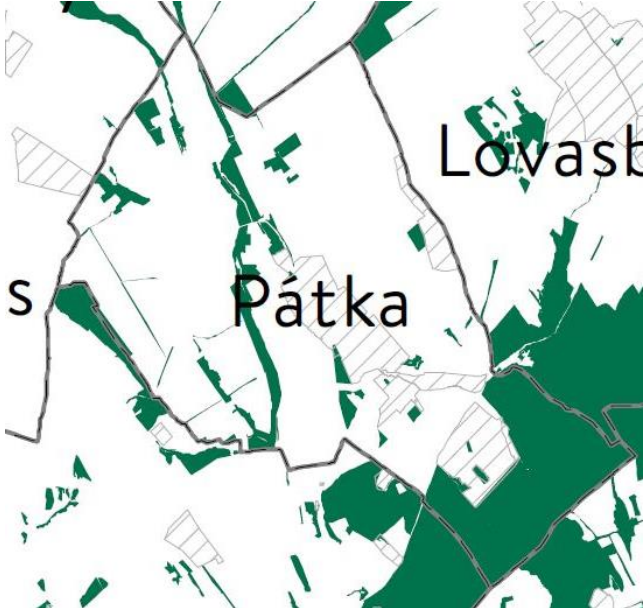
KIVÁLÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE

Övezetre vonatkozó előírások

28. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében új beépítésre szánt terület csak az állami főépítési hatáskörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalnak a területrendezési hatósági eljárása során kiadott területfelhasználási engedélye alapján jelölhető ki.

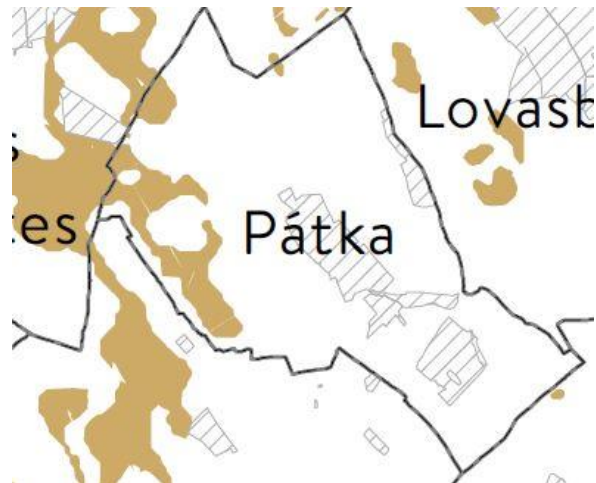
(2) A kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

ERDŐK ÖVEZETE	
	Övezetre vonatkozó előírások
	29. § Az erdők övezetébe tartozó területeket az adott településnek a településrendezési eszközében legalább 95%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolnia. 30. § Az erdők övezetében külfejtéses művelésű bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.

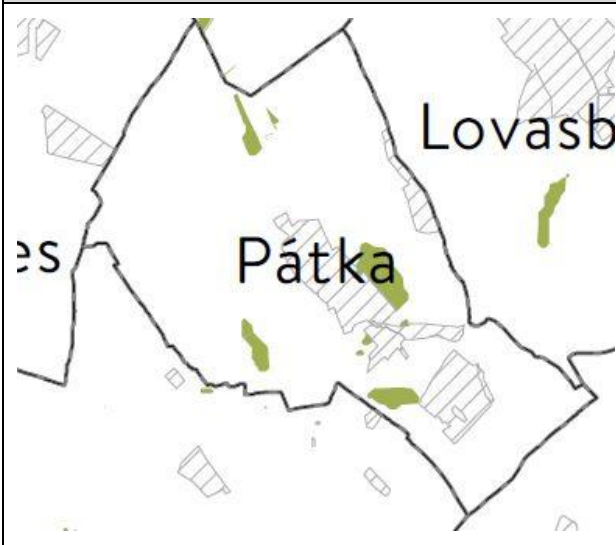
VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS TERÜLETEK ÁLTAL ÉRINTETT TELEPÜLÉSEK
Pátka nem tartozik a világörökségi és világörökségi várományos területek által érintett települések közé.

HONVÉDELMI ÉS KATONAI CÉLÚ TERÜLET ÖVEZETE ÁLTAL ÉRINTETT TELEPÜLÉSEK
Pátka honvédelmi és katonai célú terület övezete által érintett települések közé tartozik.

Az Országos Övezeti Terv részét képező országos övezeteket a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvénnyel összhangban határozta meg, melyeket térképi mellékletünkkel a következőkben ismertetünk.

JÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE	
	Övezetre vonatkozó előírások
	2. § (1) A településrendezési eszközök készítése során a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban – a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett – a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni. (2) A jó termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

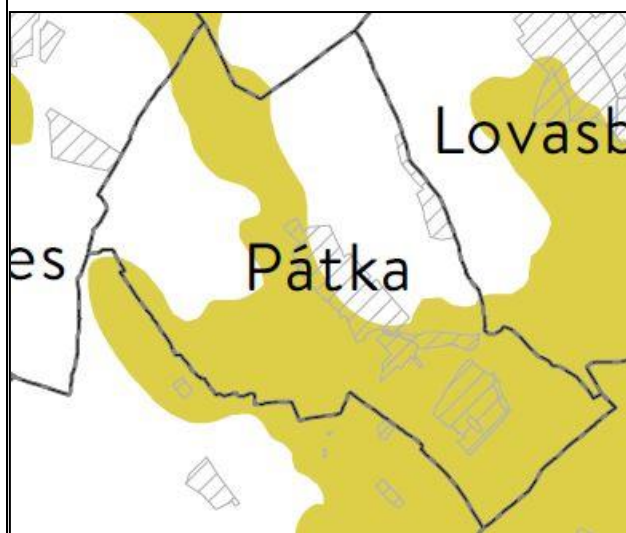
ERDŐTELEPÍTÉSRE JAVASOLT TERÜLET ÖVEZETE

Övezetre vonatkozó előírások

3. § (1) A településrendezési eszközök készítése során az Országos Erdőállomány Adattárban nem szereplő erdőterület területfelhasználási egységeket a településfejlesztési és településrendezési célokkal összhangban – a természeti és kulturális örökségi értékek sérelme nélkül – az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén javasolt kijelölni.

TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

Övezetre vonatkozó előírások

4. § (1) A tájképvédelmi terület övezete területére a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg térségi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(2) A tájképvédelmi terület övezetével érintett területre a tájképi egység, a hagyományos tájhasználat fennmaradása, valamint a tájba illesztés biztosítása érdekében – a településképi

védelméről szóló törvény vagy annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában – meg kell határozni

a) a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait,

b) a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény 2. § (2) bekezdése szerinti településképi rendeletben a településképi követelményeket.

(3) A tájképvédelmi terület övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

(4) A tájképvédelmi terület övezetében a közlekedési, elektronikus hírközlési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, továbbá az erőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell megvalósítani.

VÍZMINŐSÉG-VÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

Pátka teljes területe vízminőség-védelmi terület övezetébe sorolt.

Övezetre vonatkozó előírások

5. § (1) A vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről, illetve a szennyvíz övezeten belüli kezelésének feltételeiről a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.

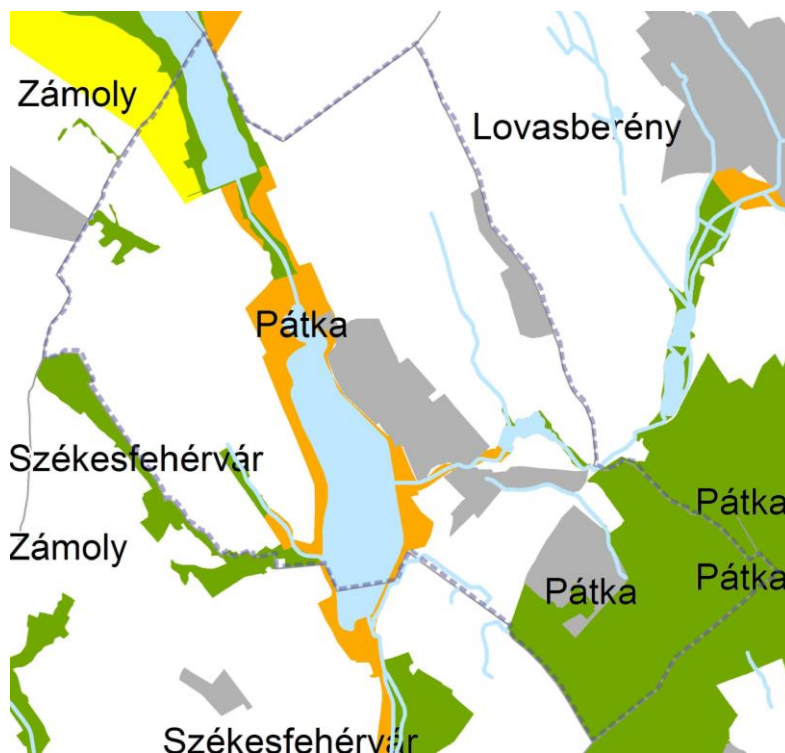
(2) A vízminőség-védelmi terület övezetébe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédellemmel érintett területeket. A kijelölt vízvédellemmel érintett területekre vonatkozó egyedi szabályokat a helyi építési szabályzatban kell megállapítani.

(3) A vízminőség-védelmi terület övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

VTT-TÁROZÓK ÖVEZETE

NAGYVÍZI MEDER ÖVEZETE

**Pátka területét nem érinti a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében kiépítésre kerülő tározók övezete.
Pátka területét nem érinti nagyvízi meder övezete.**

ÖKOLÓGIAI FOLYOSÓ – MAGTERÜLET – PUFFERTERÜLET ÖVEZETE**Övezetre vonatkozó előírások**

20. §(1) Magterület (zöld szín) övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

- a) a települési területet a magterület vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

21. § (1) Az ökológiai folyosó (narancs szín) övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

- a) a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

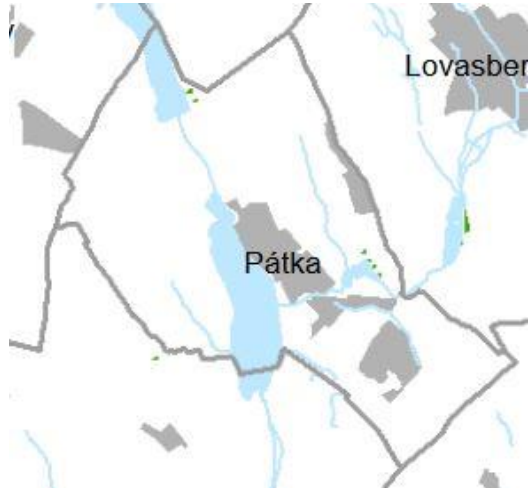
(2)Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e a magterület, a magterület és az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(4)Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhetők el.

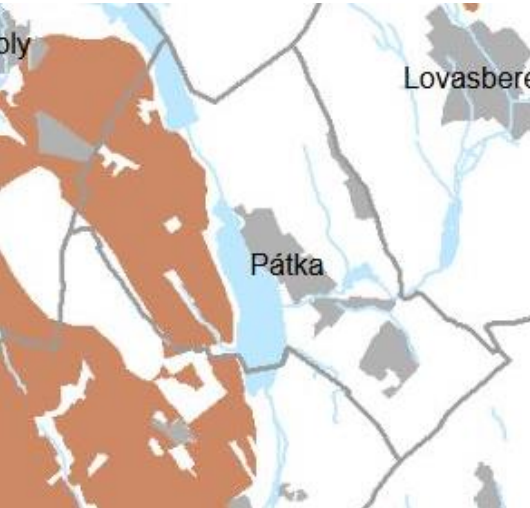
(6) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

22. § Pufferterületen (sárga szín) a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.

ERDŐTELEPÍTÉSRE ALKALMAS TERÜLET ÖVEZETE

	Övezetre vonatkozó előírások 23. § Az övezetbe tartozó területeken beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, a külön jogszabályban meghatározott területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.
---	--

KIVÁLÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓ TERÜLET ÖVEZETE

	Övezetre vonatkozó előírások 10.. § Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, a külön jogszabályban meghatározott területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.
--	--

KIVÁLÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ ERDŐTERÜLET ÖVEZETE

	Övezetre vonatkozó előírások 11. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában a külön jogszabályban meghatározott területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. (2) Az övezetben külszíni bányatelek megállapítása, illetve bányászati tevékenység engedélyezése a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehetséges.
---	--

1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVEINEK VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Pátka igazgatási területével határos települések rendezési terveinek fejlesztési megállapításai:

Pákozdi, Lovasberény és Csákvár Pátkával szomszédos területei szántó és erdő művelésűek – amelynek Pákozdon egy része állami tulajdonú honvédségi terület –, az érintett településeken fejlesztések a belterület szomszédságában terezettek, jelentős hatást Pátka községre nem gyakorolnak.

Zámoly: a hatályos településrendezési terve szerint a belterületétől dél-nyugatra – a település határában - jelentős lakóterület bővítést tervez. Pátka községre a fejlesztés gazdasági szempontból negatív hatást csak közvetetten generál. A terület jó megközelíthetősége, a megyeszékhelyhez közeli elhelyezkedése a Pátkai fejlesztési területekkel versenyképes.

Székesfehérvár, Pátkával közvetlen szomszédos területén fejlesztés a vasút menti területeken illetve a meglévő majorok szomszédságában tervezett. Mindkét esetben rekreációs jellegű fejlesztés a cél. A településhatártól mintegy 1,5 kilométerre található fehérvári hulladéklerakó a Pátkai-tározó szomszédságában került kijelölésre, ahol az esetleges környezetszennyezés (zaj, rezgés, bűz stb.) a települést közvetlenül érintheti.

1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK

2003-ban a település elhatározta, hogy elkészítteti addig hiányzó rendezési eszközét. E terv feladata volt – elemezve az elmúlt időszak történéseit, a pozitív, ill. negatív hatótényezőket – hogy fogalmazza meg, rögzítse a közeljövőben, ill. hosszabb távlatban várható fejlesztési szándékokat és azok területi következményeit.

A Településrendezési Tervet a TGT Településfejlesztési, Gazdálkodási és Területrendezési Bt. készítette el és a 8/2003 (XI.29) sz. rendelettel került elfogadásra.

A változó társadalmi-gazdasági- igények illetve jogszabályi változások okán az elfogadott terv többször módosításra került:

- TRT 1.sz. módosítás- 2004 október, Készítette: Babilon Istar Építész Iroda Kft. Elfogadva: 18/2004 (XII.27) sz. rendelettel.
- -TRT 2- 3. sz. módosítás- 2006 március, július, Készítette: Mons Regalis Kft Elfogadva:14/2006 (XI.19.) sz. rendelettel.
- -TRT 4. sz. módosítás- 2008 szeptember, Készítette: Babilon Istar Építész Iroda Kft. Elfogadva: 8/2008. (X.29) sz. rendelettel.

Időközben – 2005-ben - a módosítási szándékok megalapozására, az önkormányzat elkészíttette és jóváhagyta a község településfejlesztési koncepcióját, melyben meghatározta a legfontosabb célokat és feladatokat, a település fejlesztési irányait.

2009-ben Pátka Község Önkormányzata megbízta a Babilon Építész Iroda Bt-t, hogy a korábban készített és elfogadott Településrendezési Tervet és módosításait foglalja egységes szerkezetbe. Az egységes szerkezetű HÉSZ elkészítésével egyidejűleg elkészült a Településszerkezeti és Szabályozási tervek egységesítése is.

A Község Önkormányzata egyidejűleg döntött a TRT kismértékű módosításáról, melynek műszaki tartamát a 138/2009 (XI.30.) sz. határozatával kinyilvánított, és a terv a szélerőmű park kijelölését célzó módosítással kiegészült.

1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció megállapításai

A **94/2005.(VIII.22.)** határozat számmal elfogadott településfejlesztési koncepció a település adottságainak, értékeinek számbavételét követően megfogalmazta a fejlesztések fő irányait, célkitűzéseit, mint:

- a természeti értékekre, a települési adottságokra alapozott „**üdülő-pihenő falu**” létrehozása,
- **népességszám növelése** új közművesített lakóterületek kialakításával, építési telkek változatos kínálatával.

A koncepcióban rögzítésre kerültek a fenti célok elérését segítő terület fejlesztési beavatkozások is mint:

- tározó rekonstrukciója,
- horgásztó fejlesztése a turisztikai ágazat kínálatának javítása érdekében,
- az infrastruktúra biztosítása: vízellátás, gázellátás, szennyvízhálózat, felszíni vízelvezetés, úthálózat felújítás a jobb elérhetőség biztosítása érdekében,
- a zsáktelepülési jelleg megszüntetése a jobb elérhetőség érdekében,
- a vasúti átgázoló megszüntetése a zavartalan közúti szállítás biztosítása érdekében,
- ipari park kialakítása, új munkahelyek létrehozása,
- a lakókörnyezet, településképp vonzóbb kialakítása, különös tekintettel a helyi kisebbség által lakott terület rehabilitációja,

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

A településen az építési törvényben szereplő településrendezési szerződést nem kötöttek.

1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

8/2003 (XI.29) számon elfogadott Településszerkezeti terv és módosítás valamint a **14/2006. (XI.19.)** rendelet számon elfogadott és többször módosított Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási terv valamint a **9/2003. (XI.29.)** rendelet számon elfogadott Lenvölgyi Lakópark Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási terv.

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

Pátka település szerkezetének alakulását a domborzat a vízfolyások illetve infrastrukturális elemek – út, vasút – nagyban befolyásolták.

A község igazgatási területe egymástól jól elkülönülő egységből álló, cca. 10 km hosszúságú északnyugat - délkelet irányú terület, amelynek

- délkeleti része – a 811. sz. úttól délre - tagoltabb felszínű, zömmel erdővel fedett,
- keleti és nyugati része elsődlegesen mezőgazdasági hasznosítású,
- amelyet az északnyugat - délkelet irányú települési terület és tározó oszt ketté.

A település nagyságrendje (1700 fő), jó megközelíthetősége, intézményrendszere, s nem utolsósorban táji- természeti értékei, valamint lakóinak tenni akarása lehet a biztosítéka annak, hogy Pátka község biztosítsa lakóinak a kulturált életminőséghez szükséges feltételeket.

A hatályos terv feladata a fejlődés rendezési kereteinek, vonatkozásainak rögzítése:

- az adottságokon alapuló földhasználat megtartása,
-
- a belterület szerkezetének - telekstruktúra, beépítési mód - megőrzése,
- a falusi életmód értékeinek megőrzésével, a tájjal, a természettel harmonizáló, településszerkezethez illeszkedő lakó, gazdasági, illetve rekreációs fejlesztési lehetőségek biztosítása,

alapelvek figyelembevételével.

Megvalósult és meg nem valósult elemek

A hatályos településrendezési terv – a településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott célok megvalósítását segítő – a következő fejlesztéseket irányozta elő.

Megvalósult területhasználatok:

- lakóterületek kialakítására került sor:
 - a község utcahálózatának déli folytatásaként – az Arany János utca és az a fölötti un. Lesvölgyi lakópark területén, ahol a telek és – részbeni - közterület kialakítás mellett új lakóépületek is megjelentek.
 - a fenti területtől nyugatra tervezett lakóterület fejlesztés telek kialakítása megtörtént, de a beépítés még várat magára.
 - a belterületi határon belüli – telekmegosztással, tömbfeltárással kialakított - lakóterület fejlesztések legtöbbje részben illetve teljesen beépült. (*Kert, Park, Széchenyi István utcák*) csak úgy, mint a Fehérvári út menti fejlesztés, ahol az útra merőleges teleksor kialakult.

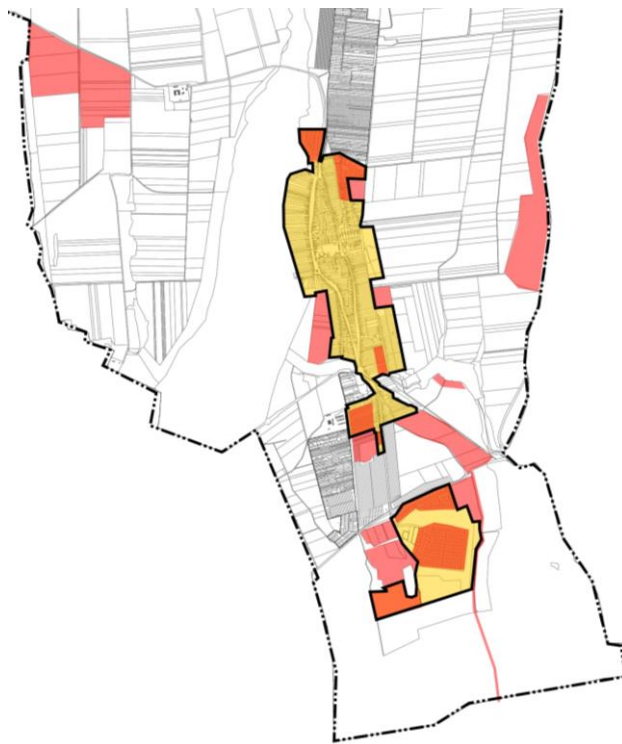
- Különleges sport-szabadidő terület

A környék turisztikai ágazatán belül a lovassportok igen elterjedtek, amelynek a Pátkai rendezési terv a Sóséri dűlőben helyet biztosított és napjainkra meg is valósult.

Meg nem valósult, a hatályos tervben szereplő terület-felhasználások:

- lakóterületek
 - a 811 úttól keletre Ságihegy területén,
 - a Fehérvári út és a Homoki dűlő közötti területen,
 - a Kossuth Lajos utca északi végén.
- vegyes területek
 - a 811 út melletti fejlesztési terület, tervezett központja,
 - a Lesvölgyi lakópark kiszolgáló területe.

- gazdasági területek
 - a Szűzvár utca és 811 út közötti területen,
 - az egykori laktanya – községre eső területén,
 - a Vörösmarty és Árpád utca közti északi területen,
- különleges terület
 - a településtől délnyugatra eső szélérőmű fejlesztési terület,
 - tározó és beépített területek közötti szabadidős terület,
 - a Pátkai halastó szabadidős fejlesztési területe,
 - a Ságihegyi lakóterülethez kapcsolódó extrém sport terület,
 - a 811 út menti egészségügyi és kereskedelmi terület,
 - illetve a Lesvölgyi lakóparkhoz kapcsolódó sport-szabadidős terület.
- zöldterületek
 - a tervezett lakóterületek környezetének zöldterületei.

A hatályos szerkezeti terv szerinti fejlesztések, terület-felhasználás változások jelentős része a belterületi határon kívül történt.

A fejlesztések, tervezett programok új beépítésre szánt területek kijelölését is igénylik. Az ábra a tervezett és még meg nem valósult terület-felhasználásokat mutatja. (piros)

Ezek közül a lakó- a különleges sport - szabadidős illetve gazdasági területfejlesztés az, amely jelentős tartalékokkal rendelkezik az elkövetkező időkre.

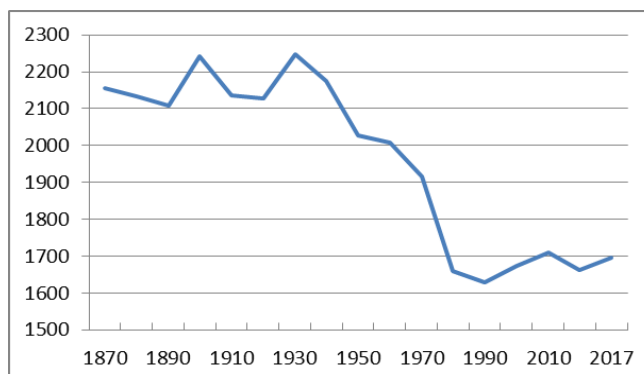
7. ábra Hatályos településszerkezeti terv szerinti fejlesztési területek alakulása (Forrás: Pátka Község hatályos szerkezeti terve)

1.7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

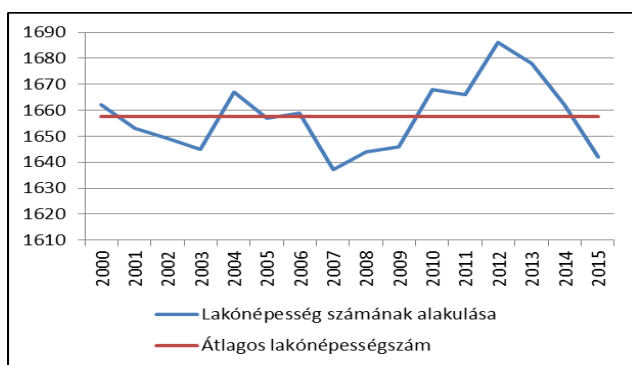
1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Demográfia

A településen a 2015-ös évben 1642 fő élt. A demográfiai viszonyokat egy hosszabb időszoron, valamint a 2000-es évektől megvizsgálva látható, hogy a település népességszáma az 1930-as évek közel 2300 fő népességéhez képest az elmúlt évekbe 1650 - 1700 fő közé csökkent. A 2007-es évtől induló változás a dezurbanizáció folyamatának tekinthető.

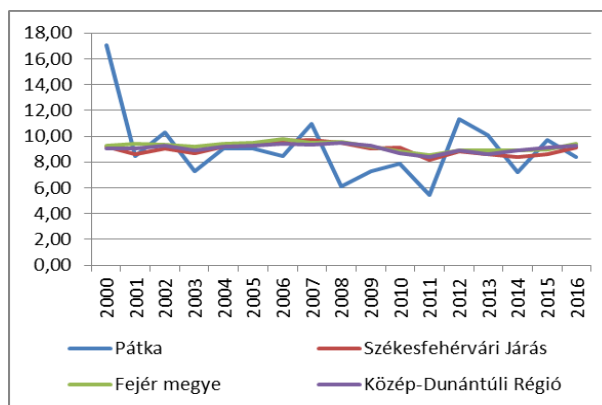
8. ábra Lakónépesség alakulása Pátkán (Forrás: nepesseg.com/fejer/patka#1)

9. ábra Lakónépesség alakulása a 2000-es évtől (Forrás: KSH)

A 2000-es évektől vizsgálva a népességszám ingadozásának mértéke minimálisnak tekinthető, az átlagos lakónépesség számához viszonyítva +/- 25 fő az ingadozás mértéke. Ebből kifolyólag a település népességszáma viszonylag állandónak mondható. A nemek megoszlása tekintetében a 2015-ös évet 50-50 %-os arány jellemzi, 821 fő nő és 821 fő férfi élt a településen.

Az élveszületési ráta adatait figyelembe véve (ezer főre jutó élve születések száma egy adott évben) a régiós, a megyei és a járási értékek viszonylagos stagnálást mutatnak, míg a település esetén igencsak változatos képet kapunk. A 2000-es, 2002-es, 2007-es, 2012-13-as és a 2015-ös évben a település élveszületési rátája kedvezőbb értéket mutat a járási, megyei és régiós értékeknél.

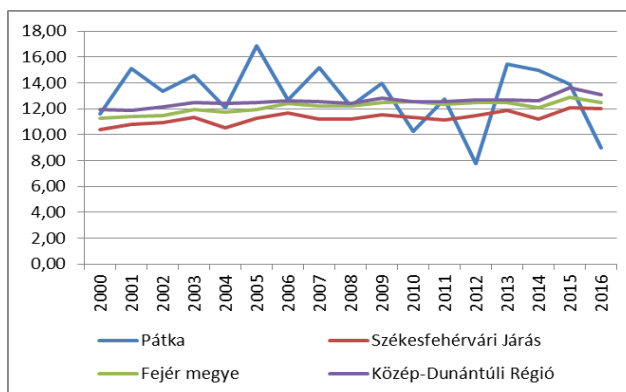

10. ábra Élveszületési ráta (ezrelék) – (Forrás:KSH)

Élveszületési ráta (ezrelék)																	
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pátka	17,08	8,45	10,30	7,29	9,06	9,03	8,44	10,92	6,10	7,29	7,85	5,46	11,34	10,11	7,19	9,69	8,39
Székesf. Járás	9,19	8,64	9,06	8,71	9,16	9,36	9,62	9,71	9,47	9,03	9,14	8,15	8,85	8,59	8,41	8,59	9,14
Fejér megye	9,25	9,41	9,33	9,18	9,39	9,46	9,75	9,51	9,59	9,20	8,82	8,53	8,88	8,87	8,87	8,98	9,39
Közép-Dunántúli Régió	9,05	9,06	9,27	8,93	9,17	9,30	9,45	9,33	9,49	9,23	8,67	8,40	8,89	8,64	8,92	9,10	9,24

1. táblázat Élveszületési ráta (ezrelék) – (Forrás:KSH)

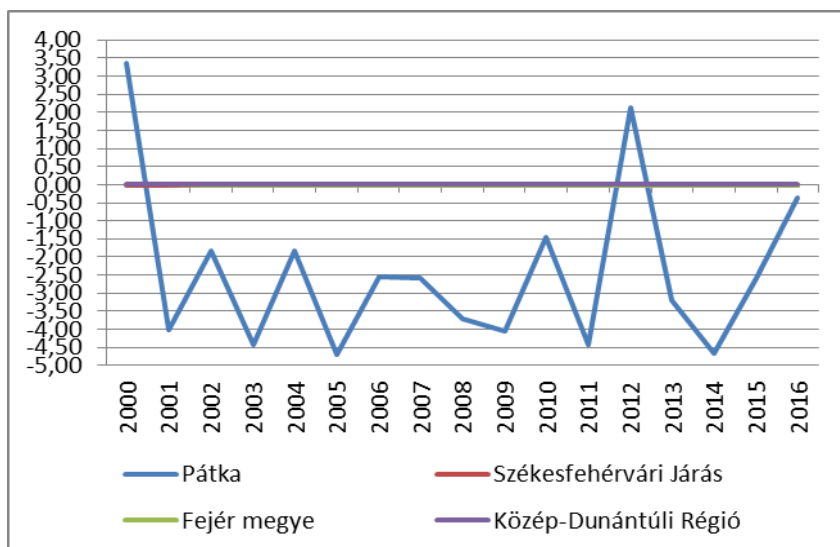
A halálozások ezer lakosra jutó értékét vizsgálva a járási, a megyei és a régiós értékek mértéke viszonylag stagnáló, az utóbbi évek némileg növekvő értékéhez viszonyítva a település értékei változó tendenciát mutatnak. Az utóbbi években a halálozási ráta értéke a településen a járási, megyei és régiós értékekkel ellentétben csökkenő tendenciát mutat.

11. ábra Halálozási ráta (ezrelék) – (Forrás: KSH)

Halálozási ráta (ezrelék)																	
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pátka	11,59	15,08	13,33	14,57	12,08	16,85	12,67	15,17	12,19	13,98	10,26	12,74	7,76	15,46	14,97	13,92	8,98
Székesf. Járás	10,41	10,78	10,94	11,32	10,52	11,24	11,67	11,22	11,16	11,55	11,35	11,11	11,48	11,87	11,20	12,09	11,99
Fejér megye	11,25	11,42	11,45	11,97	11,74	11,96	12,40	12,20	12,19	12,49	12,53	12,36	12,45	12,46	12,06	12,92	12,49
Közép-Dunántúli Régió	11,92	11,85	12,17	12,49	12,38	12,47	12,64	12,51	12,43	12,79	12,57	12,57	12,66	12,65	12,62	13,60	13,07

2. táblázat Halálozási ráta (ezrelék) – (Forrás:KSH)

A halálozási ráta értékei magasabbak az élveszületési ráta értékeinél, amely alapján természetes fogyás állapítható meg. A diagramból látható, hogy a természetes fogyás mértéke a járási, megyei és régiós közel nulla értékéhez viszonyítva jelentős mértékű. A fogyás a 2005-ös évben volt a legmagasabb 4,71 ezrelék, de 2011-ben és

12. ábra Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék) – (Forrás: KSH)

2014-ben is 4,5 ezrelék körüli volt.

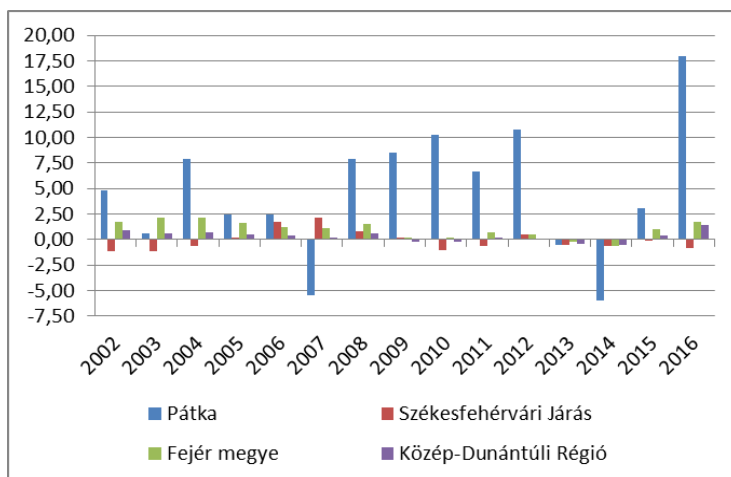
Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)																	
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pátka	3,35	-4,00	-1,83	-4,42	-1,82	-4,71	-2,55	-2,58	-3,72	-4,07	-1,46	-4,42	2,14	-3,18	-4,66	-2,56	-0,36
Székesf. Járás	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
Fejér megye	0,00	0,00	0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Közép-Dunántúli Régió	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

3. táblázat Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék) – (Forrás: KSH)

A népesség alakulására az élve születésen és a halálozáson túl a vándorlás is hatással van.

Vándorlás

A település vándorlási egyenlege (az odavándorlók és az elvándorlók számának különbsége ezer lakosra vetítve) a legtöbb évben pozitív értéket mutat. A 2016-os évben már 66 fő vándorolt a településre és csak kicsivel több mint a fele (36 fő) hagyta el a települést. Kizárólag 3 évben, a 2007-es és a 2013-14-es években volt magasabb az elvándorlás a településre vándorlásnál.

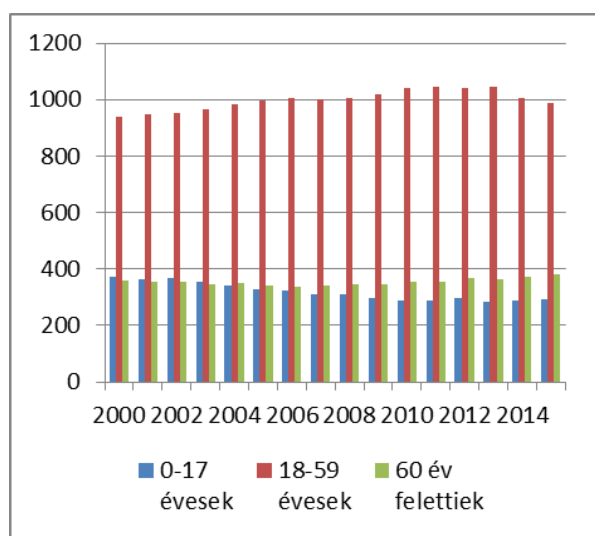

13. ábra Vándorlási egyenleg – (Forrás: KSH)

A diagramból megállapítható, hogy Pátka település vándorlási egyenlege jóval magasabb értékeket mutat mind a járási, mind a megyei, mind a régiós értékekhez viszonyítva.

Korszerkezet

A településen az állandó népességet figyelembe véve az alábbi táblán látható az egyes korosztályok változása a 2000-es évtől megfigyelve. Megállapítható, hogy a 2000-es évektől a 0-17 évesek száma folyamatosan csökkent, míg a 18-59 évesek és a 60 éves kor feletti emberek száma mérsékelt növekedést mutat. Ez a tendencia egy előregedő településszerkezet kialakulását vetíti előre. A település döntő hányadát a 18-59 év közötti népesség alkotja.

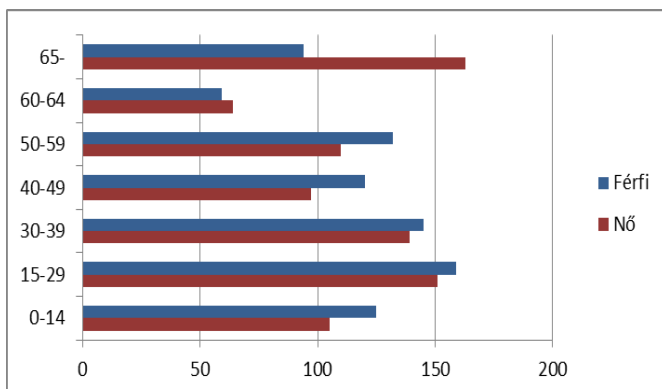

14. ábra Korszerkezet – (Forrás: KSH)

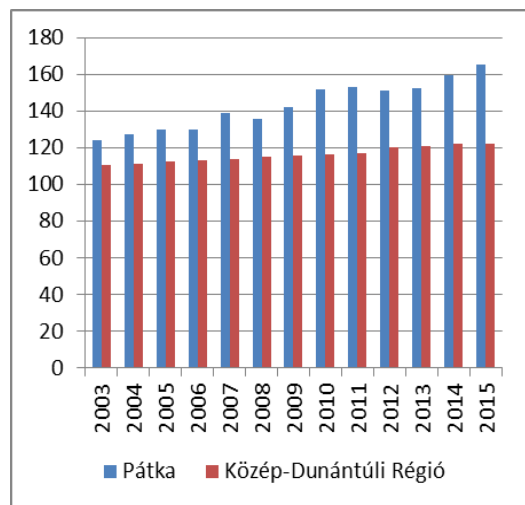
Korszerkezet alakulása																
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Állandó népesség	1672	1667	1676	1666	1674	1665	1663	1653	1659	1664	1682	1688	1708	1695	1668	1663
0-17 évesek	374	363	369	356	341	327	322	310	310	299	287	288	298	285	289	293
18-59 évesek	940	947	954	966	984	997	1005	1001	1005	1019	1042	1047	1041	1045	1005	990
60-x évesek	358	357	353	344	349	341	336	342	344	346	353	353	369	365	374	380

4. táblázat Korszerkezet alakulása Pátkán – (Forrás: KSH)

Az öregedési mutató száz 0-14 éves korú emberre jutó 60 év feletti emberek számát mutatja meg. A fenti ábrán látható, hogy Pátka település esetén magasabb öregedési arány tapasztalható a Közép-Dunántúli Régióhoz viszonyítva. A 2010-es évtől a 60 év feletti lakosság száma több, mint másfélszerese a 14 éven aluli lakosságnak. A régiót tekintve mérsékeltbb növekedés tapasztalható.

16. ábra A népesség korszerkezete nemek szerint (2015-ben) – (Forrás: KSH)

15. ábra Öregedési mutató – (Forrás:KSH)

A településen az országos tendenciával megegyezően egy előregedő társadalmi struktúra figyelhető meg, a 65 év feletti nők számának többségével. A tendenciát követve az eltartottak száma fokozatosan növekszik az idősek és a fiatalok számának arányát tekintve. Ez a változás a munkaerőpiacra is nagy hatással van.

Népesség képzettsége

A KSH 2011-es adatai alapján megállapítható, hogy Pátka településen a legtöbb esetben a megyei átlagnál magasabb a képzettségi szint. A szakmai oklevéllel rendelkezőkig magasabb az arány a megyei arányhoz képest, azonban az érettségi és felsőfokú végzettség aránya már a megye esetén magasabb.

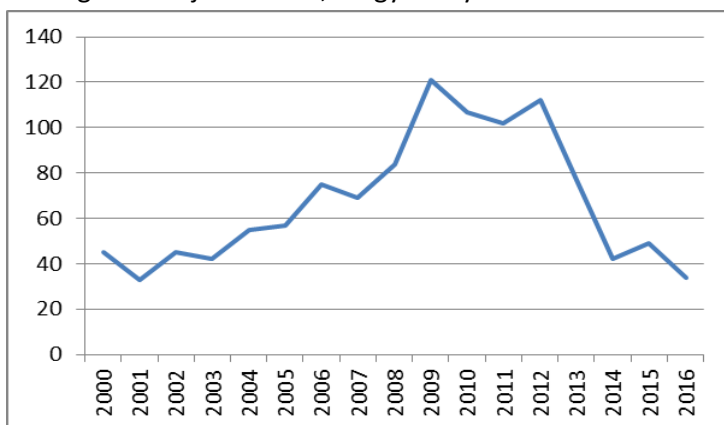
A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint 2011							
	Általános iskola			Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	Érettségi	Egyetem, főiskola dtb. oklevéllel	Összesen
	Első évfolyamát sem végezte el	1-7	8				
Pátka	28	202	436	429	374	144	1613
%	1,74	12,52	27,03	26,60	23,19	8,93	
Fejér megye	4471	42863	106298	84356	106512	52532	397032
%	1,13	10,80	26,77	21,25	26,83	13,23	

5. táblázat A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint – (Forrás: KSH)

Foglalkoztatottság

A településen közfoglalkoztatási programok alkalmazása történik. A hosszabb időtartamú program célja – mely az önkormányzati és civil területek meghatározott tevékenységeit öleli fel – hogy minél több munkára alkalmas, aktív korú, szociálisan rászoruló ember számára biztosítson munkalehetőséget. A kulturális közfoglalkoztatási program a kultúra és a közösségi művelődés, valamint a civil szféra területén valósítható meg. A modellprogram keretében a résztvevők a nyílt munkaerőpiacra való visszatérést megkönnyítő, hasznos szakmai ismereteket sajátíthatnak el.

A diagramból jól látható, hogy a nyilvántartott állás keresők száma a 2009-es évben érte el a

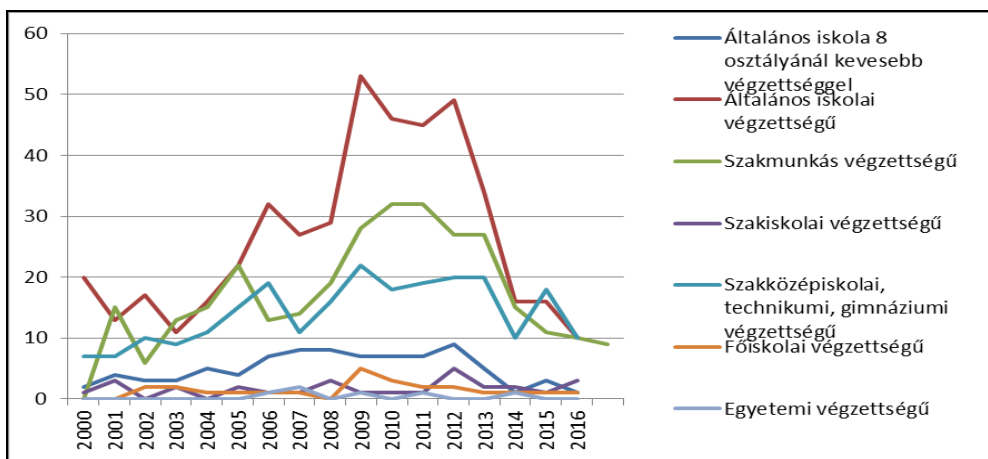

maximumát a településen. A 2012-es évtől az állás keresők száma csökkenő tendenciát mutat.

A megoszlását tekintve az általános iskolai végzettséggel rendelkező nyilvántartott állás keresők száma volt a legmagasabb a 2009-es évben, míg az egyetemi végzettséggel rendelkező nyilvántartott állás keresők száma a legalacsonyabb.

17. ábra A nyilvántartott állás keresők száma –(Forrás: KSH)

A 2009-es évben 121 fő volt a regisztrált állás keresők száma, melyből a felét – 60 főt – tette ki az általános iskolai végzettséggel vagy még azzal sem rendelkezők száma. A szakmunkás és szakiskolai végzettséggel rendelkezők száma együttesen a második döntő hányadot képviseli.

18. ábra Nyilvántartott álláskereső képzettség szerinti megoszlása – (Forrás: KSH)

Nemzetiségek

A településen ma is több nemzetiségű, vallású és kultúrájú emberek élnek. A településen a települési Önkormányzat Intézménye mellett működik Roma Nemzetiségi Önkormányzat is, mely a törvényben foglalt nemzetiségi közszolgáltatási feladatokat látja el testületi formában.

A nemzetiségek az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv válaszok legalább egyike szerint, 2011						
	Magyar	Cigány (romani,beás)	Orosz	Német	Egyéb	Összesen
Fő	1468	91	3	10	9	1581
%	92,85	5,75	0,19	0,64	0,57	

6. táblázat Nemzetiségek megoszlása – (Forrás: KSH)

A településen élők közel 93 %-a magyar nemzetiségű, a többi nemzetiség aránya ehhez képest elhanyagolható mértékű.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A népességszám csökkenése mellett a korösszetétel alakulása is egyre kedvezőtlenebbül alakul a településen. Ennek fő jellemzői a fiatalság számának csökkenése, a középkorosztály létszámának ingadozás mellett csökkenése és az idősebb korosztály számának folyamatos növekedése.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

Civil egyesületek, kulturális élet

Pátka település több civil szervezettel és alapítvánnyal rendelkezik, melyek által számos esemény, rendezvény került sikeresen lebonyolításra. A településen emellett több tradicionális rendezvény is megtartásra kerül. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül néhányuk részletes bemutatása alább olvasható.

A **Diák Ifjúsági és Sport Egyesület** 2009-ben alakult. Az Egyesület célja az egészséges életmód, hagyományörzés, kulturális élet, a testvér települési kapcsolattartás, valamint a természeti értékek megóvása és az ifjúság nevelése.

A **Gárdonyi Géza Nyugdíjas klub** 2001 februárjában alakult meg helyi időseket összefogó civil szervezetként. Célja közös programok szervezése és kulturális elfoglaltság biztosítása.

A **Pátka Gyermekeiért Egyesület** 2007 májusában alakult meg. Az Egyesület megalakulásának célja a község lakó gyermekeinek nevelése, oktatása, a képességeik fejlesztése, az ismeretszerzésben való segítségnyújtás. A községen kulturális programok szervezése, a hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatásának támogatása, a határon túli és határon belüli testvér települések gyermekei, fiataljai számára hasznos szabadidő eltöltést nyújtó programok biztosítása.

A **Pátka Csemetekert Óvoda Gyermekeiért Alapítvány** elsődleges célja a község területén működő óvoda támogatása, a gyerekek egészséges személyiségfejlődésének elősegítése, az óvoda tárgyi eszközeinek biztosítása, emellett kirándulások és egyéb szabadidős programok szervezése.

A **Pátkai Pántlika Táncegyesület** létrejöttének célja a kulturális örökség megóvása, a hozzá kapcsolódó tudományos tevékenységek kutatása, valamint a népművészethez kapcsolódó új értékek létrehozása. A szervezet a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek mellett a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenységeket is végez pl: kapcsolat kialakítása határon túli magyar szakmai civil szervezetekkel, közös szakmai programok.

A **Pátkai Polgárőrség** 2012 év végén alakult meg. A Polgárőrség létrejöttének célja a polgári védelem biztosítása és a tűzoltási tevékenység.

A **Pátka Sportkör** célja a sport – elsősorban a labdarúgás – népszerűsítése, fejlesztése, az egészségmegőrzés, betegségmegelőzés rendszeres sportolás útján történő elősegítése. A tagok részére rendszeres játék- és versenyzési lehetőség biztosítása, sportversenyekre való felkészítése. A hátrányos helyzetű ifjúság felzárkóztatása és közösségi beilleszkedésük segítése.

A **Pátkai Zenei és Kulturális Egyesület** célja a különböző zenék, zeneművek megismertetése, megszerettetése, a kulturális, szabadidős és oktatási programok, előadások és képzések megszervezése.

A **Vértessaljai Horgász Egyesület** megalakulásának alapját az 1973-ban megépült Zámolyi-tározó, majd az 1976-ban ehhez kapcsolódóan létrehozott Pátkai-tározó nyújtotta. Az egyesület 1976 márciusában alakult meg 76 fővel, mely az elkövetkező egy évben 162 főre növekedett. A megalakuláskor lefektetett alapszabály értelmében kizárólag helyi lakosok és pátkai kötődéssel rendelkezők léphettek be.

1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, stb)

Oktatás

Az óvodai ellátást a Pátkai Csemetekert óvoda látja el, mely 1974 óta működik 2 csoporttal. 2015. szeptember 1-től az önkormányzat fenntartása alá tartozó önálló óvodaként üzemel, Átlagosan 45-55 gyermek jár az intézménybe. A 2015-16-os évben mind a kiscsoporthoz, mind az összevont közép-nagycsoporthoz 27 – 27 gyermek tartozott. Az intézményben a gyerekekről 5 fő óvópedagógus, 2 fő szakképzett dajka és 1 fő konyhai alkalmazott gondoskodik.

Az óvoda célja az oda járó gyerekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének a biztosítása. Hitvallásuk között szerepel:

- a teljes óvodai közösség fejlesztése
- a gyermeki személyiség szeretete, tiszteletben tartása
- egyéni képességeken alapuló differenciált fejlesztése az egyéni tulajdonságuk tolerálásával

Mindemellett a „Komplex Prevenció Program” lehetőséget nyújt a hátrányos helyzetű gyerekek részére az alapvető szükségleteik, érzelmi biztonságuk, felzárkóztatásuk biztosítására.

A településen a korábban üzemelt Általános iskola napjainkban már nem üzemel, az iskoláskorú gyerekek a közelben lévő Székesfehérvárra járnak be oktatásra.

Szociális intézmények

Pátka Község Önkormányzata Képviselő-testületének a települési támogatásról és az egyéb szociális ellátásokról szóló 5/2015. (II.26.) önkormányzati rendelete az alábbi ellátásokra terjed ki:

- Lakhatáshoz kapcsolódó települési támogatás

A lakhatáshoz kapcsolódó támogatás a rendszeres kiadások csökkentéséhez nyújt segítséget, mely az áram-, a víz- és a gázfogyasztás, a csatornahasználat és a szemétszállítás díjához nyújtható a szolgáltató részére történő átutalással. A támogatást lakásonként egy jogosult veheti igénybe.

A lakásfenntartási támogatást 35 fő vette igénybe a 2015-ös évben.

- Gyógyszerkiadások viseléséhez kapcsolódó települési támogatás

A szociálisan rászoruló emberek részére az egészségi állapot megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadások csökkentését célozza meg. A támogatás a közgyógyellátásban részesülőkre nem vonatkozik. A támogatás évente maximum 4 alkalommal adható, melynek eseti összege nem haladhatja meg a 10.000 Ft-ot.

- Első diploma megszerzéséhez ösztöndíj támogatás

A támogatás azon felsőoktatási tanulmányokat folytató egyének számára vehető igénybe, akik a szociális helyzetük következtében nehézségekbe ütköznek a felsőoktatási intézményekbe való bejutás esetén.

- Rendkívüli települési támogatás

A támogatás a rendkívüli élethelyzet, az időszakos vagy tartós létfenntartási gondok megoldására és a megélhetést érintő előre nem tervezhető többletkiadások fedezésére. Ilyen élethelyzet lehet a hirtelen fellépő és kórházi ápolást igénylő betegség legalább 8 napos kezelése esetén, a 10.000 Ft térítési díjat meghaladó gyógyászati segédeszközök beszerzése, a családfenntartó elhalálása, a lakhatást veszélyeztető krízisállapot, elemi kár elszenvedése.

- Szociális étkeztetés

A támogatást igényelheti az életkora miatt, az egészségi állapot miatt, fogyatékosága miatt, pszichiátriai betegsége miatt vagy hajléktalansága miatt rászoruló egyén. Az étkeztetést térítési díj

fizetése ellenében szociális rá nem szoruló egyén is igénybe veheti. Az étkeztetés történhet a házi segítségnyújtás keretében házhoz szállítással, illetve a jogosult általi elvitellel egyaránt.

- Házi segítségnyújtás

Az önkormányzat a Székesfehérvári Kistérségi Szociális Alapszolgáltató Központon keresztül gondoskodik a házi segítségnyújtásról. Azon személyek ellátását kell biztosítani, akik otthonukban önmaguk ellátására nem képesek, róluk nem gondoskodnak. Biztosítani kell a személyi és a környezeti tisztaságot, valamint napi egyszeri étkeztetést. Nem részesíthető gondoskodásban, aki fertőző beteg, önmagára vagy környezetére veszélyt jelentő állapotban van.

- Családsegítés

Az önkormányzat a Székesfehérvári Kistérségi Szociális Alapszolgáltató Központon keresztül látja el a feladatot.

- Gyermejkölési szolgáltatás

Az önkormányzat a Székesfehérvári Kistérségi Szociális Alapszolgáltató Központon keresztül látja el a feladatot.

Egészségügy

A településen a háziorvosi rendelés mellett védőnői ellátás és nőgyógyászati ellátás egyaránt biztosított. A fogorvosi ellátás megszűnt, az Székesfehérváron biztosított. A háziorvos hétköznapokon az alap ellátáson felül gépjármű alkalmassági vizsgálatot is végez, valamint személyes konzultációt tart. A védőnői feladatok közé tartozik a csecsemő tanácsadás, a védőoltások beadása és a várandós tanácsadás egyaránt.

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Az Európai Unió és a hazai társadalom azonos célja az egyenlő bánásmód elvének betartása. Az elvárások alapján a települések, kistérségek, régiók feladata a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése.

A pozitív befolyásoláshoz megerősítő intézkedések készítésére van szükség, melynek stratégiai terve az esélyegyenlőségi program. Ennek része egy részletes, alapos helyzetelemzés, az alapelvek, célok meghatározása, a továbblépés lehetőségeinek megkeresése, melyhez elengedhetetlen a partnerségi megközelítés.

Az Országgyűlés kinyilvánítja, hogy az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban állami kötelezettség, tekintettel az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény IV. fejezete tartalmazza a Köztársasági Esélyegyenlőségi Programot, melynek célja: az élet valamennyi területén megelőzze a hátrányos megkülönböztetést és elősegítse egyes társadalmi csoportok tagjainak esélyegyenlőségét, mely a Kormány és az önkormányzati intézmények, civil szervezetek és magánszemélyek feladata.

Az esélyegyenlőségi program céljai:

- elősegítse a fogyatékos személyek önálló életvitelét, a társadalmi életben való aktív részvétel

- a fogyatékossgal élő lakosok számára biztosítsa a települési jogokat és kötelezettségeket
- az egyenlő bánásmódról szóló törvény értelmében biztosítsa a helyben élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének javítását
- az egységes felmérő rendszer kialakítása, amely az EU-s pályázatok megírásához nyújthat segítséget

A településen ennek érdekében esélyegyenlőségi programot készítettek.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó céljai:

Az Önkormányzat célja a hátrányos megkülönböztetés közvetlen vagy közvetett megnyilvánulásának elkerülése, az egyenlő bánásmód elvének érvényesülése, egyenlő hozzáférés biztosítása az önkormányzati és a közszolgáltatások által nyújtott szolgáltatásokhoz. A Program elfogadásával érvényesíteni kívánja az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség biztosításának követelményét, a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést, a diszkriminációmentességet, a szegregációmentességet, valamint a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

Az Intézkedési Terv célja a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, melyek konkrét tevékenységet eredményeznek a célcsoportokhoz tartozó egyének helyzetének javítása érdekében. Cél továbbá az együttműködési rendszer felállításának meghatározása, mellyel a megvalósítás, a nyomonkövetés, az ellenőrzés-értékelés, a kiigazítás támogató strukturális rendszerét, azaz a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

1.9. A TEPELÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

A földrajzi fekvés, az elhelyezkedés, a lakosság száma, demográfiai jellemzői, a korábbi gazdasági helyzet mind befolyásolja az aktuális gazdasági helyzetet. Természetföldrajzi szempontból Pátka település a Pátkai-tározótól keletre fekszik, délre pedig a Pákozdi ingókövek Természetvédelmi Terület határolja. A térség természeti adottsága az itt található Pátkai-tározó, valamint a Sági-hegy ásványi nyersanyag kincsei.

A lakónépességet tekintve Pátka község Fejér megye 79 községe közül az 53. helyet foglalta el 2016-ban 1642 fővel. A megyét kevésbé jellemzi az aprófalvas településszerkezet.

A település demográfiai bemutatását jelen dokumentáció 1.7.1. fejezete taglalja, így jelen fejezetben kizárólag a gazdasági szempontból releváns adatokat szerepeltetjük. Pátka lakosságának száma az elmúlt 10-15 évben ingadozó képet mutat. A település lakosságának korcsoportonkénti megoszlása a megyei és az országos megoszláshoz hasonló összetételt mutat, valamivel kevesebb 18 év alatti, de magasabb 19-39 év közötti korú összetétellel.

2011	Magyarország	Fejér megye	Pátka
0-14 éves	14,5 %	14,6 %	13,7 %
15-18 éves	6 %	6,1 %	4,0 %
19-29 éves	12,4 %	12,3 %	16,0 %
30-39 éves	15,8 %	16,5 %	16,9 %
40-49 éves	13,3 %	13,4 %	12,6 %
50-59 éves	14,4 %	15 %	15,9 %
60-64 éves	6,6 %	6,5 %	5,5 %
65-x éves	17 %	15,6 %	15,5 %
összesen	100,0 %	100,0 %	100,0 %

7. táblázat Kormegoszlás a megyei és az országos megoszláshoz hasonlítva – (Forrás: KSH)

A korcsoporti megoszlásból látható, hogy a település öregedési mutatója mérsékeltten ugyan, de fokozatos növekedést mutat. A nagyobb mértékű középkorú lakosság számát figyelembe véve, a település társadalmának elöregedése tovább növekszik. A kisebb településhez képest Pátkán is alacsonyabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma a nagyobb városokhoz viszonyítva.

Pátka gazdaságát elsősorban a mezőgazdaság, a növénytermesztés/kertészet és az állattartás jellemzi. A térséget jellemző jó természeti adottságok okán az állattartás, ezen belül is a hobbi célú állattartás (lótartás) jelent vonzó lehetőséget a megyeszékhely közelsége miatt is. Az utóbbi években több lovarda kiépítésre került vagy még folyamatban van a kiépítése. A lovas turizmus virágzásának oka a jó adottságok mellett a Pátkai-tározó, mely szintén turisztikai vonzerőt jelent.

A 2013-as évben bevezetett járási hivatali rendszer által az önkormányzati feladatok átalakultak, a települési önkormányzat közigazgatási szerepköre csökkent. A településen a Zámolyi Közös Önkormányzati Hivatal Pátkai Kirendeltsége tevékenykedik. A Zámolyi Közös Önkormányzati Hivatalhoz tartozik Zámoly, Gánt és Pátka község.

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazati, jellemzői

A korábbi fejezetben a település gazdasági helyzetére ható tényezőket jellemeztük, jelen fejezet a jelenkori helyzetet mutatja be.

Manapság a munkavégzés szempontjából aktív korú lakosság egy része a településen működő vállalkozásokban és intézményekben dolgozik, míg egy részük a munkavégzés céljából ingázik a közeli Székesfehérvár Megyei Jogú Városba.

A települési lakosság munkanélküliségi mutatói – a lakossághoz viszonyított álláskereső arányától eltekintve – jóval kedvezőbb értékeket mutat a nagyobb területi egységek mutatóihoz viszonyítva. A KSH adatszolgáltatása alapján a 2016-os évben 34 fő regisztrált munkanélküli volt, melyek döntő többsége általános iskolai vagy középfokú végzettséggel rendelkezett. Ebben az évben a regisztrált munkanélküliek közül 6 pályakezdő álláskeresőt tartottak nyilván.

2016	Magyarország	Fejér megye	Székesfehérvári járás	Pátka
Álláskeresők aránya a lakosságon belül	2,74 %	2,05%	1,63%	2,00%
180 napon túli álláskeresők aránya a munkanélküliek között	47,25%	43,70%	40,55%	38,24%
Egy éven túli álláskeresők aránya a munkanélküliek között	10,93%	8,24%	9,35%	5,88%
Pályakezdő álláskeresők aránya a munkanélküliek között	28,86%	26,47%	25,01%	17,65%

8. táblázat Regisztrált álláskeresők fajlagos mutatói és megoszlása – (Forrás: KSH T-STAR 2013)

A település a 105/2015. (IV.23.) Korm.rendelet értelmében nem minősül sem társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett, sem jelentős munkanélküliséggel sújtott településnek.

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése

A 2016-os évben a településen 75 nyilvántartott vállalkozás működött, melynek ágazati megoszlása az alábbi táblázatban feltüntetett eloszlást mutatta.

	Vállalkozások száma	Vállalkozások aránya
Mezőgazdaság	8	10,7 %
Ipar és építőipar	31	41,3 %
Kereskedelem	11	14,7 %
Szolgáltatás	22	29,3 %
Egyéb tevékenység	3	4 %
összesen	75	100 %

9. táblázat Vállalkozások megoszlása a Községen – (Forrás:KSH)

A vállalkozásoknak közel fele az ipari szektorban tevékenykedik, illetve megközelítőleg 30% a szolgáltatás területén. A regisztrált vállalkozások méreteit vizsgálva túlnyomórészt az 1-9 főt foglalkoztató vállalkozások vannak többségben. A regisztrált vállalkozások méreteit vizsgálva túlnyomórészt az 1-9 főt foglalkoztató kis vállalkozások vannak többségben. A szolgáltatási szektorban jelentősebb magánfejlesztések mentek és mennek a mai napig végbe a lovardák kiépítésével.

Az elmúlt évtizedekben a település életében jelentős szerepet játszottak az Európai Unió által nyújtott pénzügyi támogatásokkal megvalósítható fejlesztések. Ilyen pályázat keretein belül került sor többek között az Ivánka Kúria energetikai korszerűsítésére, valamint a településen a szennyvízcsatorna hálózat bővítésére.

Támogatási program	Pályázati felhívás megnevezése	Projektgazda	Projekt címe	Megítélt támogatás összege	Támogató döntés éve
TOP-1.2.1.-15-FE1	Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	Pátka Község Önkormányzata	Pátkai Tó legendájának nyomában (vizes turisztikai attrakció fejlesztése a Pátkai tó vonzáskörzetében)	69.999.164,- Ft	2017
VP-6-7.2.1-7.4.1.1-16	A vidéki térségek kisméretű infrastruktúrájának és alapvető szolgáltatásainak fejlesztésére	Pátka Község Önkormányzata	IVÁNKA KÚRIA KÖZÖSSÉGI HÁZÁNAK ENERGETIKAI KORSZERŰSÍTÉSE	29.021.129 .- FT	2017
KEOP-1.2.0/2F-2008-0006	Szennyvízelvezetés és tisztítás kétfordulós pályázati konstrukcióban megvalósítandó projektek támogatására	Székesfehérvár Város és Térsége szennyvízcsatorna hálózat bővítési Önkormányzati Társulás	Székesfehérvár megyei jogú város és térsége – Pátka, Pákoz, Seregélyes – szennyvízcsatorna hálózatok bővítése	8,57 milliárd Ft	2009
KEHOP-2.1.2.-15-2016-00005	Vállalkozási szerződés a KEHOP-2.1.2.-15-2016-00005 azonosító számú "Tiszta víz egy egészségesebb Pátkáért Ivóvízminőség javítási Program" elnevezésű projekt keretében, Pátka településen megvalósítandó vízműtelep fejlesztési feladatainak ellátására, FIDIC Sárga Könyv szerződéses feltételei szerint		Tiszta víz egy egészségesebb Pátkáért Ivóvízminőség javítási Program	52,5 millió Ft	2017

10. táblázat Igénybe vett támogatások (Forrás: Pátka Község Önkormányzata)

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Pátka gazdasági helyzetét leginkább befolyásoló tényező a földrajzi elhelyezkedése. A település egy II. rendű úttal van összekötve a megyeszékhellyel, mely kb. 6 km-re fekszik. A versenyképességre ható földrajzi tényező még a Pátkai-tározó, mely turisztikai desztinációként lendíthet a gazdaságon.

A jövőbeli gazdasági helyzetét nagyban befolyásoló várható demográfiai helyzet vonatkozásában Pátka pozíciója nem túl erős. A fiatalok esetében az elvándorlási trend előreláthatólag fokozódik. A

növekedő migráció egyrészt a versenyképességet csökkenti, másrészt fokozza a lakosság elöregedését.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok

Közüzei szolgáltatás megnevezése	Közüzei szolgáltatásba bekapcsolt lakások/fogyasztási helyek száma	Közüzei szolgáltatásba bekapcsolt lakások/fogyasztási helyek aránya
vezetékes ivóvízhálózatra csatlakozott	691	100,00 %
szennyvízcsatorna hálózatra csatlakozott	549	79,45 %
háztartási villamos-energia fogyasztók	1108	160,35 %
háztartási gázfogyasztók	441	63,82 %

11. táblázat Közüzei szolgáltatás igénybevétele (Forrás: Pátka Község Önkormányzata)

Pátka ingatlanpiacának meghatározó szegmense a használt lakóingatlanok adásvétele. A településen 2015-ben 691 lakás volt, melyek közüzei szolgáltatásokkal való ellátottsága a fenti táblázatban kerül bemutatásra.

Jelen dokumentum készítésekor az ingatlan.com weboldalon eladásra meghirdetett pátkai lakóingatlanok átlagos mérete 75,75 m², átlagos négyzetméterára 159.042,- Ft. Az eladó ingatlanok mérete (40-120 m²) és átlagára (87.500-256.000 Ft/m²) alapján jelentős eltérések mutatkoznak, melyek elsősorban az épület állapotából, építési évéből és a településen belüli elhelyezkedéséből adódnak. A település viszonylag magasnak mondható ingatlanárai a közeli Székesfehérvár megyeszékhelynek köszönhetőek, a település Székesfehérvár agglomerációjának tekinthető, ezért a Fejér megyei ingatlanáraknál mérsékeltebbek.

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Pátka település 2016. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 9/2017. (V.30.) önkormányzati rendeletében a képviselőtestület a község 2016. évi költségvetés bevételi főösszegét 268.202 ezer forintban, míg kiadási főösszegét 170.540 ezer forintban állapította meg, a költségvetési szervek 97.662 ezer forint pénzmaradványa mellett. Az önkormányzat 2017. december 31-én hitelállománnyal nem rendelkezett. A település a 2016. évi költségvetésről szóló 8/2017. (V.30.) önkormányzati rendeletben foglaltak alapján, a 2016. évihez hasonló költségvetéssel (bevételi és kiadási főösszeg: 268.202 ezer forint) tervezte a 2017-es esztendő.

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A település jövőjét, fejlesztését az önkormányzat az alábbi alapelvek szerint kívánja megvalósítani:

- bel- és külterületi utak karbantartása
- bel- és külterületi utak szilárd burkolattal történő ellátása
- bel- és külterületi járdák építése

- bel- és külterületi közművek kiépítése
- helyi életkörülmények javítását célzó szolgáltatások megvalósítása, új közösségi terek kialakítása (pl: térfigyelő kamerarendszer, játszótér)

A község településfejlesztési célkitűzése, hogy az önkormányzati vagyon jelentős mértékben ne csökkenjen, a fejlesztések finanszírozását zavartalan működés mellett biztosítsa, az önkormányzati gazdálkodást hatékonyabbá tegye. A településfejlesztés egyik lehetséges eszköze a pályázati tevékenység (a lehetséges források felkutatása, pályázatok írása és megvalósítása).

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

A település önkormányzatának nem áll rendelkezésére a gazdaság fejlesztését hatékonyan támogató eszköz. A településen a helyi adópolitika nyújthat némi kedvezményt a vállalkozások részére. Pátka településen a helyi adók szempontjából a 2016-os évben az alábbi adótípusok voltak érvényben: vagyon típusú (építményadó, telekadó), kommunális jellegű (magánszemély kommunális adója, idegenforgalmi adó), helyi iparüzési adó. Az adók mértéke az elmúlt években stagnáló állapotot mutat.

Az önkormányzat gazdaságfejlesztési lehetőségei igencsak korlátozottak, az alkalmazásban álló munkavállalók mind az önkormányzat a 2011. évi CLXXXIX. törvényben rögzített feladatok ellátását végzik. A településen lakók közmunkaprogramban való foglalkoztatása megoldott, elsődleges feladatuk a településkép rendjének fenntartása, a kisebb karbantartási munkálatok elvégzése.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

Minden település fejlődésének meghatározó eleme a népesség gazdasági aktivitása, a foglalkoztatottság mértéke, szerkezeti struktúrája, valamint a munkanélküliség mértéke. A foglalkoztatottság befolyásolására korlátozott mértékben az Önkormányzat részére rendelkezésre állnak közvetett eszközök (mint például közmunkaprogram, szakképzés támogatása, a helyi vállalkozások munkával való ellátása) és közvetlen eszközök is (pályázati tevékenység). A településen nyilvántartott álláskeresők száma 2 % (34 fő) a lakónépességhez viszonyítva a 2016-os évben. A településen élő regisztrált álláskeresők döntő többsége középfokú végzettséggel rendelkezik.

A járási rendszer bevezetésével a közigazgatási funkciók egy részét elveszítette, emiatt a foglalkoztatottak létszámának jelentős bővülése előreláthatólag nem várható. Mindezek alapján az önkormányzat alkalmazotti létszámának változása elsősorban a közmunka programban foglalkoztatottak számának függvénye.

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

Magyarország Alaptörvénye értelmében az állami és helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyonnak minősül. A 2011. évi CXCVI. törvény rögzíti, hogy elsősorban a közszolgáltatások biztosítására, fejlesztésére szükséges a hasznosítás.

Pátka Község Önkormányzatának vagyongazdálkodási tervét a 7/2012. (II.29.) önkormányzati rendelete rögzíti. A vagyon használata és a hasznosítási jog átadása történhet ingyenesen vagy díj ellenében. Az önkormányzat társulásba bevitt vagyona saját vagyonként van nyilvántartva.

A település tulajdonában 13 ingatlan, ebből 2 lakás van, melynek állapota vegyes képet mutat. Az épületek jelentős része felújításra szorul.

1.10.6. Intézményfenntartás

Az önkormányzati feladatok és finanszírozási rendszer jelentősen átváltozott a 2013-ban bevezetett járási rendszerrel, mely által a járási kormányhivatalokhoz került az államigazgatási feladatok jelentős része. Ebből kifolyólag az önkormányzatnak a helyi igazgatási és településüzemeltetési feladatok ellátására kell koncentrálnia.

Pátka település fontosabb intézményei:

- Az egészségügyi ellátás biztosítása érdekében háziorvosi rendelés biztosított a településen hétköznapi módon a Praxi Medic Bt. által Dr. Mráz János háziorvos rendelésével
- Az óvodai ellátás a Pátkai Csemetekert Óvodában érhető el, ami 1974. óta üzemel. 2015 szeptemberétől önálló óvodaként üzemel az önkormányzat fenntartásában.
- A településen üzemel még Községi Könyvtár és Művelődési Ház is.

1.10.7. Energiagazdálkodás

A település energiaellátása mára már alapvetően az elektromos áram és a földgáz használatán alapul, azonban némely ingatlanban még hagyományos energiaforrások használata is zajlik. Az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok nagy része energetikai korszerűsítést igényelne pl: szigetelés, fűtési rendszer fejlesztése, nyílászárók cseréje. Az elavult technológiák és rendszerek jelenléte az önkormányzatnak jelentős többletköltséget jelent.

A megújuló energiaforrások alkalmazásában elsősorban az új építésű és felújított lakóházak érintettek. Emellett engedélyeztetés alatt áll egy belterületi napelempark, melynek területfoglalása 1-2 ha nagyságú. A településre tervezett egy szélérőmű is, mely jelenleg a tervezési szinten megállt.

A település energiagazdálkodására kedvező hatása lehet a Terület- és Településfejlesztés Operatív Program 3. sz. prioritása kapcsán kiírt pályázati felhívások, melyekkel energiahatékonysági beruházásokat pl: megújuló energiák alkalmazását lehet finanszírozni.

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A településüzemeltetési feladatok szervezési és lebonyolítási, ügyviteli folyamatait az Önkormányzat Hivatala látja el.

Pátka településen az ivóvíz ellátó rendszer 2018-ban 2 db mélyfúrású kúttal volt ellátva, melynek a tulajdonosa az Önkormányzat, üzemeltetője a Fejérvíz Zrt. A KEHOP-2.1.2.-15-2016-00005 számú Európai Unió pályázat megvalósítása során Székesfehérvár területéről csővezetéken kerül az ivóvíz elszállításra.

Pátka településen a szennyvízelvezető rendszer a KEOP-1.2.0/2F-2008-0006 „Székesfehérvár Megyei Jogú Város és térsége – Pátka, Pákozdi, Seregélyesi – szennyvízcsatorna hálózatok bővítése” tárgyú

Európai uniós nagyprojekt részeként került kiépítésre a 2011-2012-es években. A kiépített szennyvízhálózat tulajdonosa Székesfehérvár Önkormányzata, üzemeltetője a FEJÉRVÍZ Zrt.

A hulladékkezelési szolgáltatás közszolgáltatási szerződés keretében kerül elszállításra a Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulással kötött megállapodás alapján. A hulladékszállítás gyakorisága megfelel a vonatkozó jogszabályoknak és a helyi rendeletekben rögzítetteknek. Évente egy alkalommal a nagy darabos, lomtalanítás körébe tartozó települési szilárd hulladék elszállítását is a cég végzi.

Pátka közút- és járdaterületeinek üzemeltetését, fenntartását az állami közutak esetén a Magyar Közút Nonprofit Zrt., míg az önkormányzati utak, járdák esetén az önkormányzat végzi. A közutak üzemeltetése során a burkolatok, padkák, árkok, csatornák tisztítása, a növényzet gondozása, a padkák és rézsűk kaszálása, az állagmegóvás mind az üzemeltető feladata. A téli időszakban a síkosság mentesítés, valamint a hó eltakarítása is a feladatok között szerepel.

A csapadékvíz elvezető rendszer üzemeltetése, karbantartása az út üzemeltetőjének feladata. A belterületi csapadékvíz elvezető rendszer nincs teljesen kiépítve, ahol kiépített, ott nyílt rendszerű.

A települési zöldterületek gondozását, fenntartását az önkormányzat látja el. A feladatok között szerepel a fák, cserjék, gyepek ápolása, a területek virágosítása, a közterületen található bútorok karbantartása, takarítása.

A községi köztemető részben az Önkormányzat tulajdonában van, de fenntartását és üzemeltetését a katolikus és a református egyház végzi.

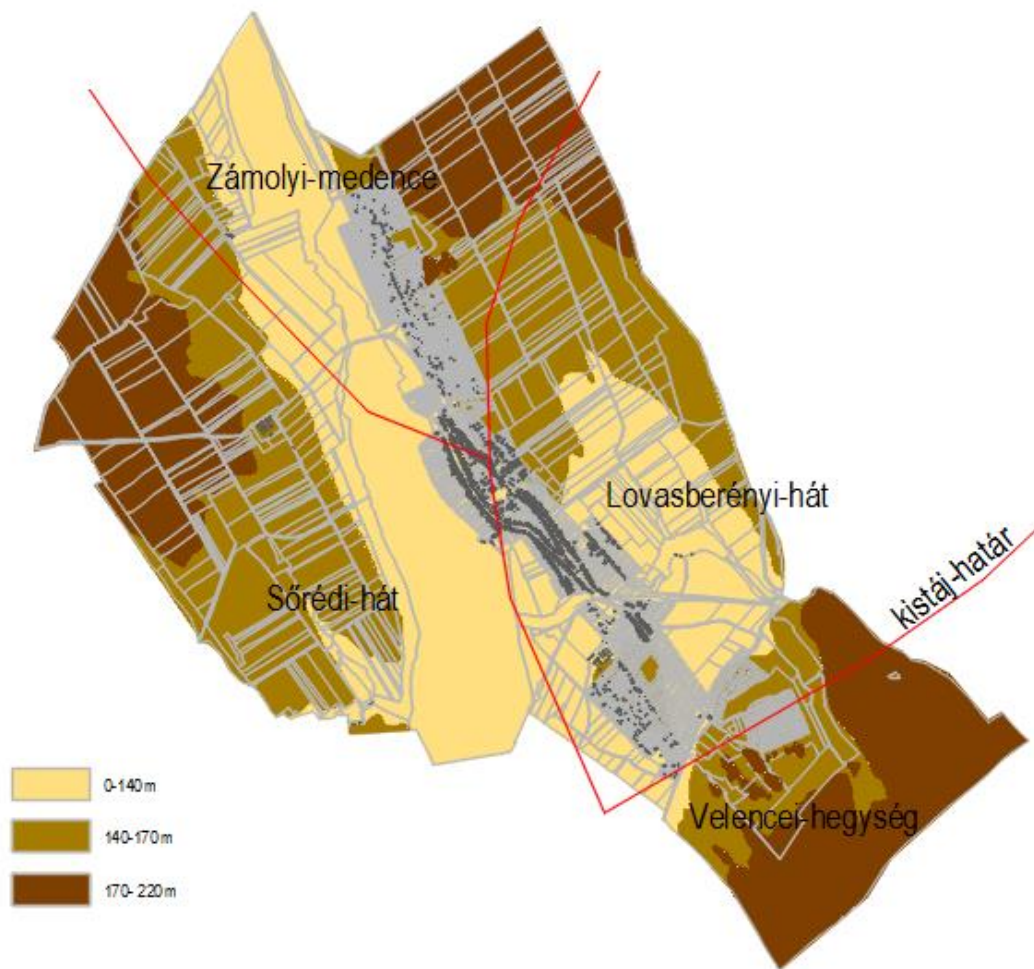
1.12 A TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

Táji besorolás

- Nagytáj: Dunántúli-középhegység
- Középtáj: Vértes–Velencei-hegyvidék
- Kistáj: Lovasberényi-hát

1.12.1. Természeti adottságok

A település és környéke a Pátkai-tározóval együtt Fejér megyének csaknem a közepén, a Vértes és a Velencei-hegység között fekvő Lovasberényi-hát, Sőrédi-hát, Zámolyi-medence és Velencei-hegység kistájak határán terül el. A település közigazgatási területe emiatt változatos domborzattípusokból áll.

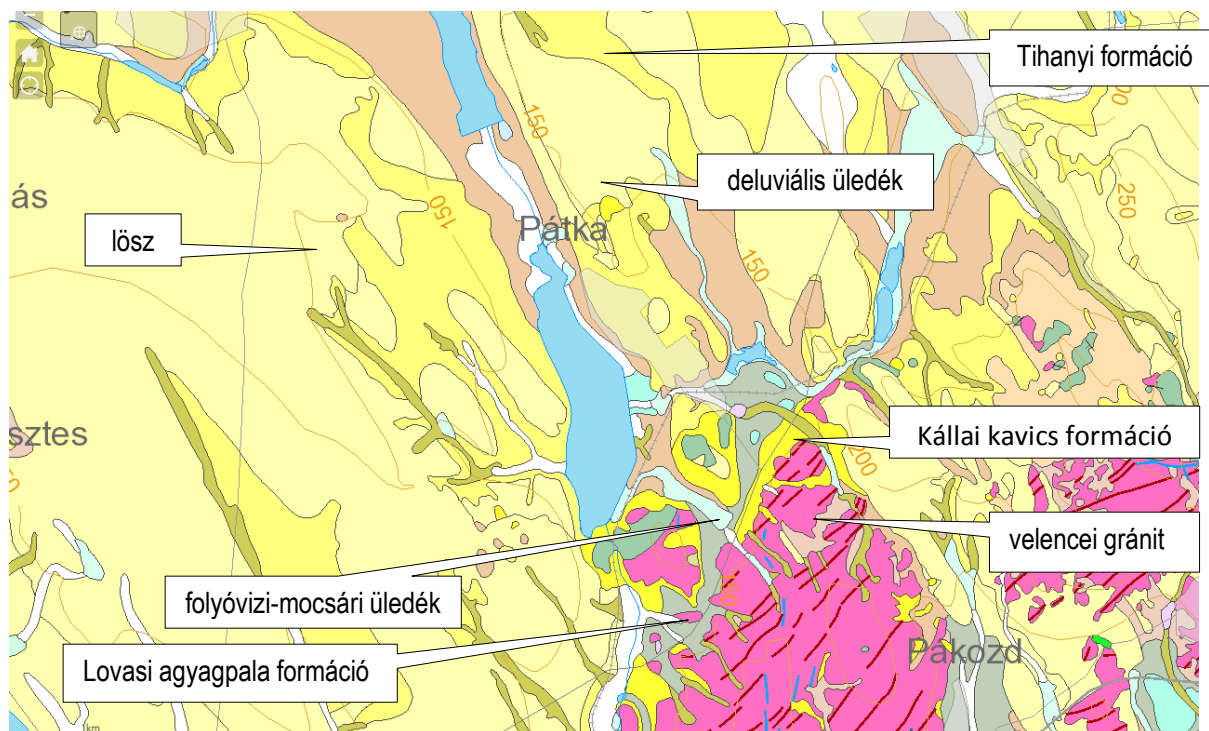
19. ábra Pátka területének domborzati viszonyai (Forrás: saját szerkesztés)

A Császárvíz-völgy Észak-Mezőföld egyik legjelentősebb völgye. Iskolapéldája a Mezőföldre annyira jellegzetes északnyugat-délkelet irányú, árkos süllyedékben kialakult, merev, egyenes futású eróziós teraszos völgyeknek. A Zámolyi-medence az óholocénig elzárdott tó volt, mely feltöltődve a környező területek hordalékával nyerte el mai felszínét. Több méter vastag tavi és folyóvízi hordalékos réti talajok, réti csernozjomok és mészlepedékes csernozjomok keletkeztek, aszerint, hogy milyen a terület fekvése és mennyire volt hidromorf hatás alatt. Mintegy 2000-4000 évvel ezelőtt természetes tó volt a pátkai völgytágulatban is. A völgytágulat süllyedése miatt duzzadt fel benne a Császár-víz vize, de medrének feltöltődése után hamarosan kiszáradt. Süllyedése napjainkban is tart.

A Sörédi és a Lovasberényi hátak különböző vastagságú löszborítású hátak. A falu Lovasberényi-háthoz tartozó része hosszan elnyúló, eróziós-deráziós völgyelésekkel és fiatal peremsüllyedékekkel tagolt, löszös hát, mérsékelten tagolt, alacsony dombság. Hosszú lejtői erősen erodáltak. A talajok a barnaföldektől a csernozjomokig terjedő skálán képződtek, aszerint, hogy a talajképző kőzet mennyire agyagos és mennyi karbonátot tartalmaz, valamint hogy mennyire volt kitéve az erózióknak. A löszös háthoz tartozó területek túlnyomó része szántóföldi művelésben van. A termesztett növények közt megtalálhatók az őszi és tavaszi gabonafélék, a kukorica, a napraforgó, a repce, a lucerna és a vöröshere. A gyümölcsösök viszonylag kis területet foglalnak el,

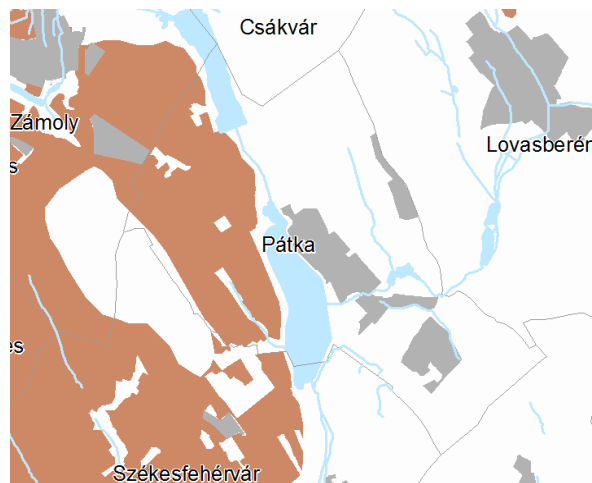
többnyire kajszi és alma a telepített fafaj. Természetes növényzetében jelentősek a molyhos tölgyesek, a sajmeggyes karsztbokorerdők, helyenként lösztölgyesek és csertölgyesek.

Pátka déli területe törésekkel, vetődésekkel és széles völgyekkel tagolt, erősen lepusztult hullámos gárnittönkfelület, amely észak és északnyugat felől enyhe szelíd lejtőkkel emelkedik ki a mezőföldi löszös halomvidékből. Felszíni domborzatát lesüllyedt alacsony tönkmaradványok (Kőrakás-hegy 161 m, Varga-hegy 153 m tengerszint felett), környezetünkől kifaragott gránittanúhegyek és vastagon elmállott gránitmurva-lejtők jellemzik.

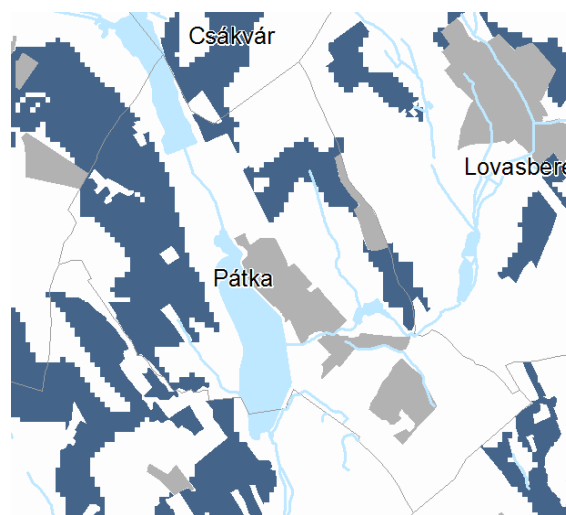

20. ábra Pátka környékének földtani térképe (Forrás: MBFSZ)

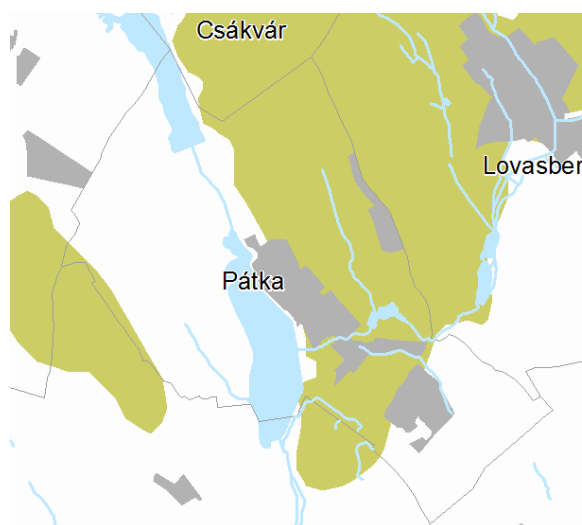
Pátka község talaja túlnyomórészt mészlepedékes csernozjom, északi részén és egy kisebb foltban a déli részen csernozjom barna erdőtalaj. A település nyugati határában kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek találhatóak, de a teljes szántóművelési terület 32,2%-a tartozik az átlagon aluli minőségi kategóriába. A talajok minősége átlagosan 31,51 aranykorona érték/hektár (szántók, gyümölcsösök, szőlők). A térség egyik fő táj- és talajhasználati problémája a talajpusztulás különböző formái (erózió és defláció).

21. ábra Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek Pátka határában (Forrás: TeIR)

22. ábra Vízerosciónak kitett terület Fejér megye területrendezési tervén

23. ábra Széleróziónak kitett terület Fejér megye területrendezési tervén

A község területének nagyobb részén a mérsékelt meleg, mérsékelt száraz nyarú, és mérsékelt hideg telű éghajlati körzet jellemvonásai érvényesülnek. Hegységi területe északi részénél valamelyest melegebb és szárazabb. A napsütéses órák száma: 2000-2050 óra között változik, júliusban 290-300 óra. Évi középhőmérséklete 9,5-10 °C. Bár évi átlagos csapadékmennyisége – 581 mm – mezőföldi viszonylatban kedvezőnek mondható, vízháztartása mégis erősen veszteséges. Az évi vízhiány 100-125 mm-re tehető. Ebben a gránitnak és a homokos felszínnek vízelnyelő és párologtató hatásának is szerepe van.

A Vértességi peremi területein megjelennek az állandó vízfolyások, az alsóbb térszínekről nagyobb vízfolyások szállítják el a vizet, mint a Császár-víz. A talajvíztükör a vértességi területeken átlagosan 4-6 m, egyes völgytalpakon 2-4 m. Pátka fő vízfolyása a Császár-víz, amely a Vértességi déli lábánál több forráspatakból ered. Két legjelentősebb forrása a zámolyi és a csákvári a Zámolyi-medence délkeleti kijárójánál egyesül, s innen a patak északnyugat-délkeleti irányú szerkezeti árokban folyva a pátkai völgytárgulat után Kőrákánál keskeny szurdokszerű antecendens völgygel töri át a Velencei-hegység kristályos patakköpenyét és Kisfaludmajorral szemközt torkollik a Velencei-tóba. A Császár-víz sokévi átlagos középvízhozama Kőrákánál 0,67 m³/s, a Zámolyi- és a Pátkai-tározót táplálja. Utóbbi a község legnagyobb kiterjedésű mesterséges tava. A Pátkai-tározót a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság (KDTVIZIG) üzemelteti. A tározó létesítésének és üzemeltetésének elsődleges célja – csakúgy, mint a Zámolyi-tározónak – a Velencei-tó vízszintszabályozása, a vízbő időszakok lefolyásának visszatartásával, a kisvízi időszakokban vízüpótlással. Az elsődleges célnak alárendelve másodlagos funkciója a horgász-, illetve üdülőtóként való hasznosítás. A Pátkai-tározó minimális üzemszintje 370 cm, maximális üzemszintje 650 cm, ami megfelel 122,84 mBf magasságnak. Helyi használatában döntően a horgászat dominál. Kijelölt strand üzemel a tó egy lehatárolt részén. A tározó maximális árvízszintje 700 cm.

Az erdőket egy nagyobb tömb képviseli a déli részen, és néhány kisebb erdőfolt a vízfolyások és a tározó mentén, sok jellegtelen állománnyal és akáccsal. A karakteresebb erdők többnyire a löszön kialakuló elegyes tölgyesekre hasonlítanak (tölgyfajok – *Quercus* spp., mezei juhar – *Acer campestre*, virágos kőris – *Fraxinus ornus*, magas kőris – *F. excelsior*, mezei szil – *Ulmus minor*, húsos som – *Cornus mas*, kányabangita – *Viburnum opulus*), gypesztípusukban üde, többnyire kora tavaszi és száraz erdei fajokkal, de előfordulnak már a mészkedvelő tölgyesekre emlékeztető erdők is. Az erdők legnagyobb része azonban idegenhonos fafajok uralta állomány. A gyepek vegetáció leginkább a löszbe vágódott völgyek oldalain maradt fenn, ahol – a ritka erdőfoltok mellett – cserjések és száraz gyepek találhatók. Fajszám: 400-500; védett fajok száma: 20-30; özőnfajok: aranyvessző-fajok (*Solidago* spp.), akác (*Robinia pseudoacacia*).

A Pátkai-tározó mára már beállt élőhelynek tekinthető, élővilágát Kovács Gergely Károly Észak-Mezőföld patakvölgyei c. munkája alapján ismertettük. A tározó körül az arra alkalmas helyeken kialakultak a nádfoltok, gyékényesek, a nyugati partvonalon szép elegyes erdősítéseket, a tó északnyugati szélén pedig üde kaszálórétet találunk. Északi végénél talajvízforrások törnek a felszínre, a környező mocsárrét-foltokban kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), egy nyárfásban széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*) került elő (Illyés, 2006). Május végén a keleti védőgát mellett mocsári sisakoskosbor (*Anacamptis palustris* ssp. *palustris*) virágzik. A tó környéke a zöld békák (*Rana* spp.) és vöröshasú unák (*Bombina orientalis*) kórusától hangos. A fokozottan védett vidra (*Lutra lutra*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és a vízisikló (*Natrix natrix*) egyaránt jól érzi magát a tóban. A hatalmas nyílt vízfelület háborítatlan pihenő- és táplálkozóhelyet nyújt a

vízimadaraknak: a bütykös hattyú (*Cygnus olor*), a nyári lúd (*Anser anser*), a szürke gém (*Ardea cinerea*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*), búbos vöcsök (*Podiceps cristatus*) és a nagy kócsag (*Egretta alba*) fészkelőhelye. A nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*), a barkóscinege (*Panurus biarmicus*) és a nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*) mellett minden gyakoribb nádi énekesmadár megtalálható a tározón.

A Rovákja-patak Szűzvártól nyugatra a szántók között halad, változatos élőhelyekkel gazdagítja Pátka határát: a nádszigetekkel tarkított horgásztó alatt a meder tavasszal gólyahírtől díszlik, a torkolat mellett pedig a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*) és a poloskaszagú sisakos kosbor kisebb állománya került elő. A Rovákja-völgy helyi védelme indokolt lehet.

Pátka határának délkeleti részén, a Velencei-hegység északi lejtőin van a Sági-rétvölgy. Itt ered egy parányi, időszakos vízfolyás, amely mentén téli zsurlót (*Equisetum hyemale*), bagolyfüvet (*Glaux maritima*), bugás sást és több kosborfajt is leírtak, a környező Király-berek dombjain pedig ettől markánsan elütő növényzet díszlik: fekete kökörcsin (*Pulstilla pratensis* ssp. *nigricans*), árvalányhajak, gumós macskahere (Szili István adatai; Illyés, 2006). A Sági-rétvölgy közelében levő két felhagyott, mára visszagyepesedett szántót Pátka néhány éve belterületbe vont.

Általában a mezőgazdasági területek és települések állatvilága szegényes, de a térségben az összes élőhely típus között ennek az élőhelynek a legnagyobb a kiterjedése és az állatvilágot érintő emberi zavaró hatás is itt érvényesül leginkább. Természetvédelmi szempontból a védett és fokozottan védett állatfajok területtől függetlenül mindenhol védelmet élveznek.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

A település tájszerkezetét elsősorban a domborzati és borítottsági viszonyokból fakadó tájhasználatok és a vonalas szerkezeti elemek határozzák meg. A különböző tájhasználatok alakítják ki a település külterületének tájmintázatát, azaz a tájat felépítő természetes, és ember által kialakított tájfoltok tájgeometriai megjelenését. Ennek vizsgálatához a homogénnek tekinthető alapegységeket a CORINE klasszifikáció alapján a 24. ábrán mutatjuk be.

A táj működéséről sok információt nyerhetünk abból, hogy a táj milyen vizuálisan elkülöníthető egységek mozaikjából épül fel. A táj külső megjelenése nem tökéletes leképezése a táj funkcionális működésének, de számos lényeges tájműködési kérdésre – például tájérzékenység, antropogén átalakítottság mértéke, stb. – megfelelő biztonsággal lehet következtetni.

A külterületi tájszerkezet rendkívül változatos. A talajminőség és a domborzati adottságok következtében a külterület egy része szántóföldi növénytermesztésre kiválóan alkalmas, de megtalálható a rét-legelő és erdőgazdálkodás is. Apróbb és nagyobb kiterjedésű gyepterületek egyaránt előfordulnak. A legmélyebb területeket vízfelszínek borítják. Az igazgatási területet észak-déli irányban metsző Császár-víz és kisebb mellékvizei jelentős élőhely, amely karakteres eleme a tájnak. Jelentős az állóvizek területe is, amelyek elsősorban vízgazdálkodási célokat szolgálnak, de a táj diverzitását is jelentősen erősítik. A belterület délnyugati és északkeleti oldalához kapcsolódik két zártkert (szőlőhegy). A külterület művi elemei a lakóterülethől kellő távolságra fekvő majorok, ahol állattartó telepek működnek. A keleti külterülethatáron egykor honvédelmi célokat szolgáló objektum (felhagyott katonai terület, ma részben gazdasági hasznosítással) terül el.

24. ábra Corine felszínborítási kategóriák Pátka területén (Forrás: TeIR)

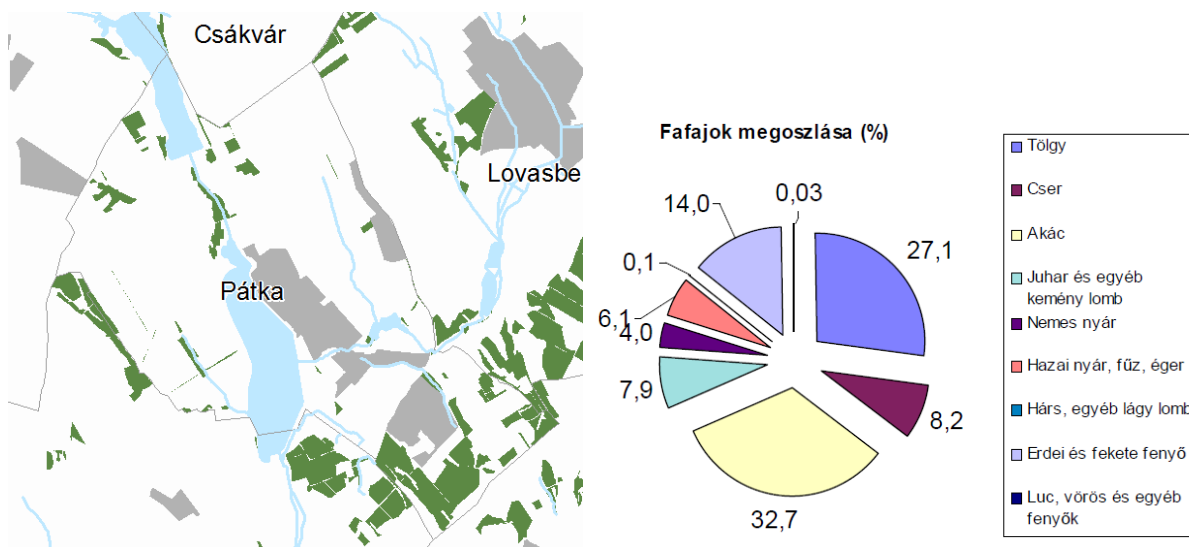
A felszínborítottság mellett jól mutatja a tájhasználatból adódó szerkezeti hangsúlyokat a közigazgatási és ezen belül a külterületek hasznosítása, és ezek %-os megoszlása, amelyet az alábbi táblázatokban mutatunk be:

Fekvés	Összes terület (m ²)	%
belterület	2 932 993	7,26
külterület	35 936 897	88,99
zártkert	1 514 865	3,75
ÖSSZESEN	40 384 755	100

12. táblázat Területi megoszlás fekvés szerint (Forrás: TeIR)

művelési ág	összes alrészlet terület (m ²)	összes terület %-a	külterület %-a
erdő és fásított terület	760 541	1,88	2,12
gyep (legelő)	162 339	0,40	0,45
gyümölcsös	29 093	0,07	0,08
kert	238 563	0,59	0,66
kivett	5 072 153	12,56	14,11
szántó	1 480 830	3,67	4,12
szőlő	198 357	0,49	0,55

13. táblázat Területi megoszlás művelési ág szerint (Forrás: TeIR)

25. ábra Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület, erdőtelepítésre alkalmas terület Fejér megye területrendezési tervén és Pátka közigazgatási területén lévő erdők fafajok szerinti megoszlása (Forrás: Környezetvédelmi Program)

A település idegenforgalmi vonzerejét elsősorban a Pátkai- tározó és a déli rész erdőségei jelentik. A jelenlegi erdősültség 16,0%, magasabb, mint a megyei átlag (12,4%). A település északi és déli részén levő szőlőhegyek előzőleg zártkerti besorolással bírtak.

A hegységben 1949 előtt számottevő bányászat nem volt, azt egy pár falusi kőfejtő művelése jelentette. A földtani kutatások először Pákozdon hoztak számottevő eredményt, ahol a felszínen 160 m hosszúságú, átlagosan 1,8 m széles fluorit telért tártak fel. Pátka-Szűzváron a geológusok 1952-ben kezdték meg a felszíni kibúvásban megjelenő kvarctelér részletesebb kutatását. Az ércelőkészítő üzem 1959-ben állították munkába Szűzváron, ahol kezdetben a gyengébb minőségű pákozdi fluoritot, a szűzvári táróból kitermelt ólomércet, és 1962-től a kőrákáshegyi tarkaércet felváltva dúsitották. A velencei-hegységi fluorit- és ércbányászat 1973 elején befejeződött. Jelenleg Pátka területén ásványvagyron kitermelés, szilárdásvány bányászati bányatelek a Pátka 0198/3 és 0198/9 hrsz-ú ingatlanokon lévő „Pátka I. (Pátkai gránitbánya) – gránit” védnevű bányatelken működő gránitbánya.

A táj jelenlegi szerkezetének és további fejlődésének legmeghatározóbb vonalas elemei:

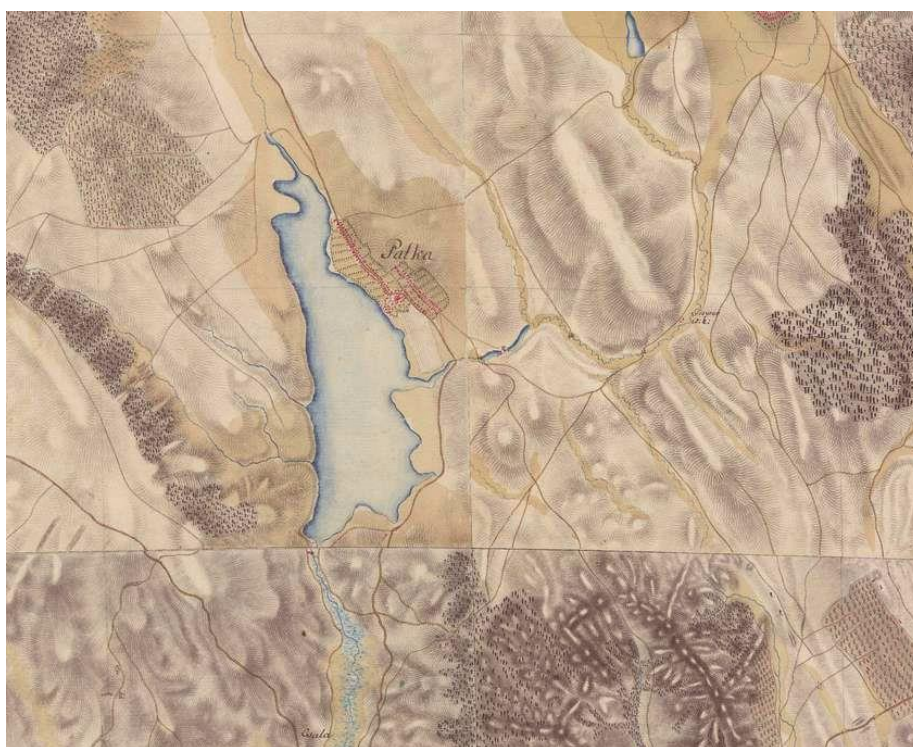
- Császár-víz
- Rovákja-patak
- Kelet-nyugati irányban a 811.sz. Székesfehérvár-Lovasberény út.
- Bicske–Székesfehérvár megszűnt vasútvonal
- Villamosenergia-átviteli hálózat
- Szénhidrogén szállítóvezeték

Szerkezeti jelentőségű területhasználati jellemzők: A település központi belterülete a Velencei-hegység északi előterében, a Császár-víz felduzzasztásával kialakított, nagyon régi tározó mellett alakult ki. Ezen adottságok és a felszíni formák együttes hatása területhasználat szempontjából is különböző karakterű oldalakra osztja a település külterületét. A déli oldalon jellemző az erdőterületek magas aránya, amelytől az északi oldal összefüggő szántóit a középső sáv települési és vízfelületének széles sávja választja el.

A belterület sem homogén, a település központja a református templom és környéke, a lakóterülethez csatlakoznak dél és észak felől a szőlőhegyek, kelet felé a temető, nyugatról a tározó felé van kapcsolata. A lakóterületek falusias hangulatúak.

1.12.2.1 Táj történeti vizsgálat

A település és környéke a római kortól művelt, sűrűn lakott vidék. Az ember tájformáló tevékenységének első időszaka a római uralommal ér véget a III. században. A rómaiak idején Pátka része lehetett a Brigetio-t (ma: Komárom) Sopianea-val (ma: Pécs) összekötő útnak. A Galerius császár korában zajló vízrendezési munkálatok keretében a Pátkai-tározó töltését is a rómaiak építették fel, amely egész Európában a legjobb állapotban fennmaradt római kori gát. Az egykori duzzasztógát közelében több száz római kori sírhalom terült el, amelyeket az intenzív földművelés már többnyire eltüntetett. A római korban alakulhattak ki a szőlőültetvények és az első kőbányák is.

26. ábra Pátka tájhasználati az első katonai felmérés idején (Forrás: mapire.eu)

A XVIII. században Bél Mátyás így ír Pátkáról: „...Síkon fekszik, jó egy óra járásnyira a Vértes erdőségtől... A falutól északra, szép és termékeny déli lejtőn vannak szőlők, ezért kedvező esztendőben bőven adják az érett gyümölcsöt, amiből nagy mennyiségű bor készül. A szántóföldek részint a keleti, részint a déli oldalon vannak. A föld kemény, nehezen művelhető, de megtermi a búzát és minden más gabonafélét is.” A Császár-víz völgyének pátkai részén a XIX. századig változó mélységű tó hullámozott, a kőgátnál vízimalom, majd villanytelep működött. Az 1970-es években készült el a mai 312 hektáros tározó, melynek fő célja a Velencei-tó vízpótlása.

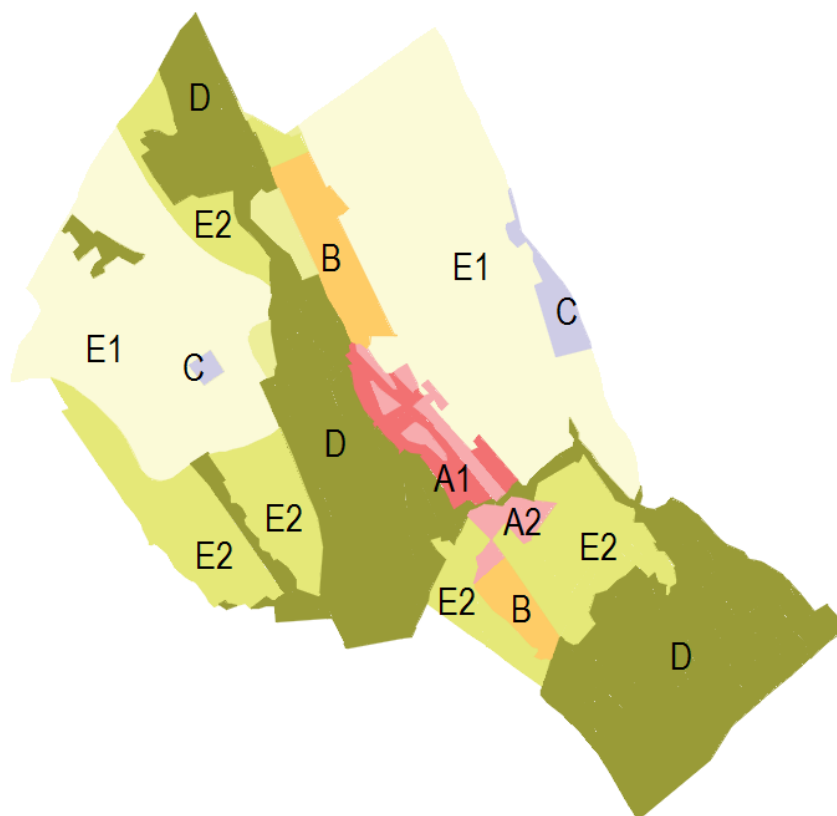
egész ország területére 1:100.000-es és 1:50.000-es léptékben áll rendelkezésre. A felszínborítás térkép a tájléptékű és az e feletti hierarchiaszinteken alkalmazható alapadatbázis, amely a felszíni térszerkezet és az ökológiai hálózat nagyléptékű áttekintését teszi lehetővé. Nomenklatúrája 4, egyes felszínborítás típusoknál 5 hierarchiaszinten 82 elkülönített kategóriát alkalmaz. A kategóriák többsége a mesterséges objektumok és a mezőgazdasági területek elkülönítésére szolgál. Felszínborítási információinak részletessége alapján alkalmazása jó alapot ad tájelemzési és tervezési feladatok ellátására. A Pátka területére vonatkozó, színezett Corine-térkép a 24. ábrán található.

Pátka részben a Velencei-hegység északi előterében levő dombvidékre, a Császárvíz menti tározó mellé települt. A táj alakulását alapvetően a termelési viszonyok határozták meg évszázadokon keresztül. Termőhelyi adottságai következtében elsődlegesen mezőgazdasági település, ezen belül a vízfelületek, vízfolyások és a hegyoldali erdők, illetve ezek sávos váltakozása meghatározza a külterület tájképi adottságait. Pátka tájhasználatára a tájstabilitást biztosító övezetes tájszerkezet jellemző. Az északi részeken meghatározó a mezőgazdasági termelés, délen az erdőborítás jellemző, a középső sávban a tározó és a Császárvíz-Rovákja-patakok mentén levő vízjárta területek érzékenysége, terhelhetősége természetvédelmi, tájképvédelmi, vízvédelmi és turisztikai szempontból eltér a hagyományos mezőgazdasági tájhasználatától.

Tájjelleg (tájkarakter) a természeti és antropogén tájalkotó elemek elkülöníthető, felismerhető, konzisztens rendszeréből, sajátos együtteseiből kialakult jellemzők összessége, amely a tájakat egyedivé, megkülönböztethetővé teszi. Tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek találhatóak a közigazgatási terület déli részén a Velencei-hegység északi lejtőin és középső sávjában, a tározó és kapcsolódó vízfolyásai mentén elsősorban természetközeli állapotú területeken. Az övezet lehatárolásának fontos szempontja a tájkarakter, a történelmileg kialakult tájképi értékek védelme, a hagyományos tájszerkezet és tájhasználat megőrzése és a kilátás-rálátás szempontjából kedvező, nagy távolságból látható tájképi területek védelme, a vizuális szennyezés megakadályozása. A tájképvédelmi övezet természet-földrajzilag tagolt, ezért igen változatos tájhasználatú, tájképileg érzékeny, lankás hegylábi területeket, valamint a tájképileg szép fekvésű település tájban megjelenő épített környezete szempontjából meghatározó területét, a tározót és a kapcsolódó vizes területeket foglalja magába.

A tájképvédelmi övezetre vonatkozó szabályozás elsődlegesen a hagyományos tájszerkezet és a tájkarakterrel összefüggő települési karakter védelmét szolgálja. Pátka területének északnyugati és északkeleti része tájképi szempontból a nagy kiterjedésű homogén tájhasználatok és nagyfeszültségű hálózat következtében ma már kevésbé harmonikus. Viszont a belterület kettéválasztott tagolása, kapcsolata a tározó, a szőlőhegy illetve a déli oldal hegylábi irányába harmonikus és karakteres képet mutatnak. Mindezek alapján Pátka közigazgatási területén tájképi szempontból hét különböző karakterű területet határolhatunk le, amelyek arculati jellemzőit az alábbiakban foglaljuk össze:

Pátka település külterületét természeti adottságai és az erre alapuló tájhasználatai alapján különböző táji adottságú területekre tagolhatjuk. A következő ábrán az egyes tájrészletek lehatárolását mutatjuk be, amelyen jól látszik a „sávos” tájszerkezet, amelynek középső sávjában helyezkedik el a település.

29. ábra Tájszerkezet alkotóelemei Pátkán (Forrás: saját szerkesztés)

A1 – belterület, A2 - a belterület lazán vagy be nem épített, kertes területei, B — szőlőhegyi, zártkerti területek, C– külterületi mezőgazdasági és honvédségi létesítmények, D – tájképileg érzékeny természet és tájképvédelmi kijelöléssel érintett övezet, E1 – tájképileg kevésbé érzékeny dombsági nagytáblás, E2 – tájképileg érzékeny mezőgazdasági területek

A: Belterület: lakó, intézményi és gazdasági funkciókkal. A vízfolyás illetve tározó mentén kialakult településszerkezet, középkorú vagy idősebb korú, főleg lomblevelű növényzettel, örökzölddel, kevés utcával. Az A1 területek sűrűbben beépítettek, itt a növényzet elsősorban az épületek és az úttest közötti, változó szélességű zóldsávban, előkertekben jellemző. A településképp jellemző értékes zöldfelületi elemei az idősebb diófák (*Juglans regia*) és vadgesztenyefák (*Aesculus hippocastanum*), a templomkert japánakácai (*Sophora japonica*). Ezek mellett a házsorok és az útburkolat között leginkább gyepesített, széles felületen gyümölcsfák, vérszilvák (*Prunus cerasifera Nigra*), diófa, hársfa, kisebb virágos szegélyek is találhatók. A zöldfelületek gondozottak. A játszótér jól van elhelyezve, a település hagyományos képét nem zavarja. A thujafélék és fenyők inkább az előkertekben vannak. Az A2 területhez tartoznak a házakhoz tartozó hátsó kertek, a temető, a falu újabban, lazábban beépített területei. Az A2 belső kertekhez tartozó része a belterület és a nagyüzemi mezőgazdasági területek közötti átmeneti, védelmi és tájképi szerepet is betöltő zóna, ahol elsősorban a háztáji növénytermesztéshez kapcsolódó gyümölcsfajok és haszonnövények jellemzőek. A református és katolikus illetve hősi temetőrész elkülönül, erdős-ligetes szegélyét sokszor az invázió akác és bálványfák adják.

B jelű, szőlőhegyi, zártkerti területek növényzete is karakteres. A pincefalukban megszokott és jellegzetes gyümölcs- és a pincék előtt álló „öreg” diófák (*Juglans regia*) mellett sok helyen látunk eperfát (*Morus alba*), akácot (*Robinia pseudoacacia*), hársfákat (*Tilia* sp.), juharfákat (*Acer* sp.). Ezek a településrészek nem annyira növényzetük, mint kilátás- és rálátásvédelmi szempontok miatt érdemelnek említést. A tájkarakter részei a különleges mezoklíma által kialakított, a természeti adottságokhoz illeszkedő dűlők rendszere, és a sajátos szőlőhegyi történeti tájelemek: dűlőutak, a parcella és birtokhatárok.

C területek: külterületi mezőgazdasági és volt honvédségi létesítmények, mint a Boglyas-hegyi major és a Lujza majori volt szovjet laktanya területén levő létesítmények. Elsősorban növényzettel történő tájbaillesztésük, rehabilitációjuk jelent feladatot.

A D jelű, tájképileg érzékeny természet és tájképvédelmi kijelöléssel érintett övezetbe tartoznak a Natura2000 és az ökológiai hálózattal érintett területek, a tározó és a horgásztó, illetve az őket kísérő gyepek, vízfolyások, vizes élőhelyek rendszere, valamint a település déli részének erdős területei. Természeti értékeik mellett tájképileg és tájtörténetileg is nagyon értékesek. Jellemzően az OTRT szerinti tájképvédelmi övezet területén találhatók.

E1 tájképileg kevésbé érzékeny dombsági nagytáblás mezőgazdasági területek főleg a külterület északkeleti és északnyugati szélén levő, beépítetlen mezőgazdasági területek, enyhén hullámos felszínek, amelyeket földutak, árkok, fásítások tagolnak. Az E2 tájképileg érzékeny mezőgazdasági területek az OTRT szerinti tájképvédelmi övezet részei, enyhén hullámos felszínek, amelyeket földutak, árkok, fásítások tagolnak. A két legfontosabb ilyen fásítás a déli bekötőút menti kettős nyárfasor és a 811. sz. lovasberényi út déli oldalán leágazó, mintegy 300 m hosszú földút szakasz menti eperfasor (*Morus alba*). A legnagyobb eperfák közel 1m átmérőjűek. A selyemhernyó tenyésztése Magyarországon már a 17. század végén megindult, s ekkor ezrével kezdték telepíteni az eperfákat. Sok magyar földesúr birtokain átvezető útjait eperfákkal szegélyezte, vagy külön szedreket létesített selyemhernyói táplálására. Az eperfákkal szegélyezett országutak hosszú ideig hozzátartoztak honi tájképeinkhez. Napjainkra, mivel állítólag sok káros hernyó gazdanövénye, illetve az utak szélesítése miatt csaknem teljesen eltűntek, ezért fontos és különleges érték a Pátkai fasor.

A táj terhelhetősége szempontjából Pátka területét az eltérő természeti adottságok az ökológiai, természetvédelmi érzékenység és a hagyományos tájhasználat alapján a következő tájegységekre osztjuk fel:

- Lakó és ipari táj (A1, A2 és C területek)
- Kertgazdasági táj (B terület)
- Természeti táj (erdős illetve vízjárta, D jelű területek)
- Mezőgazdasági táj (E1 és E2 terület)

A településtől délre és északra fekvő Varga-hegyen és a Lesvölgyi-dűlőben a szőlő és gyümölcsültetvények uralkodnak. Ebben a kertgazdasági tájban olyan tájgazdálkodás fenntartása a cél, amely biztosítja a szőlők, kertek, legelők, rétek fenntartását az azokhoz kapcsolódó környezetkímélő állattenyésztés fenntartását, élőhelyek rehabilitációját, a táj szerves részét képező,

tájba illeszkedő prэшázak, épületek fenntartását. A település szőlőhegyei előzőleg zártkerti besorolással bírtak.

A természeti táj egyik típusa a településtől nyugatra, illetve a Császár-víz és a Rovákja-patak mentén található, jellemzően vízjárta területek, másik a település déli részén, 200m körül fekvésű, főleg erdővel borított területek. A település közigazgatási területén É-D-i irányban keresztül húzódó Császár-víz a tájszerkezet jelentős eleme. A völgyek réti talajtípusain rétek-legelők, nádasok foglalnak helyet. A táj jelenleg elsősorban árvízvédelmi, vízgazdálkodási funkciójú, de területén meghatározóan fontos a növény- és állatvilág védelme, többfunkciós használatának megvalósítása. A külterület igen értékes táji eleme a halastó is. Ezek az állóvizek mesterségesen lettek kialakítva, megjelenésük ugyancsak élményt nyújtó, továbbá a vízfelületek és környezetük ökológiai szempontból is igen jelentős értékeket hordoznak. A vizes és az erdőterületek és az azokhoz szervesen kapcsolódó természetközeli élőhelyek meghatározóan ökológiai folyosóként az ökológiai hálózat kiemelt jelentőségű részei. Ez a terület jelentős tájpotenciállal rendelkezik, az ökológiai rendszer elemei teszik változatossá a település meghatározóan mezőgazdasági tájhasználatát. Kiemelten fontos a táj kultúrtörténeti érzékenysége is.

A hagyományosan árutermelő gazdálkodást szolgáló mezőgazdasági táj a település északi részének meghatározó része. A mezőgazdasági táj elválaszthatatlan a településektől, hiszen a települések fejlődésében, a mezőgazdaságnak meghatározó szerepe volt. Ma már a foglalkoztatásban az egyes gazdasági ágazatok fontosságában a mezőgazdaság háttérbe szorult ugyan, de a táj fenntartása szempontjából, továbbá a tájhasználatban meghatározó aránya miatt jelentősége távlatban is jelentős marad. A térségben a mezőgazdálkodás hagyományosan erős jelenléttel bír, hosszú távú fennmaradása biztosítottnak tekinthető. Szántóterület csökkenéssel a völgytalpakhoz közel húzódó szántóterületek esetében számolhatunk. A mezőgazdasági táj területeinek terhelhetőségében a termőföld védelmének prioritását kell érvényesíteni.

A táj terhelhetősége

A táj terhelhetőségét az adottságnak tekinthető természeti tényezők és az azon kialakult tájhasználat módja határozza meg. Amennyiben a használat nem felel meg az adottságoknak, tájhasználati konfliktusok keletkeznek. A tájrészletek stabilitása pedig a táj terhelésétől, érzékenységtől, regenerálódó képességétől és a tájgondozástól függ. A terhelhetőség továbbá nagyban függ a felszínborítás természetességétől, amely az egyes tájtípusokon belül is különböző lehet:

I. Természetközeli és természetes élőhelyekkel fedett felszínek (D): Hasznosítás, illetve emberi beavatkozás alacsony mértékű. Terhelhetősége a legkisebb, optimális használata extenzív, illetve ökoturisztikai.

II. Közepes mértékben átalakított élőhelyekkel fedett felszínek (D): Részben természetközeli, részben átalakított, vagy átmenetileg degradálódott növényzettel borított felszínek vagy mesterségesen létrehozott vízfelületek. Az emberi beavatkozás mértéke változó. Általában extenzív, az adottságokhoz nagymértékben alkalmazkodó, kis léptékű, hagyományos funkciókkal terhelhető.

III. Erősen átalakított élőhelyekkel fedett felszínek (E2 és B): Döntően emberi tevékenység által befolyásolt, művelt területek, ahol a természetes vegetáció szinte teljes egészében hiányzik. A

természeti-gazdasági ésszerűséggel összhangban terhelhető (pl. erózióvédelem), viszont tájképileg sokszor érzékeny.

IV. Mozaikos élőhelyekkel fedett felszínek (D): Jellemzően emberi tevékenység és használat által befolyásolt mozaikos területek, ahol az intenzív és az extenzív hasznosítási formák dominanciája mellett a természetes vegetáció változó mértékben átalakított maradványai is előfordulnak. Általában az adottságokhoz alkalmazkodó, kis léptékű, hagyományos funkciókkal terhelhető, tájképileg érzékeny lehet.

V. Jellemzően mesterséges élőhelyekkel fedett felszínek (E1): Döntően telepített növényzetű, művelt területek, ahol a természetes vegetáció szinte teljes egészében hiányzik. Jellemzően mezőgazdasági kultúrák és kapcsolódó építmények, kertes lakó- és üdülőövezetek, gyomtársulások borítják. A természeti-gazdasági ésszerűséggel összhangban terhelhető (pl. erózióvédelem), szabályozása szükséges.

VI. Beépített, burkolt mesterséges felszínek (A és C): Túlnyomó részben építményekkel és szilárd burkolattal fedett felszínek, ahol a természetes vegetáció teljes egészében hiányzik. Terhelhetősége inkább építészeti-műszaki, mint táji kérdéseket vet fel.

1.12.2.3 Tájhasználat értékelése

A tájhasználat (tájhasznosítás) a tájpotenciál társadalmi célú igénybevétele (MSZ-20370:2003). A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról (1996. LIII. tv. 6§). A felszínborítási adatok meglehetősen jó korrelációt mutatnak a domborzati tájtípusok és az előbb ismertetett tájhasználati egységekkel. A tájhasználati konfliktus mindig az optimális társadalmi-gazdasági hasznosítástól való eltérés következménye, a táj ökológiai, ökonómiai és tájképi értékeit rontó tevékenység megnyilvánulása.

A település területén előforduló tájhasználati konfliktusok jellegük szerint:

- megfordítható: talajdegradáció, erózió
- megfordíthatatlan: külszíni bánya
- mérsékelhető: állattartó telep, felhagyott laktanya
- időszakos: légvezeték, belvíz
- tartós: pl. talajszennyező anyagok
- végleges: szabad területek beépítése, utak, házak által

Funkcionális konfliktusokat az egymást akadályozó, rendeltetését zavaró, egymással konkuráló területhasználatok okozzák, ilyennek tekinthető a tározó elsődleges vízgazdálkodási funkciója, ami a turisztikai használatot korlátozza, illetve a szőlőhegyek gazdálkodási és lakófunkciójának konfliktusa. Hasonló a déli területek tervezett lakóterületi és bányászati hasznosítása, mivel ezek egy része természeti terület, másrészt az ökológiai folyosó részei, így inkább puffer területként (gyep) lenne célszerű használatuk.

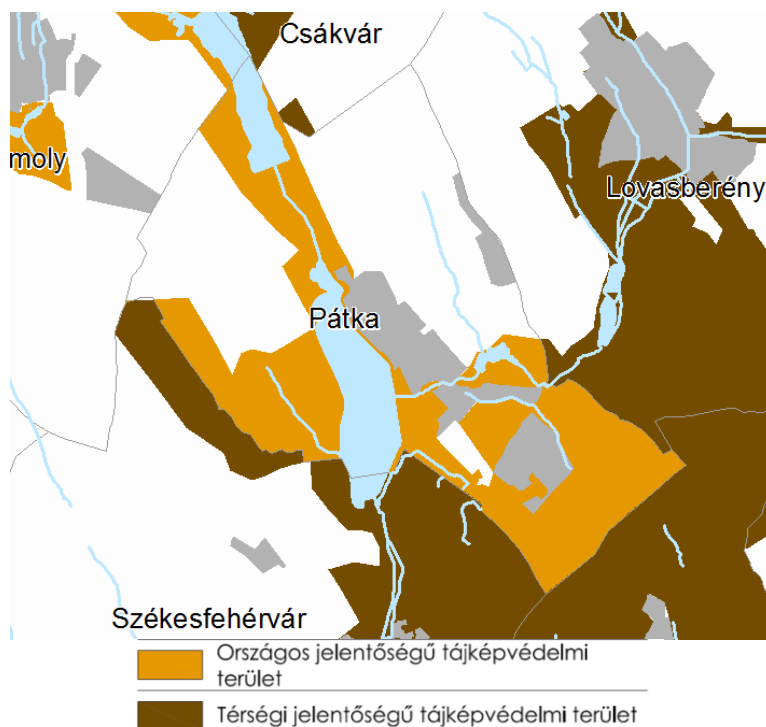
A tájhasználati konfliktusok leginkább a gazdálkodók és a helyi közösségek, ingatlantulajdonosok érdekeinek különbségeiből adódik. Emellett az ingatlan-nyilvántartás és a mai kialakult tájhasználat között is vannak olyan eltérések, amelyek tájhasználati konfliktust eredményezhetnek. A természetes folyamatok során – állatállomány vagy a korábbi használat hiányában – gyakorta erdősülnek, fásulnak be a korábbi gyepek, legelők.

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

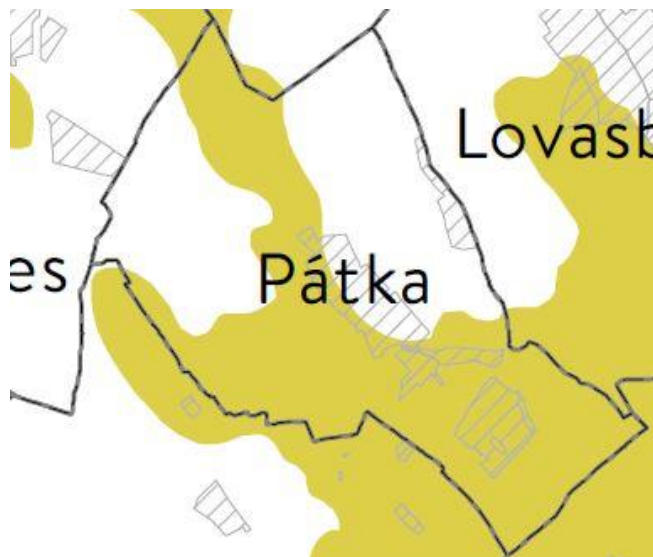
A település közigazgatási területén fekvő különböző státuszú táj- és természetvédelmi kijelölések területeit összefoglalóan a 1. melléklet tájvizsgálati tervlapja mutatja be. Az egyes kategóriák szerint érintett területeket a következőkben mutatjuk be.

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Ide tartoznak a természeti vagy kulturális örökség adottságai alapján a kilátás-rálátás szempontjából védendő tájképpel, illetve tájképi elemmel rendelkező területek. Ezek pontos meghatározása az értékvizsgálat alapján történt, és magában foglalja a védett természeti területeket, értékeket és egyedi tájértékeket. Helyi tájképvédelmi terület kijelölésére Pátkán eddig nem került sor, az nem kötelezően alkalmazandó szabályozási elem. Fejér megye területrendezési terve szerint térségi jelentőségű tájképvédelmi területnek tekinthetők a 30. ábrán jelölt területek. OTRT szerinti tájképvédelmi övezet a közigazgatási terület déli, és középső részét érinti.

30. ábra A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete Pátka területén Fejér megye Területrendezési tervén

31. ábra A tájképvédelmi övezet elhelyezkedése Pátka környékén (Forrás: OTRT)

A település határában levő magaslatokról és utakról jól látszanak a település épületei, jellegzetességei. Több pontról a tározóra is szép kilátás nyílik. Településképileg szerintünk ezen kívül a bekötő út kettős fasorának látképe is értékesnek tekinthető.

1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, elemek

A természetvédelem alatt álló területek adatait az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Név	Vonatkozó jogszabály
Zámolyi Medence és Velencei-hegység Natura2000 területek	14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről
Ökológiai hálózat	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről (53. §), 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről (4., 5., 19., 25., 26. és 27. §-ok)
Tájképvédelmi övezet	OTRT, Fejér megye Területrendezési Terve
Egyedi tájértékek	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 6. § (3) (4) és (5)
Ex-lege védett földvár és forrás	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

14. táblázat Természetvédelem alatt álló területek adatai (Forrás:OTRT)

A természeti és táji örökség keretében védelem alatt álló területek:

- Natura 2000 terület: a Pátka 093/2, 094, 095/1a, 095/1b, 095/1c, 095/1d, 095/2a, 095/2b, 095/2c, 095/2d, 095/2f, 095/2g, 095/2h, 095/2j, 095/2k, 095/2l, 095/3a, 095/3b, 095/3c, 095/3d, 095/3f, 095/3g, 098/9, 098/10 hrsz (Zámolyi Medence Különleges madárvédelmi

terület HUDI30002), és a 0197, 0198/2, 0198/3, 0198/5, 0198/6, 0198/7, 0199, 0204/2, 0204/6, 0204/7, 0204/8, 0204/11, 0209 hrsz-ok (Velencei-hegység Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület HUDI20053)

- Az ökológiai hálózat magterületeit a Natura2000 területek és a halastó környéke, az ökológiai folyosót a tározó és a kapcsolódó vízfolyások alkotják.
- Ex-lege védett természeti területről adatot nem találtunk, a Tvt szerint a földvár olyan védelmi céllal létesített vonalas vagy zárt alakzatú földmű, amely azonosíthatóan fennmaradt domborzati elemként történeti, kulturális örökségi, felszínalaktani, illetve tájképi értéket képvisel (Tvt. 23§), azaz a Szűzvár megfelelhet ennek a kategóriának. Az ex lege védelem szempontjából forrásnak számít a felszín alatti víz természetes felszínre bukkanása, ha vízhozama tartósan meghaladja az 5 liter/percet, akkor is, ha időszakosan elapad (Tvt. 23§). A topográfiai térkép a Király-berek területén három forrást jelöl, vízhozamukat nem ismerjük.
- A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (3) (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. Az egyedi tájértékek listája a TÉKA adatbázisa alapján az alábbi:

Megnevezés	Típus	Jellemzők
fekete nyár	Faegyed; jelesfa	Törzskörméret: 601 cm
Kereszt	Feszület	
Kereszt	Feszület	
Ivánka kúria	Történeti kert	
Külterületi pince	Pince	
MRT 7/30.lelőhely	Bánya	Ismeretlen korú kőbánya
Kereszt	Feszület	
Külterületi pince	Pince	Pince, településen kívül
MRT 7/29.lelőhely	Bánya	Ismeretlen korú kőbánya
Régészeti lelőhely	Régészeti lelőhely	
Forrás	Forrás	
Forrás	Forrás	
R. k. templom (Szent Anna)	Plébániatemplom	
Gémeskút	Gémeskút	
Forrás	Forrás	
Nepomuki Szent János-szobor	Szobor	
Kereszt	Feszület	
Külterületi pince	Pince	
Forrás	Forrás	

Gémeskút	Gémeskút	
Gémeskút	Gémeskút	
Külterületi pince	Pince	
Külterületi pince	Pince	
Református templom	Templom	

15. táblázat Egyedi tájértékek (Forrás: TÉKA adatbázis)

- OTRT szerinti tájképvédelmi övezet a közigazgatási terület déli, és középső részét érinti
- A Vértes Natúrpark a település északi határát érinti, 2005. október 27-én a Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány kezdeményezésére jött létre. 2013-ban elkészült a magyarországi natúrparkok szakmai koncepciója, amely a hazai natúrparkok létesítésének szakmai és szervezeti-működési kereteit meghatározó dokumentum.

A legfőbb érték véleményünk szerint a tájhasználati rendszer meglévő részletei: az erdővel borított hegyoldalak délen, a hegylábi szántók, a szőlőhegy, a tavak, tározók, Császárvíz vizes élőhelyei. Táj szempontból pedig a változatos domborzat számos pontjáról feltáruló nagy kiterjedésű tájrészletek.

A védett természeti területek, ökológiai hálózat és a Natura 2000 területek elhelyezkedését a tájvizsgálati tervlap mutatja be.

Natura 2000 területek

A Vértes hegység déli oldalán Északkelet – Délnyugati irányban elterülő Zámolyi-medence Natura 2000 terület igen jelentős fészkelő, táplálkozó és pihenő helye számos madárfajnak. A füves területek, zsombékosok, illetve természetesen és mesterségesen kialakított tavak természetvédelmi kezelését a Pro Vértes végzi. Saját szürke marha és bivaly állományával gondoskodik a rétek fenntartásáról, jelenlegi állapotuk megőrzéséről. A Natura 2000 területen található erdőkben, kisebb facsoportokban, illetve fasorokban, magányos fákon jelentős mennyiségű fészkelődű és fészkelő ládát helyezett ki a Pro Vértes. Tájképi értékét az évszázadokon keresztül folyamatoságát képviselő erdőtakaró jelenti.

A Velencei-hegység Natura2000 területen, gránit alapkőzetű dombok aljában a pátkai Király-berek területének egyik vízfolyása mentén kialakult keskeny lápi zsombékos élőhelysáv (Á-NÉR 2007 kód: B4) ökológiai szempontból rendkívül fontos természetközeli állapotú terület. Ezen az erdőterülettel körbevett nyílt téren számtalan védett növény és állat található, mint például a vitéz kosbor, mocsári kosbor, hússzínű ujjaskosbor, fekete kökörcsin, árvalány-fajok.

Pátka az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet 1. számú mellékletében a Csákvár-Zámoly medence Fontos ÉTT- térségeivel érintett település. Az ÉTT elsősorban a Császárvíz medrét, így a Pátkai-, és a Zámolyi-tározót és a hozzájuk tartozó peremterületeket tartalmazza. A tározók nyugati oldalán a Nagy-völgy és a Tikmony-völgy által meghatározott vonaltól, míg a keleti oldalon a déli zártkerti övezet, a Kossuth utca tó felőli telkei, és az északi zártkerti övezet keleti határa által kialakított határvonaltól a tavak felé lévő területek (tulajdonképpen a tavak felé lejtő domboldalak) tartoznak ide.

A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. Ezeknek az értékeknek gyakran „csak” a helyi közösségek számára van jelentősége, mint például a népi vallásosság táji megjelenéseként egy-egy keresztnek, vagy a korábbi tájhasználat emlékeként egy pincének. Sok esetben viszont jelentőségük a helyi szinten messze túlmutat. Az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele a nemzetipark-igazgatóságok feladata. Az egyedi tájértékek típusait és fajtáit az MSZ 20381:2009 sz. Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterezése c. szabvány határozza meg. A településen számos tájértéket találunk, amelynek egy része országos és helyi védelem alatt álló építészeti érték is. Az egyedi tájértékek jegyzékét és ismertetését a TÉKA adatbázisa alapján készítettük el, bejárési adatokkal kiegészítve

Pátka közigazgatási területén nem találunk sem nemzetközi védelem alatt álló, sem országos jelentőségű, sem pedig helyi jelentőségű természetvédelmi területeket, de a Község Környezetvédelmi programja (2003-2008) helyi védelemre javasolja az alábbi értékeket:

- Szederfa-sor: a Határ-csárda mellett, az egykori utat szegélyező szederfák (*Morus alba*) nem csak a koruknál, hanem tájképi értéküknél fogva is védelemre érdemesek.
- Öreg hársfa: a Fehérvári út és a Vasút utca sarkán álló öreg hársfa (*Tilia cordata*)
- Orgona sövény: a Varga-hegy Fehérvári útról nyíló feljárója mellett egy idős orgonasövény található, amely tájképi és természetvédelmi értéke miatt védendő.
- Az iskolaudvar fái: az általános iskola udvarán álló két öreg, közel egy méter törzsátmérőjű, nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) különleges, védendő értékek.
- Katolikus templom kertjének fái (japánakácok, csörgőfák)
- Gyurgyalag telep a Királyberekben

1.12.3.3. Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat célja a biológiai sokféleség és a biológiai kapcsolatok fenntartása, helyreállítása, amely kiterjed mind az élőlények, mind állományaik, mind pedig életközösségeik megővására, valamint az ökológiai rendszert képező területek működőképességének, természetes dinamikájának biztosítására. Az ökológiai hálózatot a természetes és természetközeli területek és a köztük kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók, valamint a körülöttük a hatások mérséklését biztosító védőterületek egységes, összefüggő rendszere alkotja. A hálózat csaknem teljes egészében magába foglalja a védett természeti területeket és Natura 2000 területeket, valamint az érzékeny természeti területek és természeti területek egy részét. Fejér megye Területrendezési Terve igazodva a páneurópai ökológiai hálózat rendszeréhez és figyelembe véve az élőhelyek ökológiai funkcionalitását, övezeti besorolásai alapján a Pátka területén magterület övezetébe és ökológiai folyosó övezetébe tartozó területek találhatók. Pufferterület övezetébe nem soroltak területeket, pedig indokolt lehetne. Az ökológiai hálózat elhelyezkedése a tájvizsgálati tervlapon látható.

Pátka része a Vértes-Sárvíz ökológiai rendszernek. A zámolyi és pátkai tározók és peremterületeik kötik össze a Vértes hegység ökoszisztémáját a Velencei-tó ökoszisztémájával. Pátka közigazgatási területén ökológiai hálózat részeként az alábbi természeti területek találhatóak meg:

- Rovákja-halastavak (Roth-tó): vizes élőhelyek, melyekhez hozzátartoznak a part menti és az árkokban található nádasok, a nyílt víz, és a part menti erdősávok
- Nagy-völgy: a szántóföldek közé ékelődő értékes löszvegetáció
- Tikmony: a peremterületeken löszgyepek, a völgyben lévő részeken pedig értékes faállomány, fészkelési lehetőségekkel

A tájhasználat tervezett alakításában kiemelt hangsúlyt kell fordítani az ökofolyosó funkcionális követelményeinek a biztosítására. A terület felhasználásban biztosítani kell az élőhelyek egymáshoz kapcsolódását.

1.12.3.4. Természetvédelmi, tájvédelmi és tájképvédelmi konfliktusok és problémák

A településen a jellemző tájhasználat a kert- és mezőgazdálkodás, kisebb arányban az erdő- és vízgazdálkodás. A tájhasználati illetve természetvédelmi konfliktushelyzetet a település területén a Pátka 0198/3 és 0198/9 hrsz-ú ingatlanokon lévő „Pátka I. (Pátkai gránitbánya) – gránit” védnevű bányatelken működő gránitbánya és a Királyberki ingatlanfejlesztések kapcsán lehet. A Natura2000 területeken a keskenylevelű ezüstfa terjedése, s helyenként foltokban a bálványfa megjelenése jelent veszélyt a terület jelenlegi társulásaira.

Vizuális-esztétikai konfliktust a csúnya látvány, a rendezetlenség, rendetlenség, megoldatlanság, a befejezetlenség látványa okozhat, ilyen pl. a volt szovjet laktanya barnamezős, kihasználatlan területei.

A látvány-konfliktus abból adódik, hogy bizonyos területek elemei és épületei nem illeszkednek a szomszédos területek tájhasználatába, élesen elütnek attól. Ilyenek a folyóparti területek.

1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Azon – döntően a belterületen levő – zöldfelületek, amelyek a települési szerkezetet nagymértékben befolyásolják, zöldfelületi rendszert alkotnak. Funkciójuk elsősorban a lakosság és a településen tartózkodók komfortérzetének javítása. Nem elhanyagolandó, hogy mint biológiailag aktív felületek, a klímát, a levegő- és talajminőséget is erősen befolyásolják.

A köznyelvben gyakran keverednek a különböző zöldfelületi kategóriák megnevezései, ezért ezek egyértelmű és szakszerű használata érdekében a Magyar Tájépítészek Szövetsége által használt fogalmi definíciók alkalmazását javasoljuk. Használat szerint a belterület közhasználatú zöld infrastruktúrájának elemei lehetnek

- korlátlan közhasználatúak: közparkok, közkertek, fásított közterek, sétányok, fásított utak (fasorok), zöldsávok.
- korlátozott közhasználatúak: lakóházak körüli növényzet, zöldhomlokzatok, sportterületek, temetők, kempingek, strandok, stb.

Korlátlan közhasználatú zöldfelületek

Az országos településrendezési és építési követelményekről 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 1. sz mellékletében található meghatározás szerint:

- **Közpark:** több funkciót szolgáló, legalább 1 ha nagyságú közhasználatú közterületi zöldterület, amelynek legkisebb oldalmérete is 80 m-nél nagyobb, amelyet bárki használhat.

Ennek alapján Pátka nem rendelkezik települési közparknak megfelelő területtel. A településen belül számos apróbb-nagyobb kiteresedés van, melyek nem kaptak valós funkciót, a településen belül így zöldterületi értékük alig van. A kis alapterületű, de intenzíven fenntartott zöldterületek is hiányoznak a településképből. A Pátkai-tározó településhez csatlakozó szakasza a településlakók számára is bejárható, ill. zöldterületi funkcióval ellátva rekreációs célokat szolgál. A horgászto zöldfelületeivel szabadidős funkciót is betölt.

Közlekedési zöldfelületek

Az utak menti zöldsávok, utcai fasorok, a sávelválasztó szigetek tartoznak ide. A belterületen kevés az egységes fasor, sok helyen a zöldsáv alatti közművezetékek miatt nem telepítettek. A településen belül az utcák legtöbbje fásított. A cserjecsoportok változó korúak és állapotúak, a fű gyakran kitaposott.

A bevezető út külterületi szakaszának sajátos karaktert ad a nyárfasor. A helyi védelemre is javasolt, nagyrészt bebozotosodott, hiányos, idős eperfa-sor (*Morus alba*) a selyemhernyó tenyésztés fénykorára emlékeztet, amikor majd' minden település eperfákat ültetett az utak mellé.

Temetőkert

A települési temetők, jelentős zöldfelületi arányuknak köszönhetően, a zöldfelületi rendszer fontos elemei, de ez a szerepük nincs tudatosan kihasználva Magyarországon, pedig méreteikben vetekednek a települési közparkokkal, de esztétikai értékük sem elhanyagolható. Ahhoz, hogy a temető, mint települési zöldfelület, kellően ki tudja fejteni a hatását, tervezéskor megfelelően tájba és terepre kell illeszteni, és gazdag növényállománnyal kell ellátni. A temetőbővítésre kijelölt területeken előfásítás, a bezárt temetőrészek kegyeleti parkká alakítása javasolható. Egy összefüggő nagy területen két felekezeti temető van egymás mellett, és ugyanitt van a szovjet katonák temetője is. A temető egésze nincs körülkerítve. Növényállománya gyakorlatilag egyszintes, szegélyein sok az invázív faj.

Korlátozott közhasználatú zöldfelületek

Az óvoda és iskola rendelkezik olyan udvarral, amelyen jelentősebb zöldfelület található. A kereskedelmi, ipari létesítmények zöldfelületeinek borítottsága, növényállománya is sokféle állapotú

és kiterjedésű. Általában sok burkolt felület jellemzi ezeket a területeket. A szőlők és kertes területek zöldfelületei fontos részei a zöldfelületi rendszernek. Megmaradásukat és megfelelő fenntartásukat megfelelő ösztönzéssel, szabályozással lehet biztosítani.

A lakóterületeken, családi házak kertjeiben alapvetően a telekméret és a beépítési százaléktól függ a zöldfelületek nagysága, aránya. A családi házas területek zöldfelületeire ritkán készülnek szakszerű szakági tervek, ezért főleg a domboldali építéseknel ennek következménye a nem megfelelő terepképzés lehet, ami egyrészt korlátozza a zöldfelület-létesítés lehetőségeit, másrészt nem biztosítja a csapadék elvezetését és/vagy helyben tartását. A szakszerűtlenül megválasztott növényanyag, a spontán és divatok által befolyásolt ültetések, a kisméretű örökzöldek túlzott aránya csökkentik az adott zöldfelület funkciójának optimális működését. Családi házas beépítésű részeken még található gyümölcsfákkal, virággal, összefüggő gyepfelülettel rendelkező, hangulatos kertek. A lakóházak körüli növényzet egyrészt függ a lakók igény szintjétől, másrészt az adott lakókörnyezettől. Ez tipikusan az a terület, ahol nem nagy beruházási költséggel, új zöldfelületek kialakításával lehet látványos eredményeket elérni, hanem elsősorban a tulajdonosok, kezelők, tervezők szemléletének formálásával, példamutatással, jó gyakorlatok bevezetésével, aprólékos előkészítéssel és nagy figyelem- és munkaráfordítást igénylő gondossággal és igényességgel.

Szerkezeti-, kondicionáló szempontból legfontosabb, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemnek valójában a Pátkai-tározót és az azt kísérő zöldfelületeket tekinthetjük a belterület vonatkozásában. A teljes közigazgatási területet tekintve ez kiegészül a szőlőhegyek és a település déli határában levő gyep- és erdőterületek biológiailag aktív felszíneivel. Ezek nemcsak fontos zöldfelületi elemek, hanem gazdasági és termelési szempontból, és tájképileg is értékes, karakteres területek. A település zöldterületei ezeken kívül pontszerűen helyezkednek el, nem alkotnak összefüggő zöldfelületi rendszert. A település belterületén az önkormányzat által gondozott terek fenntartási színvonala megfelelő.

A zöldfelületi rendszer szempontjából leglényegesebb feladat a meglevő zöldterületek funkciókkal való megtöltése és közöttük az összeköttetések megléte és fenntartása.

1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság

A zöldterületek mennyisége és minősége a társadalom jóléti állapotát, a környezet milyenségét jelzik. Egy kistélepülésen a gondozott, esztétikus, tájba illő zöld környezet lehet a legnagyobb vonzerő. A természetet mindenki szereti.

Alapvető rendeltetésük alapján megkülönböztetünk termesztési és kondicionáló célú zöldfelületeket. Pátkán a kondicionáló célú zöldfelületek dominálnak. A kondicionáló célú zöldfelületek lehetnek közcélúak ill. magántulajdonúak.

A zöldfelületek mennyiségét illetően elmondható, hogy a belterületen alapvetően nem magas a zöldfelület-arány, külterületen túlnyomórészt mező- és kertgazdasági területek találhatóak, az erdőterületek aránya közepesen magas. Relatív alacsony a közcélú, közhasználatú zöldfelület-hányad a belterületen, amit ellensúlyoznak a laza beépítésű lakóterületek kertjei.

A közlekedési zöldfelületekről elmondható, hogy többnyire gondozottak, ápoltak, folyamatosan karbantartottak. Az út menti fasorok helyenként hiányosak, vegyes képet mutatnak, több,

karakteresebb növényzetet lehetne telepíteni, bár mint mindenhol a légvezetékek nagyban meghatározzák és csökkentik a zöldfelületek kialakításának lehetőségét, és tájképileg is zavaróak.

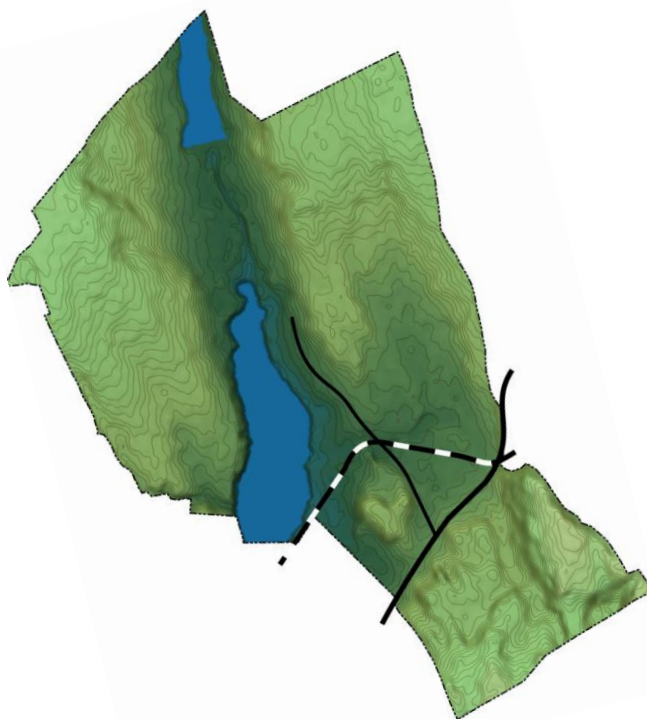
1.13.1.3. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

- A temetőben kevés, vagy alig van a fa, fasor.
- A kisebb települési terek növényzete szegényes.
- A „történeti településmag” zöldfelületi kapcsolatainak, karakterének erősítése javasolt, összekapcsolva a Pátkai-tározó parti területével.

1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1. Terület- felhasználás vizsgálata

A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A község településszerkezetét a **domborzat**, a nagyobb **vízfelületek** illetve a település történeti fejlődése során kialakult **közutak** valamint a **vasút** határozták meg.

A szépen kirajzolódó észak-déli irányú völgyek jelölték ki az egykori település helyét, a legsíkabb területen, az igazgatási terület súlypontjában. Délről változatos domborzatú erdő illetve honvédségi területek határolják a települést.

Pátka legjelentősebb forgalmi útja a Székesfehérvár-Bicske közötti 811 j. másodrendű főút amely délkeleti-délnyugati irányban szeli keresztül a települést. Erről az útról ágazik le a községet feltáró 81114. sz. bekötőút.

32. ábra Pátka domborzati viszonyai (Forrás: RULab Map)

A településfejlődés során elkülöníthető egységek:

- A község eredeti egyutcás szerkezete az újjáépítést követően a XVIII. század végére nyerte el ma is jellegzetes orsós utcaszerkezetét. A hosszú szalagtelkek a két szétágazó utcára – a Kossuth Lajos u. és Petőfi Sándor u. – fűződnek fel. A két utca közötti terület súlypontjában udvarházak álltak, melyek helyét a XX. században felváltották a kisebb területű módosabb gazdák lakóházai és gazdasági épületei.

- A településszerkezet meghatározó eleme a településmagból kiemelkedő római katolikus templom és történeti utcaszerkezet. Ugyan e településszerkezetben kevésbé meghatározó szerepű a barokk református templom, de kiemelkedő épített emlékként szintén fontos a község életében.

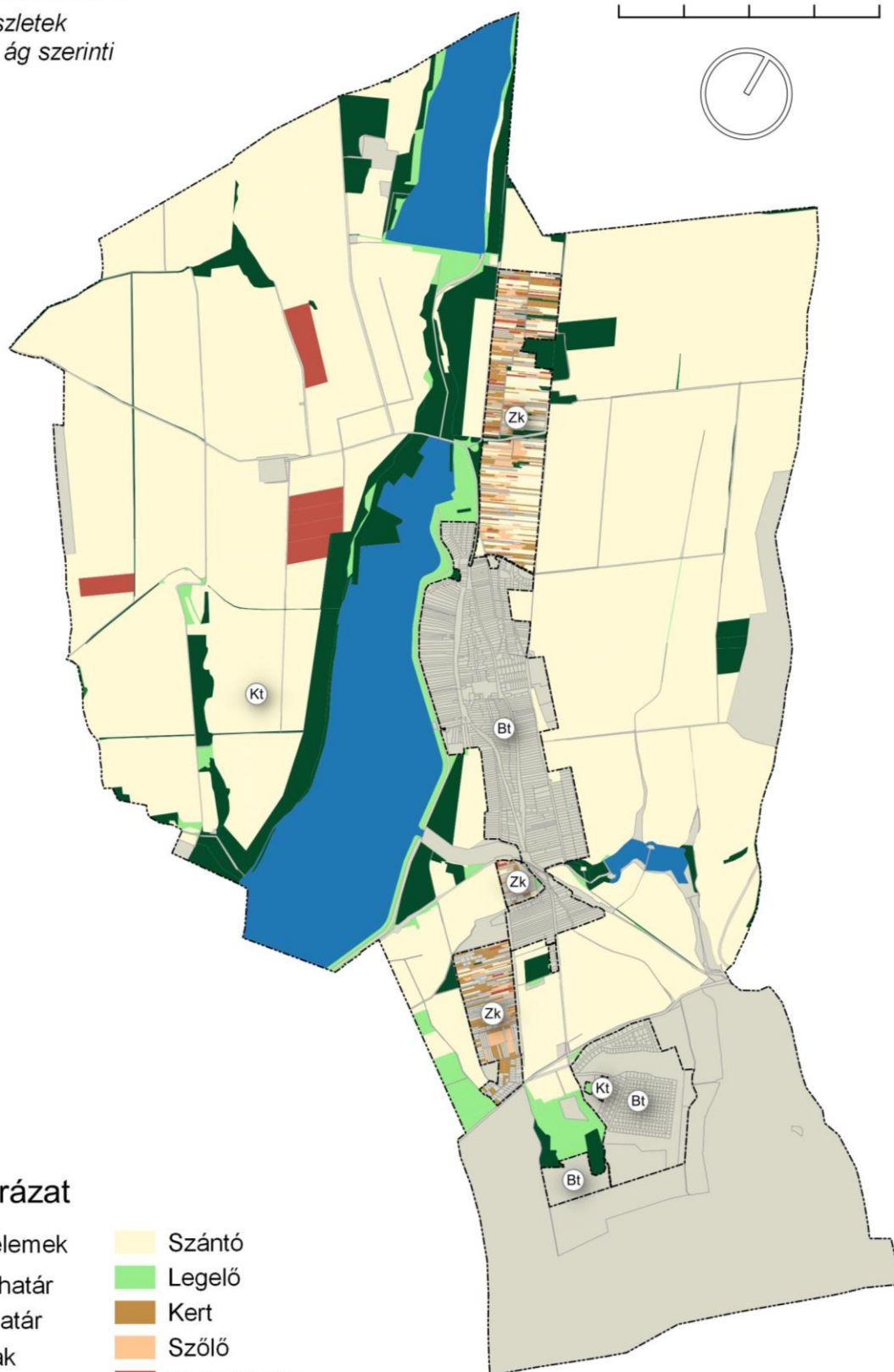
A közigazgatási terület legmarkánsabb eleme a több mint 300 hektáros tározó. A tározó 1974-ben készült el, a Zámolyi-tározóval együtt a Velencei-tó vízszintjének szabályozására amelyet a Császár-víz közvetítésével szolgál. A löszös hátaikhoz tartozó területek túlnyomó része szántóföldi művelésben van.

Az erdőket egy nagyobb tömb képviseli a déli részen, és néhány kisebb erdőfolt a vízfolyások és a tározó mentén.

PÁTKA KÖZSÉG

*Alrészletek
művelési ág szerinti*

0 500 1000 1500 2000 m

Jelmagyarázat

Alaptérképi elemek

----- Fekvés határ

----- Közig. határ

Művelési ágak

■ Erdő

■ Fásított terület

■ Szántó

■ Legelő

■ Kert

■ Szőlő

■ Gyümölcsös

■ Tó, halastó (kivett)

■ Kivett

33. ábra Pátka Község alrészletei művelési ág szerint (Forrás: RULAB MAP - MARTON@RULAB.HU)

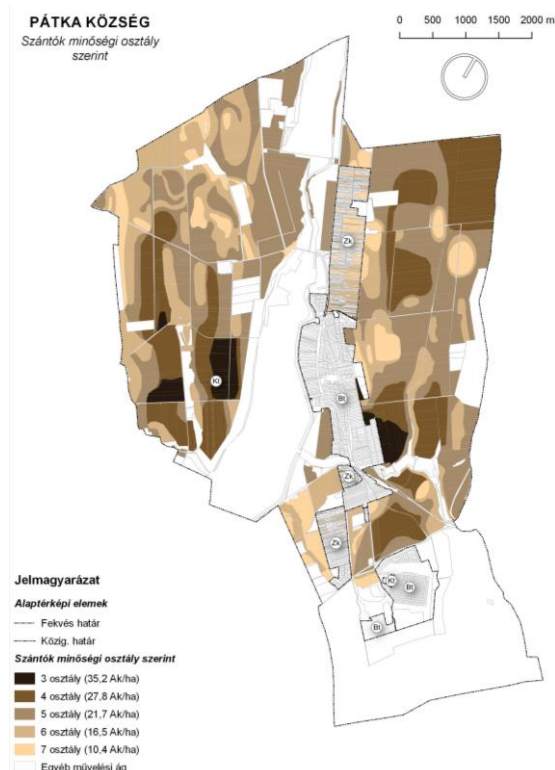
Földrészlet statisztika művelési áganként			
művelési ág	földrészletek száma	Σ alrészlet terület (ha)	%
erdő, fásított terület	87	270,1	6,7
gyep (rét, legelő)	58	88,87	2,3
(zárt) kert	1081	151,5	3,7
külterületi kivett terület	155	713,5	17,6
halastó, tározó	2	399,1	9,8
szántó	1506	2085,4	51,6
külterületi gyümölcsös	6	37,24	0,9
belterület	1277	293,29	7,2
Σ		4039,0	100

16. táblázat Földrészlet statisztika művelési ágak szerint (Forrás: Ingatlannyilvántartási adatok)

A fenti adatok elemzéséből levonható megállapítások:

- a település meghatározó terület-felhasználási egysége a szántó. A mezőgazdaság a 20. század elejéig a legfontosabb gazdasági ág volt a község életében és a mai napig is e területhasználat teszi ki a művelési ágak több mint 50%-át.
- Pátka területének közel 20%-a tartozik a kivett területbe, mely a második legmagasabb arányú „művelési ág”. A kategóriát az utak mellett, a – déli - honvédelmi célú erdő illetve Pátka területére eső egykori szovjet katonai bázis területe teszi ki.
- a község területén a művelési ág szerinti erdő besorolású területek száma elenyésző, ellenben a települést délről határoló – több mint 500 ha - honvédségi terület közel 100%-a szintén erdővel borított.
- a település közigazgatási területét a szántók mellet a vízfelületek határozzák meg, amely majd kétszer akkora kiterjedésű, mint a központi belterület.
- a jelenlegi belterületi határon belül mindösszesen cca. 2,5 ha-nyi az alulhasznosított területek

nagysága, mely gyep illetve szántó terület-felhasználású.

Pátka északi-nyugati területe, az Országos Területrendezési Tervről szóló 2018. évi CXXXIX. törvényben szereplő kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetbe tartozik. A fogalom meghatározás szerint, az övezetbe a kiváló növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak.

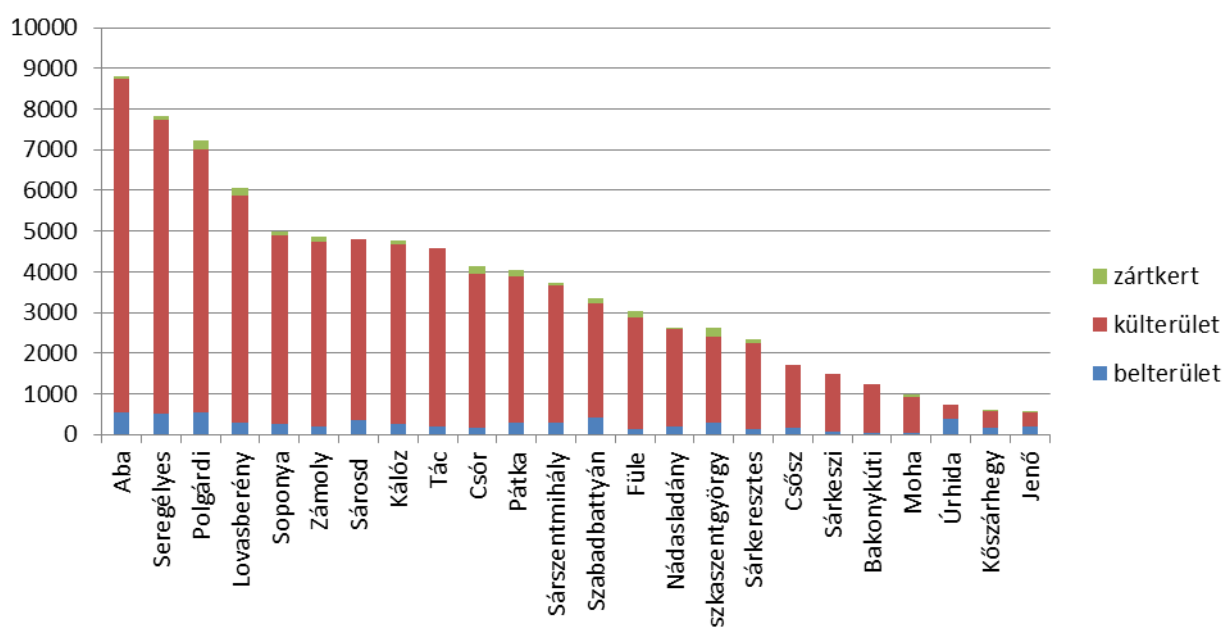
A település közigazgatási területén található szántók minőségi osztályát – aranykorona értékét – vizsgálva, az észak-nyugati földek illetve a Tisza-víz térsége rendelkezik a legmagasabb tiszta jövedelemmel, vagyis a termőképesség, a fekvés, a művelhetőség e területeken a legideálisabb.

34. ábra Szántók aranykorona értéke (Forrás: RULab Map)

Földrészlet statisztika fekvésenként				
fekvés	földrészletek száma	Σ terület (ha)	%	legnagyobb földrészlet terület (ha)
belterület	1369	293,3	7,3	22,66
külterület	946	3593,69	89	458,4
zártkert	841	151,61	3,7	1,45
Σ		4039	100	-

17. táblázat Földrészlet statisztikai fekvésenként (Forrás: Ingatlanyilvántartási adatok)

A 24 járási település - Székesfehérvár nélkül - összterületét és külterületi méreteit tekintve Pátka a középmezőnyben van - 11. illetve a 14. - a sorban. A belterületi összterületet tekintve a járási ranglistán Pátka a 9., de a hasonló községek sorában a 3. legnagyobb beépített területtel rendelkezik.

35. ábra Területi megoszlás a megyében (Forrás: Ingatlanyilvántartási adatok)

A hatályos településszerkezeti terv az alábbi terület-felhasználási egységeket különbözteti meg:

a) beépítésre szánt területek

- lakóterület (falusias - Lf, kertvárosi – Lke, kisvárosias - Lk)
- vegyes terület (településközpont vegyes - Vt)
- gazdasági terület (kereskedelmi, szolgáltató - Gksz, ipari - Gip, major terület – Gip-m)
- különleges területek (K)

b) beépítésre nem szánt területek

- közlekedési és közmű területek (Köu, Kök)
- zöldterület (Z)
- erdőterület (egészségügyi-szociális Ee, védelmi Ev)
- mezőgazdasági terület (általános Má, kertés Mk, ökológiai Máö)
- vízgazdálkodási terület (V)

A terület-felhasználási kategóriák részletes leírása:

Beépítésre szánt területek

Lakóterületek (L)

- A meglévő belterületen a hosszú szalagtelkek megosztásával, az orsós utcaszerkezet tömbterületének feltárásával, a foghíjak beépítésével, több mint 40, a Lesvölgyi és Alsókenderesi lakóparkban közel 80, a déli zártkert egy részének bevonásával 150, a Ságihegyi településrészen tervezett lakóterületen pedig több mint 400 lakóépület építési lehetősége biztosított.

Vegyes területek (V)

- Településközponti vegyes területeket jelöl a hatályos terv az egykori Belmajor területére – a jelenleg is településközponti szerepet ellátó községi területre – illetve e terület-felhasználás tervezett mind északon, mind a délen tervezett lakóparkok környezetében.

Gazdasági terület (G)

A falusias lakóterület – a történeti hagyományoknak megfelelően – lehetővé teszi, hogy azon mező- és erdőgazdasági, valamint kézműipari építmény is elhelyezhető legyen, ezért a gazdasági területek közül a terv,

- ipari,
- kereskedelmi-szolgáltató,
- illetve gazdasági major területeket különböztet meg.

Fenti területegységek közül a gazdasági majorok és a Vargahegyi mezőgazdasági telep kialakultak. Új lehetőségként a terv a volt szovjet laktanya illetve a Vörösmarty-Árpád utca északi végén ipari a Vasút utca – 811. sz. főút között területen pedig kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területet jelöl.

Különleges terület (K)

E terület-felhasználásba sorolja a terv

- a meglévő temetőt,
- és sportpályát,
- a tervezett lakóparkok sport és szabadidős illetve kereskedelmi és egészségügyi területét,
- valamint a szélérőmű területét.

Beépítésre nem szánt területek

Mezőgazdasági területek (M)

Általános mezőgazdasági terület

- a dombháton kialakult nagy kiterjedésű, – szántó - ,
- a mélyebb fekvésű vízparti sávban kialakult rét, legelő, gyepterületet, és az ökológiai érintettségű mezőgazdasági területeket foglalja magába.

Kertes mezőgazdasági területek

- a településhez tartozó egykori zártkerti területeket foglalja magába.

Zöldterületek (Z)

A vidéki környezetben a lakóterületek telekosztása, a teleknagyság és a telkek használata olyan szövetet alkot, amelyben az önálló közterületi zöldfelületi elemek és azok rendszere már kevésbé jellemző.

A Pátkai belterület zöldterületei –közpark, közkert – az intézmények környezetében, részben a település főutcáinak szélesebb zöldfelületi szakaszain alakultak ki.

Erdőterületek (E)

Az erdők elsődleges rendeltetésük szerint szociális, egészségügyi, az utak és tározó menti sávok valamint a természetvédelmi érintettségű erdőterületek pedig védelmi erdők. A terv célja a kialakult erdőterületek megtartása, a Nemzeti Ökológia Hálózatba tartozó erdőknél pedig a természet közeli gazdálkodás.

A terv szociális, egészségügyi erdőterület fejlesztést jelöl:

- a tározóhoz kapcsolódó dél-keleti területeken.

Közlekedési és közmű területek (Kö)

Az igazgatási területet országos jelentőségű közútfejlesztés nem érinti.

A terv a szomszédsági kapcsolatok fejlesztése okán déli irányban – Pákozd felé – az úthálózat fejlesztését irányozta elő.

Vízgazdálkodási területek (V)

A település területét két jelentősebb élő vízfolyás és nagy kiterjedésű vízfelületek tagolják. Ezek a Császár-víz és Rovákia-patak, amelyek hozzávetőleg észak-déli irányban szelik át a települést, illetve a Császár-víz völgyében kialakított Zámolyi- és Pátkai-tározó, valamint a dél-keleti – 6,5 ha-os - Pátkai halastó.

A vízfolyások a szükséges karbantartások elmaradása esetén veszélyt jelentenek a szomszédos területekre.

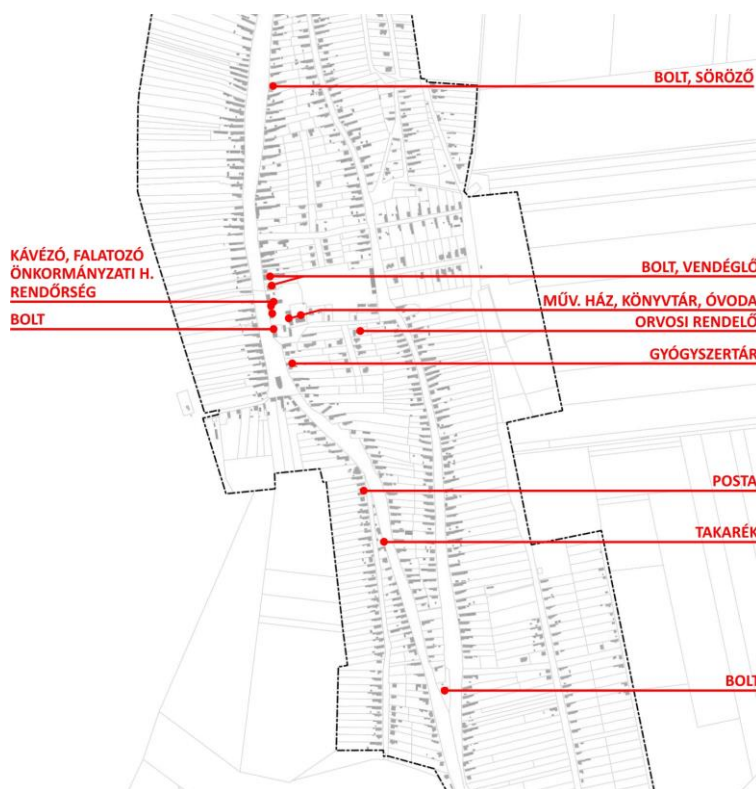
A vízgazdálkodási övezetekbe tartoznak:

- folyóvizek medre és parti sávja,
- vízbeszerzési területek és védőterületeik,
- ivóvízellátást szolgáló létesítmények területei,
- felszíni csapadékvíz elvezető csatornák és záportározók.

Pátka intézményi feladatait széles körben látja el. Ezek között oktatási, művelődési, közigazgatási, egészségügyi és kereskedelmi intézmény is megtalálható. Melyek a:

- *Orvosi rendelőintézet:* ahol háziorvosi, védőnői és nőgyógyászati ellátás biztosított.
- *Könyvtár,* amely 1958 óta működő Gárdonyi Géza Községi Könyvtár néven a polgármesteri hivatal nagytermében működik. Az intézmény 8500 kötettel, 250 db kölcsönözhető dvd-vel, újságokkal, napilapokkal várja a látogatókat.
- *Óvoda:* 1974 óta működik 2 csoporttal, tornaszobával. Öt óvodapedagógus, két dajka és egy konyhai dolgozó foglalkozik 45-55 fő óvodás gyermekkel.
- *Ivánka Kávézó és Falatozó:* a kúria épületében található közösségi házban, az egykori konyhában és étkezőben nyílt meg 2015 tavaszán. A kávé és csapolt sör mellett finom pizzákkal (14 féle), egyéb étkekkel és fagyalattal várják a betérő vendégeket.
- *Báró Ivánka Géza Hely- és Agrártörténeti Gyűjteményes Ház:* a környék elmúlt kétszáz évének mindennapjaira emlékeztető tárgyi gyűjteménnyel várja a látogatókat.
- *Posta, Bank, Patika, Rendőrség:* Önálló épületben működik a településen a posta takarékszövetkezet bankjegy-automatával felszerelt takarékszövetkezet és gyógyszerár is. A Hivatal épületében körzeti rendőr szolgálja a helyieket.
- *Pátkai Polgármesteri Hivatal*

Az elmúlt évek folyamatos forráshiánya ellenére – a pályázatoknak köszönhetően - az intézmények jelentős részében állagmegóvások felújítások, korszerűsítések történtek.

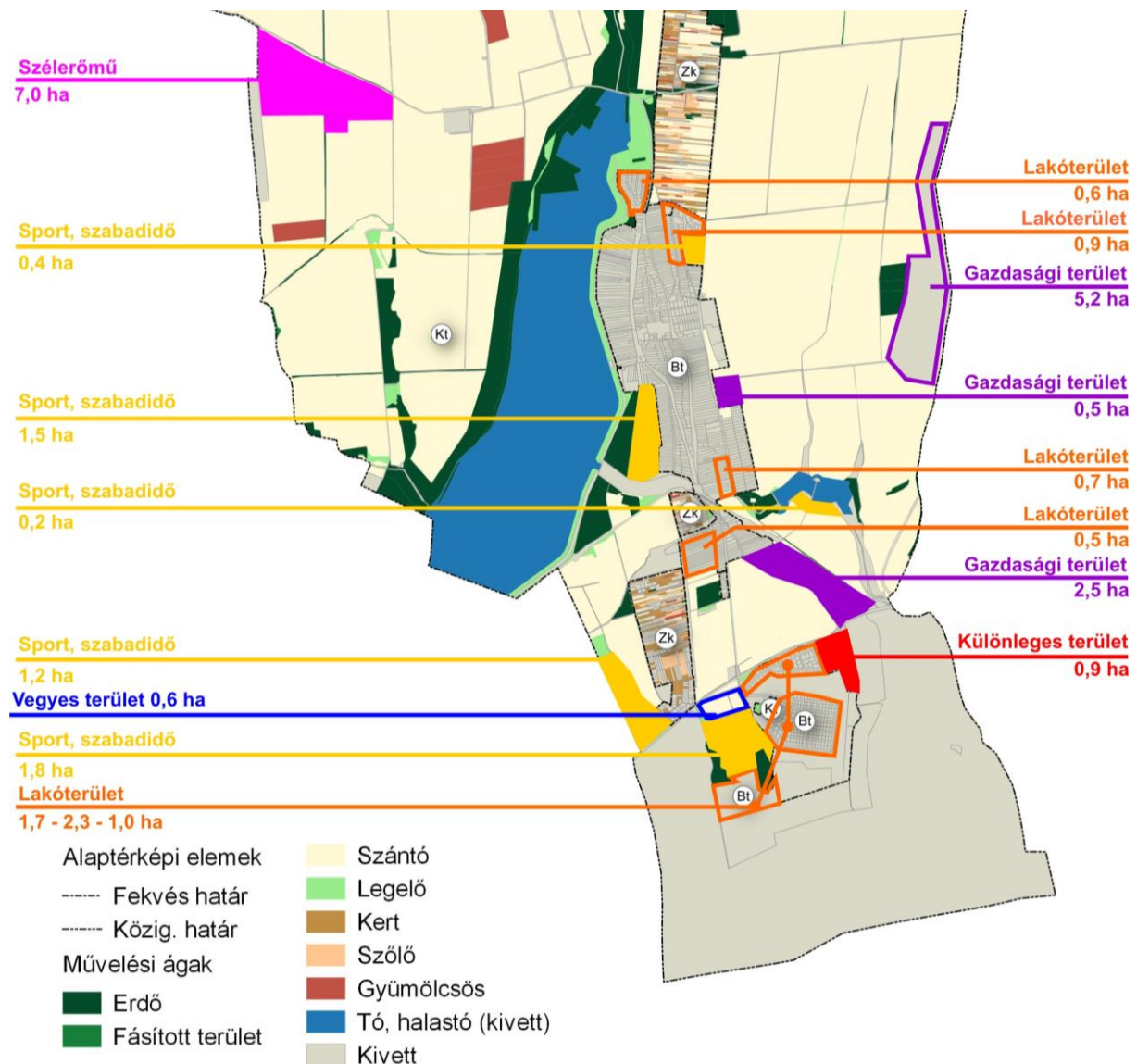
37. ábra Intézményi elhelyezkedés Pátkán (Forrás: saját szerkesztés)

Alulhasznosított barnamezős területek

Területi kohéziós kézikönyv meghatározás szerint a barnamezős terület olyan korábban használt, jelenleg használaton kívüli vagy alulhasznosított terület, mely jellemzően mesterséges felszínborítású, beépített vagy burkolt terület, melyet korábban ipari vagy bizonyos kereskedelmi célokra használtak, és amely terület alacsony koncentrációjú veszélyes hulladékkal vagy más egyéb szennyezéssel terhelt. Ennek megfelelően Pátka területén található barnamezős, alulhasznosított terület nem azonosítható (az egykori Aranykalász TSZ, belmajori géptelepén a kármentesítés megtörtént).

Településszerkezeti, terület-felhasználási konfliktusok, problémák

A település területeinek javasolt felhasználása, fejlesztése az adottságokhoz (morfológia, művelési ág) igazítottan történt. Pátkán a művelési ágak tekintetében a szántóterület jelentős mértékű, hiszen teljes területének több mint 50%-át teszi ki. E területek „rovására,” a szerkezeti terv új beépítésre szánt terület-felhasználásokat jelöl az alábbi területeken. *(teli színnel a nem kivett területen tervezett fejlesztés)*

38. ábra Szerkezeti terv tervezett fejlesztések (Forrás: Pátka Község Önkormányzata)

Az érintett ingatlanokon az új használat nem valósult meg – továbbra is mezőgazdasági művelés a jellemző – ezért ez korlátozást nem jelent a mezőgazdálkodási ágazat ez irányú fejlesztésére.

Pátka egyik fő potenciálja ezen ágazat továbbfejlesztése illetve a természeti értékeinek kihasználásával az ahhoz kapcsolódó turisztikai, sport és szabadidős jellegű funkciók erősítése.

A település, a közigazgatási területén található – több szempontból is értékes – tározók, halastó turisztikai lehetőségei még nem kiaknázottak.

Az utóbbi 20 év lakóterület fejlesztései a telekalakításig – művelési ág váltásig - jutottak, ellenben azt megvalósulás nem követte.

A lakóterület fejlesztés tekintetében jelentős tartalékokkal rendelkezik a település, de demográfiai mutatói kevésbé indokolják annak tovább fejlesztését.

A község délkeleti, erdővel borított területei az ingatlan nyilvántartás szerint kivett művelési ágúak.

A terület-felhasználások rendezése, a jövőbeni szándékok rögzítése, a biológiai aktivitás egyensúlyának teljesítése szempontjából is elengedhetetlen.

1.14.2. Telekstruktúra vizsgálata

Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

Pátka egykoron egyutcsás településszerkezetének fejlődése nagyjából 3 szakaszra tagolódik. A település leégését követően először a lankásabb kiettségű, domborzat által meghatározott völgyi térség szalagtelkes struktúrája, majd a lejtősebb területre felkúszó - változatlanul fésűs beépítésű - kisebb méretű zsellértelkek jelentek meg. A vasút kiépítését követően a telekmegosztással, a tömbbelső, hátsóterek feltárásával, új területek igénybevételeével az aktuális trendnek megfelelő telekméretű lakóterületek alakultak.

39. ábra Belterületi telkek méret szerinti megoszlása (Forrás:RULab Map)

Az utcaszerkezet a morfológiai adottságokat követi, amelyet a település nyugati részén – a településsel párhuzamosan a Császár-víz völgyében végigfutó vízfolyás jelentősen befolyásolt.

A telkek szélessége jellemzően 15-23m, míg a telkek hossza jóval változatosabb képet mutat.

Az 1900-as években az eredeti utcaszerkezet sűrűsödött és az orsós szerkezet „belsejében”, valamint a keleti dombháton megjelentek a kisebb telekméretű, de változatlanul fésűs beépítésű kertvárosias jellegű beépítések.

A hagyományos településszerkezet hosszú, sokszor 150-250 m-es szalagtelkei a lakás, állattartás, kert illetve mezőgazdálkodási területekre tagolódott. Napjainkra viszont az efféle telekhasználat eltűnően van, a lakosság többsége már nem használja ki a nagy telek adta lehetőségeket.

A beépített területek telekméreteinek átlagos mérete több mint 1000 m², melybe a déli lakó fejlesztési terület, be nem épített – több mint 50 hektáros - részei is beletartoznak.

A település lakott területének telekalakulatai jellemzően 400-1500 m² –esek, mely településszerkezet változásával folyamatosan alakult. A történeti telekstruktúra több mint 3500 m² – es egykori szalagtelkei az új utcanyitásokkal felaprózódtak és létrejöttek az akkori igényekhez igazodó 1200-1500 m²-es ingatlanok. A legújabb trendek e teleknagyság további csökkenését eredményezték, hisz Pátka tervezett lakóterület fejlesztési részein a telkek átlagos mérete 800 m²-re változott.

Tulajdonjogi vizsgálat

40. ábra Ingatlankataszter (Forrás: RULab Map)

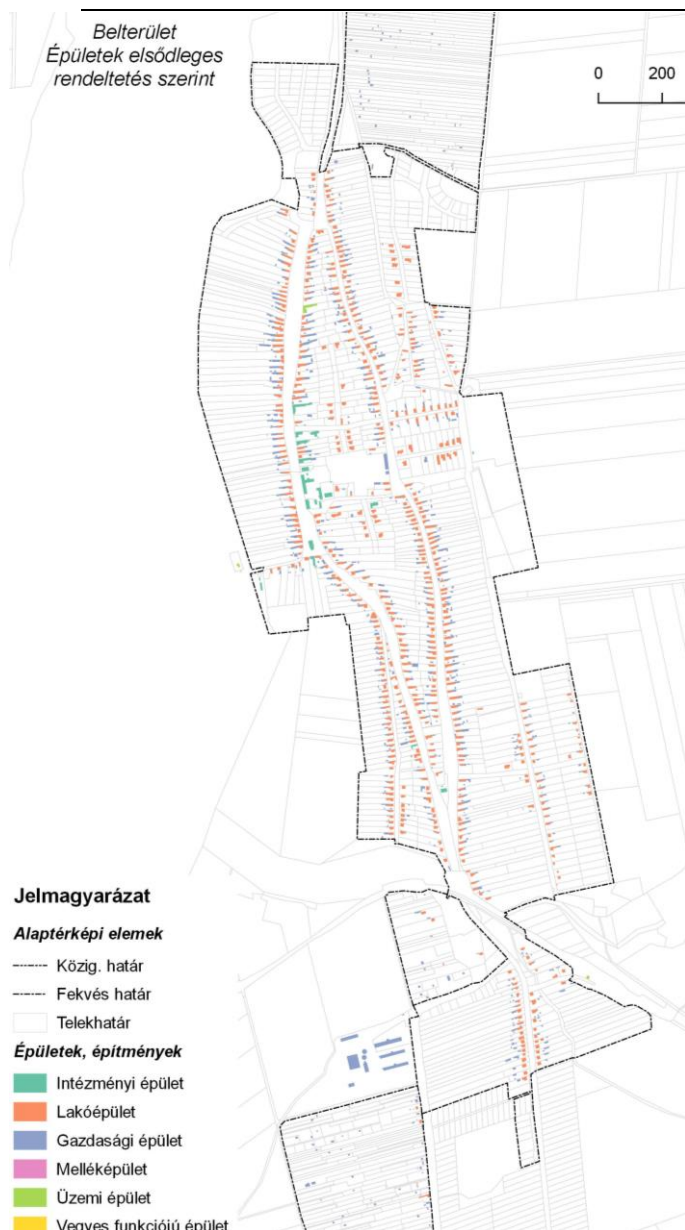
A rendelkezésre álló ingatlankataszter alapján a köz- illetve intézményi területeken kívül még számos más ingatlan is az önkormányzat tulajdonát képezi. Tartalékokkal rendelkezik a belterületen az Árpár és Vörösmarty utca által határolt lakóterületen, a vasút menti zártkerti illetve a déli lakóterület fejlesztési területen. A felhagyott egykori belmajori területek, a belterületi lakóingatlanok az önkormányzat gazdálkodásában továbbra is potenciális fejlesztési területek, biztos bevételi források alapja.

41. ábra Pátka település ingatlankatasztere (Forrás:RULab Map)

1.14.3. Az építmények vizsgálata

Funkció, kapacitás

Pátka települési területén az épületeinek funkciói – a teleknyilvántartás szerint – lakó, gazdasági, intézményi és üzemi funkciójúak. A lakó épületek telkein szinte minden esetben a gazdasági épület is az ingatlan tartozéka.

A középületek sűrűsödése, illetve rajzolata jól meghatározza a település központját.

Üzemi, illetve vállalati gazdasági funkciók a település dél-nyugati részén jelennek meg. A kataszteri nyilvántartás az egykori zártkerti területeket is a gazdasági és melléképület kategóriába sorolja. A déli kertek épületei közül már jó néhány lakó épületként nyilvántartott.

Üdülő funkciójú épület a településen nem található.

42. ábra Belterületi épületek elsődleges rendeltetés szerint – (Forrás: RULab Map)

Lakóterületek

A lakóterületek nagyságrendjéről, a lakásállományról, a lakások koráról a 2011-es népszámlálás alábbi táblázatai tájékoztatnak (forrás: KSH).

A településen ideiglenesen vagy állandó jelleggel élők lakhatását biztosító lakóterületek:

A lakóegységek rendeltetése és lakóik, 2011								
Lakás			Lakott üdülő	Összesen	Lakók			Száz lakásra és lakott üdülőre jutók száma
lakott	nem lakott	együtt			lakásban	üdülőben	egyéb lakóegységben	
646	39	685	-	916	1707	-	-	264

18. táblázat Lakóegység rendeltetése (Forrás:KSH)

A fenti táblázatból kiolvasható, hogy a nem lakott lakások száma valamivel több mint 5%-át teszi ki, mely a járási viszonylathoz képest alacsonyabbnak mondható, ellenben a lakásra jutó személyek száma - mely **2,64 fő/lakás** - magasabb a járási átlagnál (2,5 fő/lakás).

Lakott lakások száma alapterületi eloszlása:

A lakások és lakott üdülők alapterület szerint, 2011							
-29	30-39	40-49	50-59	60-79	80-99	100-	Összesen
m ² alapterületű lakás							
14	39	34	59	159	181	199	685

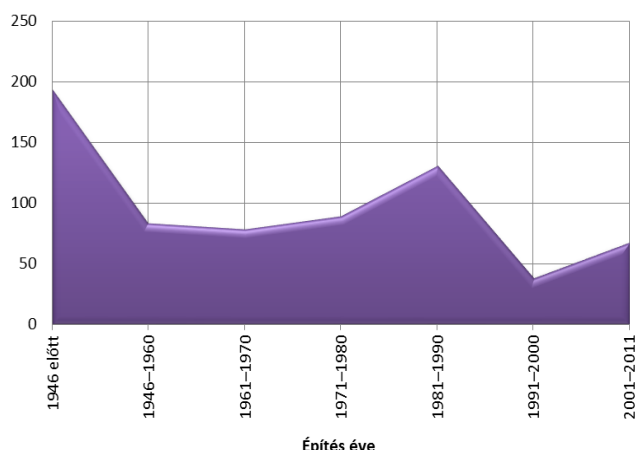
19. táblázat Lakott lakások alapterületi eloszlása szerint (Forrás:KSH)

A településen fellelhető összesen 685 db lakásból több mint a felének, - 380-nak - az alapterülete meghaladja a 80 m², amely a hasonló méretű járási községekre jellemző érték.

Lakások építési év szerinti megoszlása:

A lakások és lakott üdülők építési év szerint, 2011						
1946 előtt	1946-60	1961-70	1971-80	1981-1990	1991-2000	2001-2010
194	84	79	90	131	39	68

20. táblázat Lakások építési év szerinti megoszlása (Forrás:KSH)

A lakásépítési tendencia a 90-es évekig aránylag kiegyenlített volt a településen. Az 1980-90-es években – az előző évtizedekhez képest – viszont megugrottak a betelepülések, amely következtében a 1,5-szeresére nőtt az építkezési kedv. Ezen időszakban épült a település jelenlegi lakásállományának közel 20%-a.

Az 1960-as években az Aranykalász MgTsz-be tömörült Pátkai termelőszövetkezetekben

dolgozott a lakosság majd 70%-a. A „tétesítés”, a tározó elkészülése új helyzetet teremtett az akkori községben és

43. ábra Lakások építési év szerinti megoszlása – (Forrás:KSH)

kis növekedéssel ugyan, de új házak folyamatosan épültek. A TSZ hanyatlásával és megszűnésével a Székesfehérvárra történő ingázás még jelentős munkahelyeket és helyben tartást biztosított, de e tendencia fokozatosan leáldozott és az 1990-es évektől jelentkező elvándorlással az épülő épületek száma is drasztikusan csökkent.

A község Székesfehérvár közeli pozíciójának, az új utcák és lakóterületek kijelölésének és az elfogadható ingatlanárak hozadéka, hogy az építési kedv ismét lassú emelkedésnek indult.

44. ábra Múholdas felvétel (Forrás: Google Earth)

A település egykori fő utcáját – a Kossuth Lajos és Petőfi utcák - a hagyományos telekszerkezetű és részben 19. századi, 20. század eleji utcára merőleges, oromfalas oldaltornácos lakóháztípus és ehhez sorosan kapcsolódó háztáji gazdálkodáshoz szükséges gazdasági és állattartó melléképületek (pajta, szén, istálló) jellemezték.

A polgárosodás, illetve az említett épülettípus fejlődésének természetes velejárójaként az utcával párhuzamos tömegű épületek, épületszárnyak is megjelentek a karakterben. E hagyományos beépítést számos helyen egyszintes sátozott vagy egyéb típusterv szerinti nyeregtetős otthonokra „cserélték”. A 1970-es, 80-as évektől épültek a területen az itteni életformától idegen, többszintes, loggiás vagy erkélyes, a környezetbe nem illő

lakóépületek is.

A régi településmagból ágaznak ki az újabb eredetű, egyenes vonalú utcák.(Gárdonyi, Árpád, Vörösmarty, Rákóczi illetve Kert u.) A rájuk fűzött telkek nemcsak szabályos alakúak, hanem kisebbek is a régieknél.

Idővel a hosszú szalagtelkek megosztása a tömbbelső feltárása is elindult és az alapszerkezet további előkertés – jellemzően oldalhatáron álló - családi házas területekkel bővült. (Széchenyi, Ifjúság és Park u.)

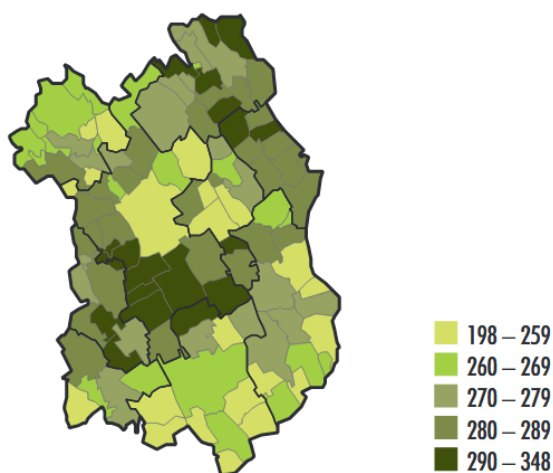
Magasság, szintszám, tetőidom

A falusias lakóterületeket földszint, földszint + tetőteres, magas tetős kialakítás jellemzi. Kiugró, a település sziluettet zavaró elem nincs a területen.

Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

A település karakterét alapvetően a falusias lakóterületek morfológiája határozza meg. Utcaképét, térarányait a mindenkor adottságok alakították ki. Az azonos épületmagasságok, az általában utcára merőleges nyeregtetős kialakítás, rendezett utcaképet eredményez. A településközpont építészeti karaktere – utcával párhuzamos gerincű épületek - eltér a fent említett falusias lakóterületi jellegtől, de a falusias hangulatát így is megőrzi.

A település közintézmények tekintetében jól ellátott, a szolgáltatások minősége kielégítő.

Pátka lakás/fő mutató tekintetében megyei szinten a középmezőnyben található. Átlag 2,6 fő/lakás jellemző a településre.

Az új építésű lakások száma reményteli, a meglévő lakásállomány karbantartására, korszerűsítésére a források hiányában nem fordítottak a tulajdonosok, ezért a lakásállomány várható megújulása jelentős időtávot ölel fel. A lakóépületekhez tartozó ingatlanok rendezése is vegyes képet mutat.

45. ábra Száz lakott lakásra jutó lakók száma, 2011
(Forrás:KSH)

1.14. 4. Az épített környezet értékei, örökségvédelem

A településszerkezet történeti kialakulása (történeti leírás)

A község a feltárt leletek tanúsága – például a Szűzvár magaslatán lévő földvár sáncai - szerint már a bronzkorban lakott hely volt. A Dunántúlt megszálló kelták főhelyeként szerepel Pátka a történelemben.

A község határában elterülő Kőrakáspusztán maradt fenn a római kori Pannónia egyik különleges emléke, a Császár-víz duzzasztógátja. Az építmény egykor halastóvá duzzasztotta a patak vizét, és a tavaszi árvizek ellen védte a völgy déli kijáratánál (Kisfalud környékén) létrejött római villagazdaságokat. A terület az 1960-as évekig volt Pátka Község tulajdonában, majd később Székesfehérvárhoz került.

46. ábra Római kori kőgát (Forrás: awilime.com)

A településről az első írásos adatok a XII. századból származnak ahol Patca, illetve Pathka néven említik. A település nevének eredete még tisztázatlan, egyrészt azt feltételezik, hogy az ősi magyar „Paty” személynévből keletkezett, magyar névadással a Pat vagy Paty -ka képzőbokra származékként, másrészt török eredetű szónak vélik.

A XV. századi források a falu (possessio Pathka) említése mellett preadium Opathka-ról is szólnak, bizonyossággal annak, hogy a mai Pátka átellenében a tó jobb partján Ópátka is létezett. 1426-ban a település és térsége a tatari vár, 1430-ban már a csókakői váruradalom tartozéka.

Székesfehérvár török elfoglalásával (1543) Fejér megyében is több mint 150 évre állandósult a török uralom. Súlyos megpróbáltatásokat élt át a lakosság a török hódoltság évtizedei alatt, a falu teljesen elpusztult és átmenetileg elnéptelenedett. A jelenlegi falu 1640-ben létesült betelepített lakosokkal. Az új község teljesen református lett. A település gazdasági megerősödése a török kiűzése után következett be. 1692-ben Pátka a Hochburg család kezébe került és ennek a családnak az örökösei birtokolták 1945-ig (Trauttenberg, Tallián, Ivánka családok).

1707. augusztus 28-án, a Rákóczi vezette szabadságharc egyik jelentős eseménye zajlott le Pátkán. A szabadságharc egyik legdicsőbb vezetője, Bottyán János kuruc generális – vagy ahogy a nép nyelvén máig is fennmaradt, Vak Bottyán – Pátka községben tartja meg a dunántúli haditanácsot. Itt határozták meg a követendő eljárást, itt dolgozták ki a haditervet, amelynek alapján megindul a dicsőséges dunántúli hadjárat. Ennek emlékét örökíti meg a Polgármesteri Hivatal falán elhelyezett emléktábla is.

1725-ben a falu gondatlanság következtében teljesen leégett. A földesurak támogatták a katolikus egyházat, így a tiszta református község ezt követően vegyes vallásúvá vált.

1848-as pákozdi csatában szétvert ellenség egy része Pátkára özönlött. Seregeink Pátka alatt rohantak az ellenséges táborra. A megfutamodott horvátok a községbe menekültek, ahol a nép megtámadta őket. A szabadságharc első csatájának sikeréből a hazafias magatartású és nagy áldozatot vállaló Pátka népe is kikéri a maga részét, még akkor is, ha általában keveset lehet olvasni a pátkaiai hőstettéről, és ezt követően a falu szenvedéséről, megpróbáltatásáról.

1898-ban több település összefogásával vasútvonal épült Székesfehérvár és Bicske között. Az új vasút nyújtotta lehetőségek kihasználásával soha nem tapasztalt ütemű fejlődés indult meg a faluban. 1979-ben azonban a festői környezetben kanyargó síneken megszűnt a vasúti személyszállítás.

Az első világháborúban harci cselekmények nem folytak a község területén, mégis lényeges károk keletkeztek. A harctérre kerültek közül 92 személy veszítette életét.

I. katonai felmérés (1763-1787)

(Forrás: www.mapire.eu)

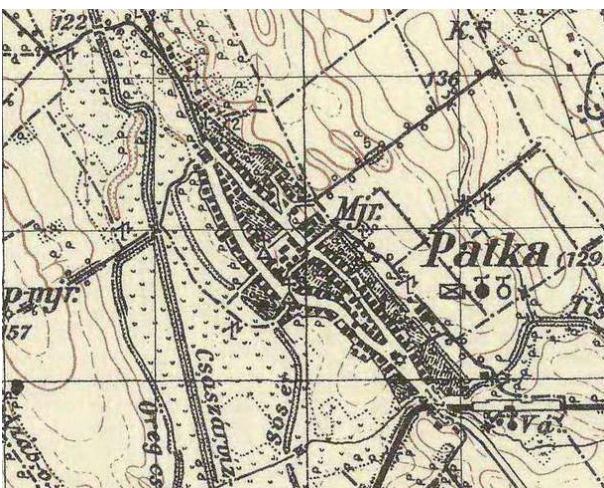
II. katonai felmérés (1806-1869)

(Forrás: www.mapire.eu)

III. katonai felmérés (1869-1887)

(forrás: www.mapire.eu)

Magyar Katonai felmérés (1941)

(Forrás: www.mapire.eu)

Kataszteri térkép (1884)

(Forrás: www.hungaricana.hu)

Légifotó (2010)

(Forrás: Forrás: Google Earth)

A község eredetileg egyutcás völgyi település szerkezete a falu leégését követően a XVIII. század végére orsós utcaszerkezettel - a mai Kossuth Lajos és Petőfi Sándor utca nyomvonalával - épült újjá, majd északkeleti irányba a Jókai utcával – a dombra felkúszó zsellértelkekkel – egészült ki.

1945 előtt a faluban a nagy, a közép és kisbirtok egyaránt megtalálható volt, de a település gazdasági életét négy jelentősebb birtok határozta meg. Báró Ivánka Géza birtoka volt a legjelentősebb, amely központja az uradalmi rezidencia, az Ivánka-kúria volt, mely a falu közepén helyezkedett el.

A XIX. század közepén a településszerkezet további utcákkal bővült délnyugati, valamint délkeleti irányba és jöttek létre a mai –Gárdonyi Géza, Árpád és Vörösmarty utca, valamint József Attila és Rákóczi utca, továbbá a tömbbelsőék feltárásával, a szalagtelkek megosztásával a Széchenyi, Ifjúság, Park és Kert utcák.

Természet táj- tájhasználat – településhálózati és településszerkezeti összefüggések

A mai településkép is jellemzően mutatja történeti kialakulását, nevezetesen azt, hogy Pátka nem telepített település. A völgyet követő község főutcáinak vonalvezetése, a telkek méretei és formája jellegzetes völgyi település képét mutatja.

A felszíni formák hatása a területhasználat szempontjából különböző karakterű oldalakra osztja a települést. A déli oldalon jellemző az erdő területek magasabb aránya, míg az északi oldal összefüggő szántóit a nyugati oldalon a Császár-víz vízfolyásra telepített tározók váltják fel.

A közigazgatási területen belül a beépített terület helyzete érzékeny a domborzatra. Az épületek a völgyben, közvetlenül a vízjárta terület határán jelentek meg. A történeti utcahálózatban a telkek a hátsódvarukkal fordulnak a domb felé. A további településrészek az alapszerkezetből kiindulva szabályos utcahálózattal kerültek kialakításra.

Településkarakter, helyi sajátosságok

Az ókor idején már lakott, de többször elnéptelenedett település, számos népcsoport otthonául szolgált. A török idők alatt a település teljesen elnéptelenedett, de a török kiűzését követően ismét magyarok telepedtek le az akkori Pátkán.

A település épületei a térségre jellemző építészeti kultúra formajegyeit hordozzák. A településen a hagyományos telekszerkezet, beépítési mód és részben a 19. századi épületállomány maradt fenn.

A XVIII. század végére alakult ki a település rendje, a porták beépítésének hagyományos formája, illetve a lakó és gazdasági épületek ma is látható típusai.

(Forrás: saját fotók)

(Forrás: saját fotók)

A település legrégebbi épületei a község barokk stílusú 1800-as évek elején emelt római katolikus illetve 1730 körül épült református temploma, valamint a települést egykor jellemző hagyományos - nyeregtetős, háromosztatú, nyitott kéményes - építkezési forma még megmaradt példánya, a Hambalgó-ház.

Római katolikus templom
(Forrás:nagyvofely.hu)

Református templom
(Forrás:nagyvofely.hu)

Hambalgó-ház
(Forrás: saját fotó)

Az új építésű épületek az egyszerű parasztházakkal hasonlatos 1 szintes, de már inkább a 70-es éveket idéző kockaház, illetve városias jellegű egyéb háztípusok.

(Forrás: saját fotók)

Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Jelen vizsgálat Pátka községre és külterületének egészére terjed ki. Ezen belül jelen esetben kisebb részt beépített, nagyjából beépítetlen területekről van szó. A falu területére, illetve környezetére vonatkozólag az alábbi régészeti adatokkal rendelkezünk.

PÁTKA - NYÍLVÁNTARTOTT LELŐHELYEK						
	azonosító	lelőhely neve	régészeti jelenség	HRSZ	EOV Y	EOV X
1	22096	Kossuth utca 91.*	Templom: Árpád-kor. Faragott kő: kora Árpád-kor	666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673	608084	214559
2	22097	Kossuth utca*	Temető: középkor. Verem: újkor	675	608408	214362

3	22576	MRT 7/1.lelőhely	Telepnyom: Árpád-kor, római kor	0172/3, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638	608559	214081
4	22577	MRT 7/2.lelőhely	Telepnyom: késő középkor	0146/16, 0146/17	606248	215226
5	22578	MRT 7/3.lelőhely	Telepnyom: római kor	953, 064, 0170/1, 788	607192	215511
6	22579	MRT 7/4.lelőhely	Telepnyom: őskor	774, 775, 776, 777, 778, 779, 784, 785, 786, 787, 788	607240	215404
7	22580	MRT 7/5.lelőhely	Telepnyom: késő középkor	736, 737, 739, 742, 743, 744/2, 747, 749, 750, 753, 754, 755, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 764, 735, 752, 767, 55, 62, 59, 63, 770, 769, 751, 85, 744/1, 50/1, 746, 745, 49, 53, 46, 54, 58, 69, 768, 766, 771, 765	607490	215171
8	22581	MRT 7/6.lelőhely	Telepnyom: római kor, népvándorlaskor, késő középkor	0144/14, 0144/1, 0144/2, 0144/3, 0144/4, 0144/5, 0149, 0152/14, 0152/15, 0152/16, 0152/17, 0152/18	606067	214572
9	22582	MRT 7/7.lelőhely	Telepnyom: Árpád-kor	0152/2, 0167/2, 0167/3, 0167/4, 0167/5, 0167/6, 0167/7, 0167/8	607013	213318
10	22583	MRT 7/8.lelőhely	Telepnyom: őskor	0170/1, 0152/2	607000	213904
11	22584	MRT 7/9.lelőhely	Telepnyom: Árpád-kor, késő középkor	0170/1, 0152/2, 0152/12, 0152/11	606751	214442
12	22585	MRT 7/10.lelőhely	Telepnyom: római kor, népvándorlaskor, Árpád-kor, késő középkor	0146/2, 0152/2, 0170/1	606645	214912
13	22586	MRT 7/11.lelőhely	Telepnyom: őskor, római kor, népvándorlás, Árpád-kor.	068/34, 068/35, 068/36, 068/37, 068/38, 068/39, 068/40, 068/41, 068/42, 068/43, 068/44, 068/45, 068/46, 068/47, 068/48, 068/49, 068/50, 068/51, 068/52, 068/53, 068/54, 068/55, 068/56, 068/57, 068/58, 068/59, 068/60, 068/61, 068/62, 068/63, 068/64, 068/65, 068/66, 068/67, 068/68, 068/69, 068/70, 068/71, 068/72, 068/73, 068/74, 068/75, 068/76, 068/77, 068/78, 068/79, 068/80, 068/81, 068/82, 068/83, 068/84, 068/85, 068/86, 068/87, 068/88, 068/89, 068/90, 068/91, 068/92, 068/93, 068/94, 068/95, 068/96, 068/2, 095/2, 093/1	606639	216954
14	22587	MRT 7/12.lelőhely	Sír: újkőkör. Telepnyom: őskor.	970, 971, 974, 975, 978, 979, 980, 981, 982, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 943, 944, 950, 066	607197	215884
15	22588	MRT 7/13.lelőhely	Telepnyom: Árpád-kor.	0193, 0194, 0195, 0196/3, 0199, 1283/1, 1283/2, 1283/3, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1018/1, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076	609955	212701
16	22589	MRT 7/15.lelőhely	Telepnyom: őskor, római kor, Árpád-kor.	0214/2, 0213	610611	213700
17	22590	MRT 7/16.lelőhely	Telepnyom: római kor, Árpád-kor, késő középkor	022/1, 022/2	610252	214034
18	22591	MRT 7/17.lelőhely	Telepnyom: Árpád-kor	0198/3, 0198/5, 0199, 1283/3	610111	212552
19	22592	MRT 7/18.lelőhely	Telepnyom: késő középkor	698, 701, 702, 704, 705, 706, 707/3, 709, 711, 712, 713, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 722, 723, 724, 725, 727	607692	214740
20	22593	MRT 7/19.lelőhely	Telepnyom: késő középkor	0170/2, 0172/5, 0172/6, 0172/7, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 672, 677, 678, 681, 682, 683, 684, 685,	608131	214403

				686/1, 686/2		
21	22594	MRT 7/20.lelőhely	Telepnyom: római kor	0172/2, 0172/7, 686/2, 678, 677, 667, 672, 0170/1	608025	214385
22	22595	MRT 7/21.lelőhely	Telepnyom: őskor, római kor, Árpád-kor	0102/1, 0102/2, 0102/6, 0102/7, 0102/8	605794	217406
23	22596	MRT 7/22.lelőhely	Telepnyom: Árpád-kor	0102/8	605887	217149
24	22597	MRT 7/23.lelőhely	Telepnyom: Árpád-kor	093/2, 094, 095/1, 095/2	606269	217898
25	22598	MRT 7/24.lelőhely	Telepnyom: őskor, Árpád-kor	068/129, 068/130, 068/131, 068/132, 068/133, 068/134, 068/135, 068/136, 068/137, 068/138, 068/2	606352	217463
26	22599	MRT 7/25.lelőhely	Telepnyom: őskor, római kor	0186/1, 0186/2, 0186/17, 0186/18, 0186/19, 0186/20, 0186/21, 0185	608926	212733
27	22600	MRT 7/26.lelőhely	Telepnyom: őskor, Árpád-kor, késő középkor	0103, 0104, 0114/15, 0114/16	605868	216820
28	22601	MRT 7/27.lelőhely	Telepnyom: római kor, késő középkor	0103, 0104, 0102/8, 0148/4, 0106, 0146/2, 0105	606209	216459
29	22602	MRT 7/28.lelőhely	Telepnyom: népvándorláskor, késő középkor	0148/3, 0148/4, 0146/2, 0170/1	606424	215816
30	22603	MRT 7/29.lelőhely	Bánya: ismeretlen korú	0198/3, 0198/5	610213	212408
31	22604	MRT 7/30.lelőhely	Bánya: ismeretlen korú	0214/2	610685	213837
32	79645	Forró-dűlő	Telep: őskor, római kor	0144/19, 0144/12, 0144/11, 0144/9, 0144/15, 0144/7, 0144/8		
33	80519	Kert utca	Telepnyom: római kor, középkor	360, 361, 358/3, 358/2, 192/18, 192/19, 192/20, 192/22, 192/21, 357	608189	215064
34	80521	Fehérvári út	Telepnyom: római kor, középkor	553, 570, 567, 569, 568, 566, 564, 565, 571/1, 528, 534, 533, 535, 530	609217	213733
35	80523	Központ	Telepnyom: római kor, középkor	24/2, 24/5, 19/3, 19/4, 18, 19/2, 20, 6/6, 8/8, 8/6, 8/10, 8/9, 6/5, 8/7, 8/3, 198/3, 5, 3, 4, 197, 196, 223, 227, 228, 211/4, 216/3, 215/3, 216/4, 0170/2, 0172/7, 0172/5, 0172/6, 675, 233, 232, 668, 667, 666, 665, 664, 663, 657, 661, 662, 660, 659, 658, 656, 655, 650, 649, 648, 647, 646, 651, 653, 654, 652, 85, 728, 724, 725, 723, 727, 719, 718, 715, 716, 722, 717, 12/1, 16/2, 16/6, 15, 9, 7/1, 7/3, 690, 7/2, 2/1, 713, 8/1, 8/5, 8/4, 709, 707/3, 712, 711, 707/2, 707/1, 706, 704, 705, 702, 701, 693, 692, 691, 216/2, 205/2, 698, 697, 696, 695, 204/1, 193/2, 200/4, 1, 694, 198/1, 200/5, 205/3, 199/1, 676, 689, 677, 678, 209/1, 211/1, 215/1, 2/2, 674, 222, 221, 216/1, 200/2, 205/4, 686/1, 687, 688, 685, 684, 686/2, 681, 683, 682, 679, 680, 673, 6/1, 6/2, 6/3, 198/2, 199/2, 209/4, 211/2, 215/2, 209/2, 672, 669, 671, 670, 204/3, 200/3, 202, 201, 720	607945	214652
36	92091	Hosszú-dűlő	Telepnyom: bronzkor, Árpád-kor	0114/13, 0102/6, 0104, 0102/1, 0101, 0100, 098/8, 099, 0102/7, 0102/2, 098/6, 098/7	605318	217339
37	25353	Kőrakás-major*	Gát: római kor vagy középkor	020118, 020134, 020109/1, 020108, 020109/2	607721	211840

21. táblázat Pátka Község régészeti lelőhelyei (Forrás: Régészeti adatszolgáltatás)

Nyilvántartott régészeti lelőhely

Közhiteles nyilvántartásba vett, a Kötv. alapján általános védelem alatt álló, földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei eredeti összefüggéseikben megtalálhatók.

** Fokozottan védett, illetve kiemelten védett régészeti lelőhelyek*

Kiemelten védett az a lelőhely, mely kivételes tudományos jelentőséggel, és nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír. Fokozottan védett az a régészeti lelőhely, melynek tudományos jelentősége megállapítható, és egy nagyobb tájegységre nézve kiemelkedő fontossággal bír (Kötv. 13. (4.)). A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeken nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely a lelőhelynek akár részleges állapotromlását eredményezheti (Kötv. 13. (1)), és a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyhez védőövezetet lehet kijelölni (Kötv. 13. (2)).

Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Pátka szabályozási tervéhez (2003) Örökségvédelmi hatástanulmány készült, mely meghatározta a település épített örökségének védett illetve védelemre javasolt elemeit, épületeit valamint lehatárolta a helyi védelemre javasolt területeket. A település helyi építési szabályzatában rögzítette a védett épületekre, területekre vonatkozó követelményeit. E rendelet 2. sz. melléklete rögzítette a műemléki védelem alatt álló, illetve a helyi védelemre javasolt ingatlanokat, a területi védelem elemeit.

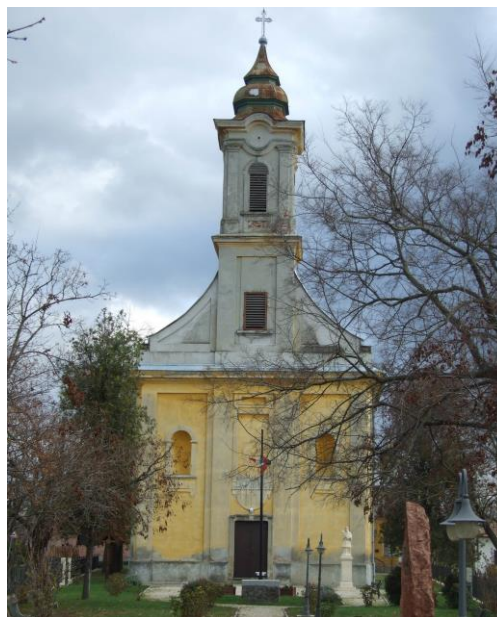
A település igen gazdag országos védettségű, illetve helyi védelemre érdemes örökséggel rendelkezik. Országos védelem alatt négy építmény is áll, továbbá számos hagyományos népi építészeti elemet őrző lakó- és gazdasági épülettel is találkozhatunk a védett utcaszerkezetű településen.

Műemlék, műemlékegyüttes

Műemléki érték: minden olyan építmény, kert, temető vagy temetkezési hely, terület (illetve ezek maradványa), valamint azok rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás-tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék, alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyával együtt. (Forrás: Forster Központ)

Műemléki értékek, amelyet a 2001.évi. LXIV. törvény alapján jogszabállyal védetté nyilvánítottak:

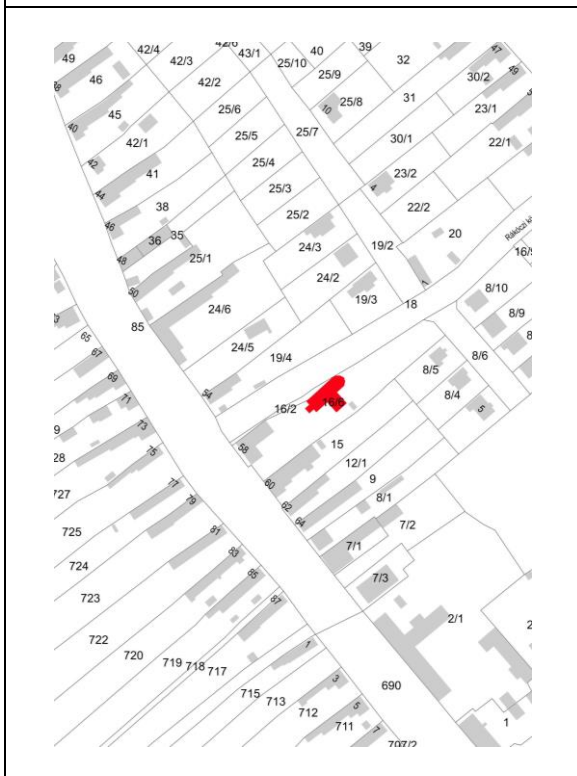
Országos védelem alatt álló – nyilvántartott műemlék					
Azonosító	Törzsszám	megnevezése	cím	hrs.	környezet
3737	1727	R.k. templom	Vak Bottyán tér	689	211/1, 215/1, 676, 688, 691, 692, 695, 696*, 677, 690 * szigetszerűen helyezkedik el a 696 hrsz., lejelölése javasolt
A község középkori templomát 1746-ban restaurálták, majd 1811-18 között épült fel a ma is álló, műemléki védettségű barokk templom. A főút kiöblösödésében áll DK-i tájolású. három tengelyes épület főhomlokzatán középen alig előálló homlokzati torony magasodik. Erős övpárkány, rajta párnás bádor toronysisak, csúcsán kereszt. Az oldalhomlokzatokat sima sávok osztják, nagy tört íves ablakok tagolják. A szentély a 8 szög 3.oldalsávval zárul. Az íves oromfal, palafedés, a falsarkok lekerekítése még a barokkot idézi.					

Országos védelem alatt álló – nyilvántartott műemlék

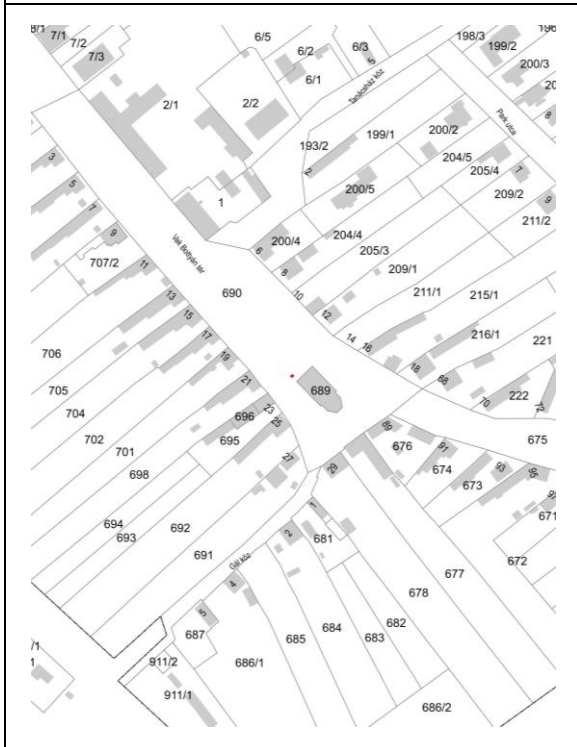
Azonosító	Törzsszám	megnevezése	cím	hrs.	környezet
3736	1728	Ref. templom	Kossuth L. u. 58.	16/6	724, 723, 85, 15, 8/6, 8/5, 8/10, 19/4, 19/3, 19/2, 18, 16/2

Kevésbé szerkezet meghatározó szerepű - utcasorban, de az utcavonaltól hátrahúzza - de kiemelkedő épített emlék az 1730 körül épült barokk református templom. Az ÉK-i tájolású bádoggal fedésű épület főhomlokzatát előálló torony uralja. A tornyot sima sávok szegélyezik. Szegmensíves nyílás vezet a nyitott toronyaljba, fölötté nagy zsalus kórusablak, körülfutó, szépen profilozott főpárkány. Fekvő ovális padlásablak, övpárkány, majd nagy, zsalus harangablak. Órapárkány zárja ezt a szintet, azon párnás terebélyes hagymasisak. A szentély poligon záródású. A keresztirányú toldalék hasonló szerkezetű, barokk oromfalas kialakítású

Országos védelem alatt álló – nyilvántartott műemlék					
Azonosító	Törzsszám	megnevezése	cím	hrsz.	környezet
3738	1729	Nepomuki Szent János-szobor	Vak Bottyán tér	690	7/3, 2/1, 193/2, 1, 199/1, 200/4, 204/4*, 205/3, 209/1, 211/1, 215/1, 216/1, 221, 675, 676, 677, 678, 688, 691, 692, 695, 696*, 697, 698, 701, 702, 704, 705, 706, 707/1*, 707/2, 709, 711, 712, 713, 715, 716, 85

Fejér megyében is sok hídon látható az a papot ábrázoló, barokk kiképzésű szobor, amely a hidak szentje és a gyónási titok vértanúja, Nepomuki János. Pillér formájú homokkő talapzat, életnagyságnál kisebb szoboralak jellemzi a papi ornátusban, jobbában feszülettel ábrázolt Nepomuki Szt. János szobrot.

**a 204/2 ingatlan megosztásra került javasolt a 204/4 hrsz lejelölése*

**telekalakítás következménye képen, szigetszerűen helyezkedik el a 707/1 és 696 hrsz., lejelölése javasolt*

Országos védelem alatt álló – nyilvántartott műemléki érték					
Azonosító	Törzsszám	megnevezése	cím	hrsz.	környezet
3739	1730	Ivánka-kúria	Vak Bottyán tér 2.	2/1	724, 723, 85, 15, 8/6, 8/5, 8/10, 19/4, 19/3, 19/2, 18, 16/2

A falu főútvonalán, utcavonalon áll az eredetileg " L ", most összetett alakú földszintes épület. Főhomlokzata eredetileg 2-2-1-1-1-2-2 ritmusú volt, szimmetria tengelyében a jelenlegi ablak helyén lizénás, íves, váll és záróköves keretben kapu állt, mögötte kapualj, tőle jobbra-balra enyhe rizalit 1-1 axissal, vakolt felülettel. Az eredeti szakaszon az ablakok fölött szalag és főpárkány fut, a toldás egyszerűbb kialakítású. A toldás fölött tetőtér beépítés, az udvari homlokzatok új üvegfalakkal egységes arculatúak. A szárnyvégeken oromfal csonka kontyolt tetővel.

Helyi védelemben (HV) részesült objektumok			
so r	utca, házszám	Helyrajzi szám	funkció
1.	Kossuth u. 134.	282	Hambalgó ház
2.	Ságihegy	?	Sági kereszt (Ivánka-kereszt)
3.	Zártkert	?	Halmi pince
4.	Vak Bottyán tér	689	I. világháborús emlékmű
5.	Vak Bottyán tér	689	II. világháborús emlékmű
6.	Zártkert	2460,2463	Présházak
7.	Kossuth u. 41.	757	Lakóépület
8.	Kossuth u. 32.	53	Lakóépület
9.	Kossuth u. 51.	742	Lakóépület
10.	Kossuth u. 40.	45	Lakóépület
11.	Kossuth u. 58.	16/6	Plébánia
12.	Vak Bottyán tér 9.	707/1	Lakóépület
13.	Kossuth u. 72.	223	Lakóépület
14.	Kossuth u. 95.	672	Lakóépület
15.	Kossuth u. 103.	668	Lakóépület
16.	Kossuth u. 107.	666	Lakóépület
17.	Petőfi u. 85	356	Lakóépület
Helyi védelemre javasolt objektumok			
18.	Kossuth u. 45.	754	Lakóépület
19.	Kossuth u. 49.	745	Lakóépület
20.	Kossuth u. 57.	736	Lakóépület
21.	Kossuth u. 87.	717	Lakóépület
22.	Ambrus Sándor Rk. plébános sírja		
Helyi védett területek			
23.	Településszerkezet	lehatárolása a szabályozási tervlapon!	

22. táblázat Helyi védelem

1	Kossuth u. 134.	2	Ságihegy	3	Öreghegy
					

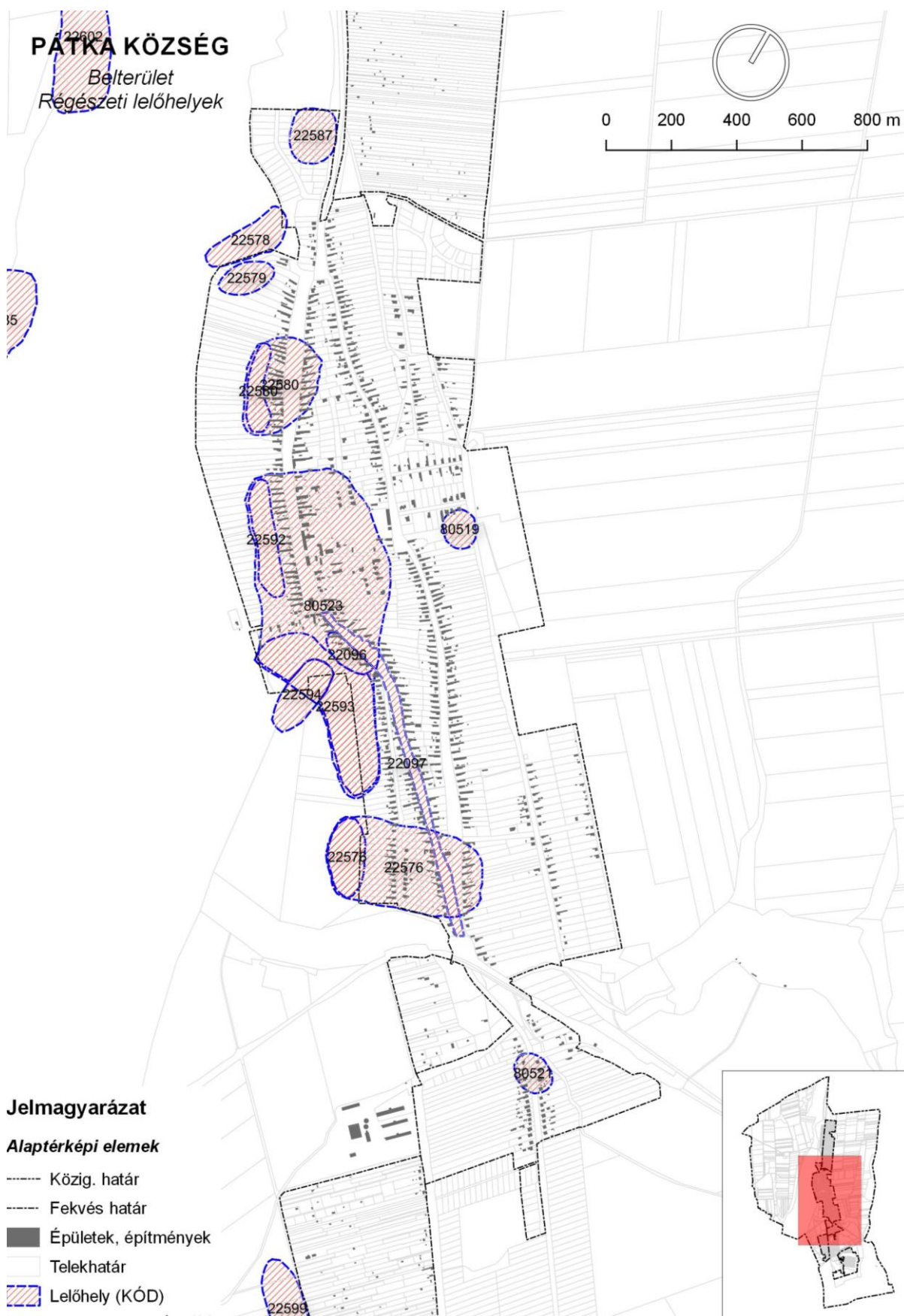
4	Vak Bottyán tér	5	Vak Bottyán tér	6	Zártkert
					
7	Kossuth u. 41.	8	Kossuth u. 32.	9	Kossuth u. 51.
					
10	Kossuth u. 40.	11	Kossuth u. 58.	12	Vak Bottyán tér 9.
					
13	Kossuth u. 72.	14	Kossuth u. 95.	15	Kossuth u. 103.
					
16	Kossuth u. 107.	17	Petőfi u.85.		
					

PÁTKA ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGE – MŰEMLÉKI ÉRINTETTSÉGŰ ÉPÜLETEK, ÉPÍTMÉNYEK ÉS TERÜLETEK

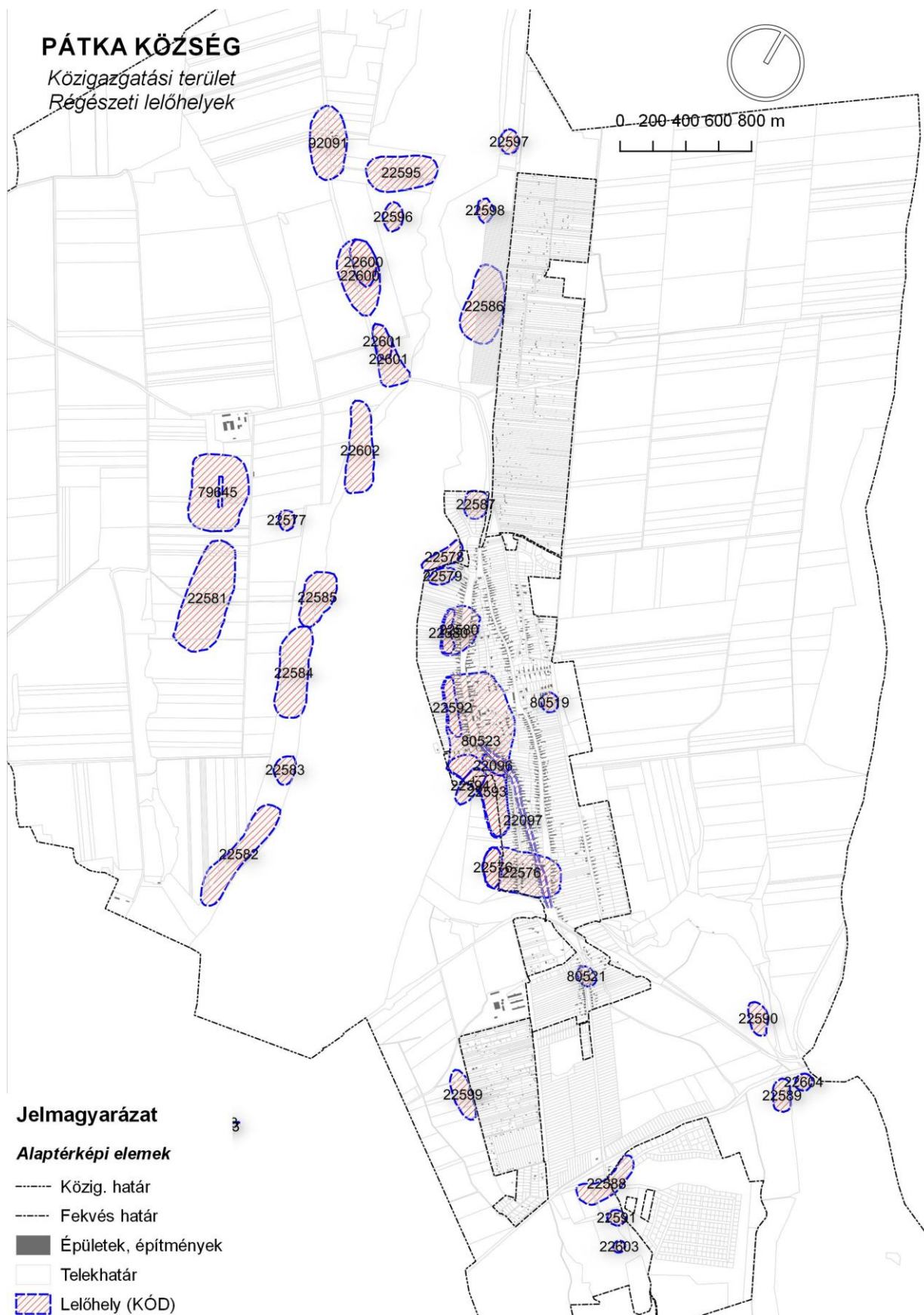

47. ábra Pátka épített öröksége – műemléki érintettségű épületek, építmények és területek

(Forrás:RULab Map)

**48. ábra Pátka épített öröksége – régészet (Örökségvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása alapján) –
 (Forrás:RULab Map)**

49. ábra Pátka épített öröksége – régészet (Örökségvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása alapján) –
(Forrás:RULab Map)

1.15. KÖZLEKEDÉSHÁLÓZAT

Előzmények

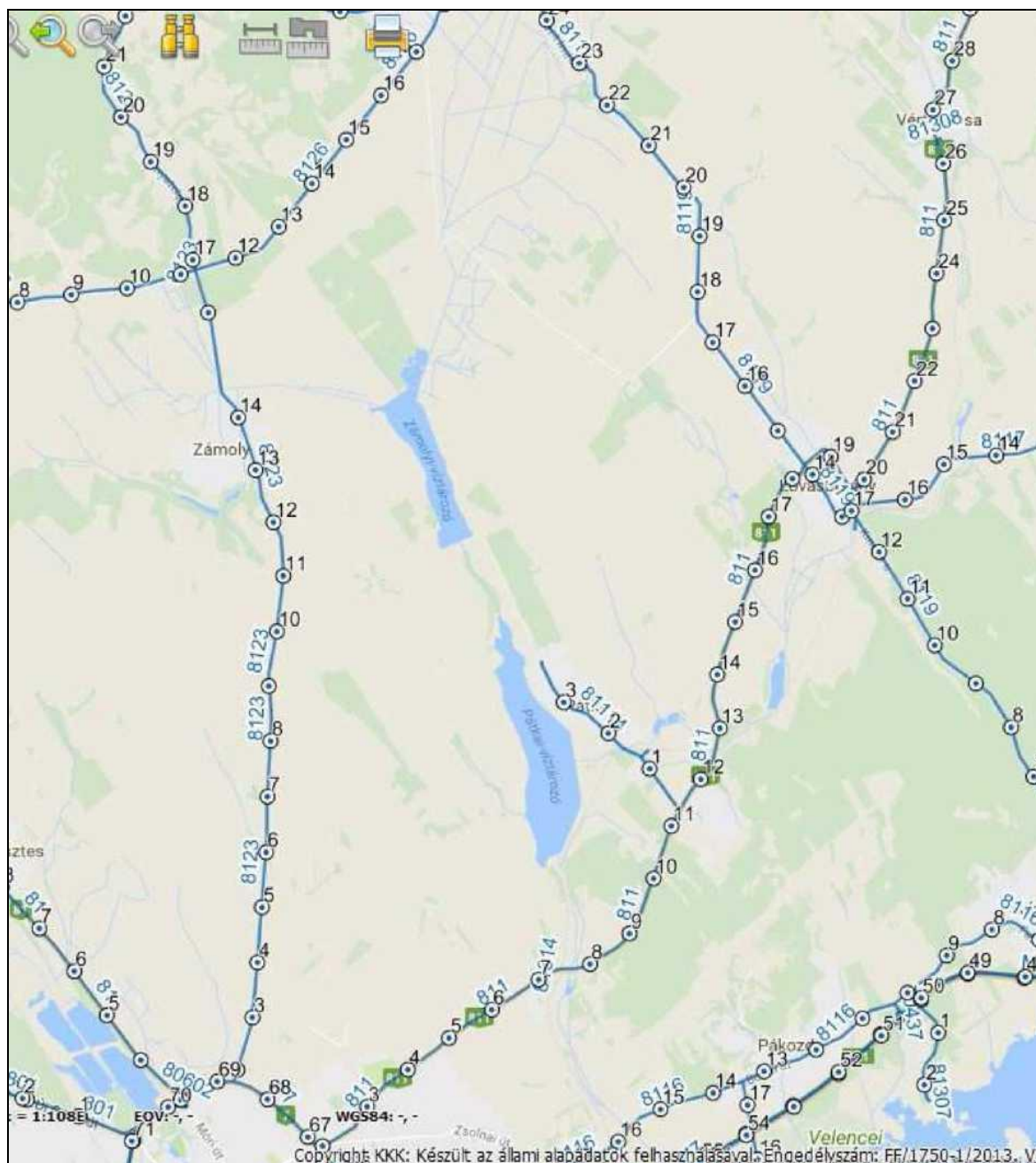
Közlekedési szempontból az alábbi tervi előzményeket vettük figyelembe:

- Országos területrendezési terv (2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről)
- Fejér M. területrendezési terve (VÁTI. 2009)

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A tervezési terület Pátka település közigazgatási területe. A településtől délre kb. 8 km-re halad az M-7 (Budapest - Letenye - Zágráb) autópálya, amelynek elérése ennél lényegesen hosszabb úton, a Székesfehérvári, illetve Kápolnásnyéki csomópontokban lehetséges. Északra kb. 30 km-re található az M-1 (Budapest - Hegyeshalom - Bécs) autópálya. Mindkét gyorsforgalmi út a Pátkától délre haladó 811. sz. II. rendű Székesfehérvár - Óbarok főúton közelíthető meg. Ezen az úton érhető el a megyeszékhely, Székesfehérvár is. Az út kategóriája külterületen K.IV.C. A térségben több mellékút is található, de ezek Pátka területét nem érintik. (8116. j. Kápolnásnyék - Pákozdi összekötő út, 8119. j. Velence - Csákvár - Tata összekötő út, 8123. j. Székesfehérvár - Zámoly - Gánt összekötő út, 8126. j. Söréd - Csákvár - Bicske összekötő út). A település területét még egy országos közút érinti, a 81114. j. Pátkai bekötő út, amely a 811. sz. főúthoz csatlakozva fűzi fel a települést. Az út külterületi szakaszának kategóriája K.V.C.

Pátka területén halad keresztül a Bicske - Székesfehérvár vasútvonal, amelynek Lovasberény és Bicske közötti szakasza megszűnt. A Pátkát érintő Lovasberény - Székesfehérvár szakaszon szórványos teherforgalom folyik. Összességében Pátka település regionális közlekedési kapcsolatainak mondhatók.

50. ábra Főbb útvonalak

1.15.2. Közúti közlekedés

Pátka és a szomszédos települések közötti kapcsolatai az országos közutakon csak részben megoldottak. A 811. sz. főúton Székesfehérvár és Lovasberény elérhető. Az északra található Csákvár kis, míg az északnyugatra lévő Zámoly csak nagy kerülővel közelíthető meg. Szintén jelentős kerülővel érhető el a délre található Pákozd és Sukoró.

Pátka belső úthálózatának gerincét a 81114. j. országos közút bevezető szakasza (Fehérvári út, Kossuth L. utca) adja. Az út majdnem 4 km hosszú, a 811. sz. főúttól indulva végighalad a településen. Az út kategória belterületi mellékút, gyűjtőút. (B.V.c.C.). A Fehérvári úton a burkolat szélessége 5,5-6,0 m. Mindkét oldalon keskeny járda és az egyik oldalon vízelvezető árok található. A közlekedési terület szélessége 18 m.

51. ábra Fehérvári út részlet (Forrás:Google Maps)

A Kossuth L. utcában a burkolat szélessége szintén 5,5-6,0 m. Mindkét oldalon keskeny járda és vízelvezető árok található. A közlekedési terület szélessége 18-30 m között változik.

52. ábra Kossuth utca részlet (Forrás:Google Maps)

Ebből az útból ágazik ki a településen belüli másik országos közút, a 81313. j . a vasútállomáshoz vezető út. Az út kategória belterületi mellékút, kiszolgáló út. (B.VI.c.C.). A Vasút utcában a burkolat szélessége kb. 4,0 m, járda és vízelvezető árok egyik oldalon sincs. A közlekedési területszélessége 10-22 m.

53. ábra Vasút utca részlet (Forrás:Google Maps)

A település többi útja lakó, kiszolgáló út (B.VI.d.B-D.). A kiszolgáló utak közül fontosabb szerepe van a Petőfi S. utcának, nagyjából párhuzamosan halad a Kossuth L. utcával, több lakóút is csatlakozik hozzá. A burkolat szélessége 3-4 m. A közlekedési terület szélessége 16-45 m.

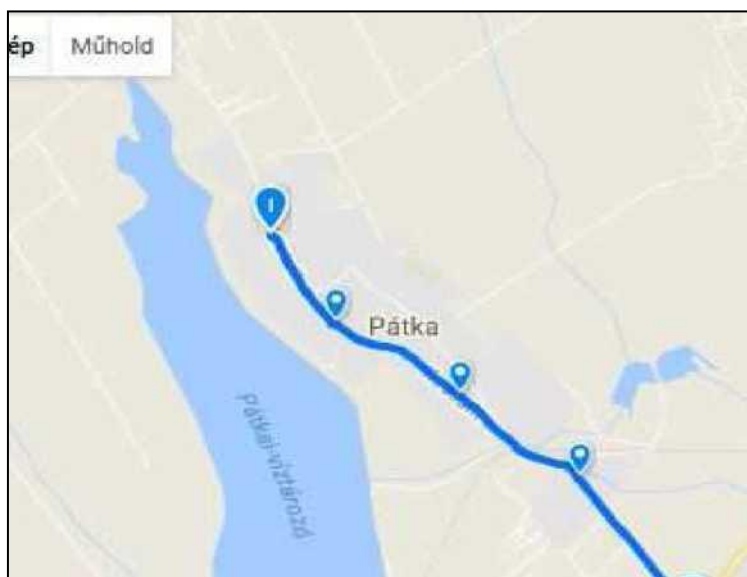
54. ábra Petőfi utca részlet (Forrás:Google Maps)

A többi lakóútca burkolatának szélessége általában 3-4 m közötti. A vízelvezetés többnyire nyílt árkos, de helyenként az árok és a járda is hiányzik. A területszélesség 6-20 m között változik.

1.15.3. Községi közlekedés

1.15.3.1. Közúti

A településen belül a helyközi és távolsági autóbusz járatok az országos közúton közlekednek. Megállóhelyek a 811. sz. út és a 81114. j. út csomópontjában, a 81114. j. út és a 81313. j. út csatlakozásánál, az orvosi rendelőnél, a településközpontban és az autóbusz fordulónál találhatók. A megállóhelyekről a település nagy része 500 m-es gyaloglási távolságon belül elérhető. Pátkáról autóbusszal közvetlenül elérhető Székesfehérvár, Lovasberény, Kápolnásnyék, Vértesacsa.

55. ábra Autóbusz megállóhelyek Pátka településen

(Forrás: Google Maps)

Kötőtpályás

A Lovasberény - Székesfehérvár vasútvonalon személyszállítás nincs, így Pátkáról a legközelebbi elérhető vasútállomás Székesfehérvár, emiatt a vasúti közlekedésnek a település számára csak kis jelentősége van.

Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A település területén jelenleg kiépített kerékpárforgalmi létesítmény nem található.

Parkolás

A település területén jelentős parkolási gond nincs.

Forgalmi adatok

A térség úthálózatának forgalma a 2016. évi forgalomszámlálási adatok:

Út	ÁNF (E/nap)	Nehéz tgj. forgalom (j/nap)
811. sz. út (4644-11317 sz. között)	3810	204
811. sz. út (11317-18350 sz. között)	2717	158
8116. j. út (4016-11298 sz. között)	2613	100
8116. j. út (11298-13419 sz. között)	2941	78
8116. j. út (13419-17332 sz. között)	6314	145
8119. j. út (3326-14232 sz. között)	1848	53
8119. j. út (14232-25585 sz. között)	1306	21
8123. j. út (1788-16790 sz. között)	8535	700
8126. j. út (11300-18468 sz. között)	4118	418
81114. j. út (0-3866 sz. között)	1198	53
81313. j. út (0-200 sz. között)	119	7

1.16. KÖZMŰVESÍTÉS

1.16.1. Víziközművek

Vízgyártó és vízellátás

Pátka község vízellátását 2018-ban 2 db mélyfúrású kút biztosította. Mindkét kút a 0171 hrsz. ingatlanon helyezkedett el, egymástól 450 m távolságra.

A kutak a nyersvizet a 0171 hrsz. ingatlanon lévő vízmű telephelyen létesült vízkezelő technológián keresztül egy 50 m³-es felszíni tározóba termelték. A medencéből nyomásfokozó szivattyúk juttatták a vizet a hálózatba, ill. az ellennyomó rendszerű 100 m³-es víztoronyba. A vízmű egy nyomásövezettel működött. A kutak által termelt nyersvíz minősége vas, mangán, arzén és ammónium paraméterek tekintetében ekkor meghaladta a 201/2001 (X.25.) Korm. rendelet szerinti határértéket.

I. sz. kút

Helye: Pátka, 0171 hrsz.

Kataszteri száma: B-7

Vízjogi üzemeltetési eng.: száma: 20187/1997

Létesítés éve: 1968

Talpmélység: 76 m

EOVX: 214 728

EOVY: 607 591

Szűrőzés: 26-37 m, 61-66 m

II. sz. kút

Helye: Pátka, 0171 hrsz.

Kataszteri száma: B-11

Vízjogi üzemeltetési eng.: száma: 20187/1997

Létesítés éve: 1989

Talpmélység: 105 m

EOVX: 214 804

EOVY: 607 495

Szűrőzés: 69-81 m, 81-93 m

Az ivóvíz vezeték hálózat (főnyomó –és elosztó vezeték, bekötő vezeték nélkül)

Hossz 2016.12.31-én: 16,6 km

Hálózati csőtörések száma (2016 évben): 3 db

Üzemelő közkifolyók száma: 2 db

Ivóvíz hálózatba bekapcsolt lakások száma (2016.12.31-ig): 694 db

Új bekötés: 3 db

A vízellátó rendszer üzemeltetője a Fejérvíz Zrt. (8000 Székesfehérvár, Király sor 3-15.

Pátka	2012 év	2013 év	2014 év	2015 év	2016 év
Vízigény (m³/év)					
Összes termelt víz	56998	57685	52665	55974	56586
Kiszámlázott lakossági fogyasztás	47769	44270	39966	45871	44858
Kiszámlázott intézményi fogyasztás	-	-	1004	1232	1302
Kiszámlázott ipari fogyasztás	1121	1181	377	554	750
Szezonálisan megjelenő lakosság vízigénye (pl.: üdülő övezet)	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat	nincs adat
Összes kiszámlázott víz	48890	45451	41347	47657	46910
Nem kereskedelmi célú víz (értékesítési veszteség)	4054	6117	5597	3859	4700
Hálózati veszteség becsült mennyisége	4054	6117	5596	3858	4700
Hálózati veszteség a termelés százalékában	7,1	10,6	10,6	6,9	8,3
1 főre jutó fogyasztás / igény (l/fő/nap)					
Lakos szám összesen (fő)	1613	1633	1625	1589	1589
1 főre jutó lakossági (háztartási) fogyasztás (l/fő/d)	81,14	74,27	67,38	79,09	77,34
Bruttó 1 főre jutó igény (m ³ /év)	96,81	96,78	88,79	96,51	97,56

23. táblázat Átlagos vízigény (Forrás: Pátka Község Önkormányzata)

Pátka	2012 év	2013 év	2014 év	2015 év	2016 év
Mértékadó mennyiségek (m³/nap)					
Átlagos napi vízigény	156,16	158,04	144,29	153,35	155,03
Napi csúcsvíz igény		220	245	260	250

24. táblázat Mértékadó vízigény mennyiségek (Forrás: Pátka Község Önkormányzata)

Paraméter	Mértékegység	I.sz. kút	II.sz. kút	Határérték*
Arzén	µg/l	11	11	10
Bór	mg/l	<0,2	<0,2	1,0
Fluorid	mg/l	<0,2	<0,2	1,5
Nitrit	mg/l	<0,02	<0,02	0,50
Nitrát	mg/l	<0,5	<0,5	50
Ammónium	mg/l	0,09	0,54	0,50
pH	-	7,6	7,5	≥6,5 és ≤9,5
Vas	µg/l	348	348	200
Mangán	µg/l	57	67	50
KO _{lps}	mg/l	0,54	0,49	5,0
Nátrium	mg/l	18	51	200
Keménység	mg/l CaO	201	206	350

25. táblázat Kutak által termelt nyersvíz minősége (Forrás: Pátka Község Önkormányzata)

* 201/2001 (X.25.) Korm. rendelet szerint

Paraméter	Mértékegység	Kossuth u. 137. (fcs.)	Határérték*
Arzén	µg/l	6-11	10
Bór	mg/l	<0,2	1,0
Fluorid	mg/l	<0,2	1,5
Nitrit	mg/l	0,06	0,50
Nitrát	mg/l	1,24	50
Ammónium	mg/l	0,10	0,50
pH	-	7,6	≥6,5 és ≤9,5
Vas	µg/l	160	200
Mangán	µg/l	31	50
KO _{lps}	mg/l	0,5	5,0
Nátrium	mg/l	32	200
Keménység	mg/l CaO	n.a.	350

26. táblázat Hálózati vízminőség (Forrás: Pátka Község Önkormányzata)

* 201/2001 (X.25.) Korm. rendelet szerint

A település a 219/2004. (VII.21.) Kormányrendelet előírásaival összhangban a módosított 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet szerint a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések közé tartozik.

A község területén a „Tiszta víz egy egészségesebb Pátkáért ivóvízminőség javítási program” megvalósítása zajlik. A KEHOP projekt keretén belül két új kút létesül az új vízműtelepen, a meglévő kutak felhagyása mellett, ugyanis az 1. sz kút magas gáztartalmú termálvizet szolgáltat, a 2. sz kút pedig kialakítása, vagy meghibásodása miatt alacsony vízhozamú, valamint homokol. Az új kutak közül az egyik üzemel, a másik pedig az üzembiztonsági okok miatt tartalék lesz.

A település megfelelő ivóvízellátása a községi vízmű által termelt rétegvíz kezelésével oldható meg a következő műveletek szerint: - oxidáció, - koaguláció, flokkuláció, adszorpció, - fázisszétválasztás gyors szűrőn, klóros oxidáció, majd aktívszén szűrés. A vízkezelés kiépítése mellett szükséges az elavult vízhálózati elemek rekonstrukciójának, fejlesztésének elvégzése is.

Szennyvízelvezetés

Pátka közigazgatási területén a szennyvízelvezető hálózat üzemeltetését a 2013. május 15.-én kelt Vagyonkezelési szerződés alapján a Fejérvíz Zrt. (8000 Székesfehérvár, Király sor 3.)

A szennyvízgyűjtő csatornahálózat összes hossza bekötővezetékek nélkül 19,9 km. Ebből a gravitációs szakasz hossza 11,7 km, a nyomóvezeték hossza pedig 8,2 km. A szennyvízgyűjtő hálózatba bekapcsolt lakások száma 554 db. Az ellátott területen lévő, rákötéssel azonban nem rendelkező lakások száma 160 db (2016.12.31.-én).

A csatornahálózat által összegyűjtött szennyvizek befogadója a Székesfehérvári Szennyvíztisztító telep. 2016 évben a településen keletkezett összes szennyvíz 57210 m³ volt, melynek megoszlása az alábbi: 38450 m³ a háztartásokban keletkezett szennyvíz, 1490 m³ az egyéb tevékenységből származó szennyvíz, 17270 m³ keletkezett egyesített szennyvíz elvezető rendszeren csapadékvízből és infiltrációból.

A településen keletkező, nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvizet a Central Container Kft. (2462 Martonvásár, Gólyahír u. 4.) szállítja velencei szennyvíztisztító telepre.

Csapadékvíz elvezetés

Pátka község közigazgatási területe három vízgyűjtő területén fekszik. A település északi és nyugati része a Császárvíz vízgyűjtő területét érinti, mely vizek befogadója a Pátkai-tározó keleti oldalán húzódó töltés mentett oldali talpárka. A település déli és keleti oldalán keletkező csapadékvizek befogadója a Rovákja patak. A déli részen keletkező csapadékvizek (vasútvonaltól délre) befogadója a Pátkai árok.

A települési belterületi csapadékvíz elvezetés a BOMO 64 Bt. által készített tervek alapján kiadott 20833/2004 számú vízjogi létesítési engedély alapján rendezésre került.

A település déli részén, a vasútvonaltól délre kialakított telkek csapadékvizei az 515 hrsz. árkon keresztül kerülnek bevezetésre a Rovákja-patakba. Az ezen a szakaszon lévő átereszek keresztmetszete nem megfelelő, nagyobb csapadék esetén az érintett ingatlanok elárasztásra kerülhetnek.

A települések ár-és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003 (XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint nem tartozik a nyilvántartott települések közé a község.

1.16.2. Energia

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül alapvetően a villamosenergia és a földgáz áll rendelkezésre. A nem vezetékes energiahordozók közül a szén, olaj, fa és biomassza használata jellemző még a településen. A szén, illetve a tüzelőolajok használata az utóbbi években jelentősen megcsappant elsősorban nehezebb beszerezhetőségük és magasabb árak miatt. A gázvezeték hálózatra rácsatlakozók aránya viszonylag magas és egyre növekszik. Habár a településen van vezetékes földgázhálózat, de a jellemző fűtési mód jelenleg még mindig a szilárd fűtőanyagok használata. A tűzifa és a biomassza várhatóan a jövőben is jelentős szerepet fog betölteni a település energiaellátásában. A kistartályos PB palackok használata, szintén jellemző a településen, elsődlegesen főzési célra.

A villamosenergia továbbra is inkább a világítás és technológiai energiaigények kielégítését szolgálja. A termikus hőellátást az önkormányzat épületeiben földgáztüzelésű kazánokkal oldják meg.

Az energiaellátás fejlesztési feladatai között kell említeni a megújuló energiahordozók alkalmazásának szükséges elterjesztését. A szokványosan alkalmazott energiahordozók előállításával és hasznosításával jelentkező környezetterhelést túlnyomóan csökkenteni csak a megújuló energiahordozók alkalmazásával lehet. A környezeti állapot javítása nemcsak helyi, hanem országos érdek is, amelyre ma már nemzetközi szerződések (Kiotói megállapodás) is köteleznek. A megújuló energiahordozók közül elsődlegesen a napenergia hasznosítás lehetőségét nem szabad figyelmen kívül hagyni. A megújuló energiahordozó hasznosítása – mivel időjárásfüggő – a vezetékes energiaellátás beruházását nem csökkenti, csak a hagyományos éves energiahordozó felhasználást befolyásolja, csökkenti. A megújuló energiahordozó hasznosítását szolgáló berendezés jelenleg magas beruházási költségigénye a várható támogatási rendszer bevezetésével válik megfizethetővé, s egyben gazdaságossá.

1.16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás

A közüzemi-lakossági szolgáltatások megléte, illetve hiánya egyrészt jelentősen befolyásolhatja a környezet-állapotát, másrészt befolyásolja a lakosság életfeltételeit.

Pátka településen a vezetékes ivóvíz ellátás-megoldott. A szolgáltató a Fejérvíz ZRt., mely rétegvíz kitermelő vízművéből látja el a települést.

A kommunális szennyvíz elvezetésére szolgáló csatornahálózat kiépítése 2012 – 2013 –ban történt meg.

Villamos energiaellátás

A villamos energia ellátás a településen megoldott, a szolgáltatás lefedettsége a településen 100 %-os. Pátka az E.ON ellátási területéhez tartozik, a székesfehérvári üzemigazgatósághoz. A települést a Kőfém-Lovasberény 20 kV-os légvezetékéről a déli zártkertek mellett vezetett 20 kV-os légvezeték köti be az ellátásba, forrás oldalról biztosítottan, a távlati igényeknek is megfelelően.

Közüvilágítás

A település közvilágítása a mai viszonyok között korszerűnek mondható. A hálózat korszerűsítési munkái a korábbi években elkészültek. Az utcák fényigény szerinti besorolása megtörtént, ennek megfelelően került megtervezésre a rekonstrukció. A korszerűtlen fémizzós és higanygőz világítás korszerű kompakt lámpákkal került kiváltásra, ezzel gazdaságosabbá vált a közvilágítás és csökkent az energiafogyasztás. A megvilágítás egyenletessé vált és minősége javult.

A településen a közvilágításhoz 219 db lámpatest van, melyek egyenként 36 W teljesítményűek. A közvilágítás fejlesztése jelenleg is folyamatban van. A közvilágítás üzemeltetését saját forrásból finanszírozza az önkormányzat.

Földgázellátás

A gázvezeték-hálózat kiépült, a csatlakozott ingatlanok aránya közel 70 %. Szolgáltató a Főgáz. A települést ellátó földgáz fogadó-állomás FŐGÁZ KS-1-60-C típusú. Belépő nyomás 6 bar, kilépő nyomás 3 bar, kapacitása 5000 Nm³/óra.

1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A megújuló energiaforrások, alternatív energiahordozók alkalmazását elő kell segíteni. A lakosságot szakemberek bevonásával tájékoztatni kell az ezzel kapcsolatos lehetőségekről (napelem, napkollektor, biomassza hasznosítás stb.), az energiatakarékos megoldásokról, a környezeti előnyökről és a befektetett tőke megtérüléséről.

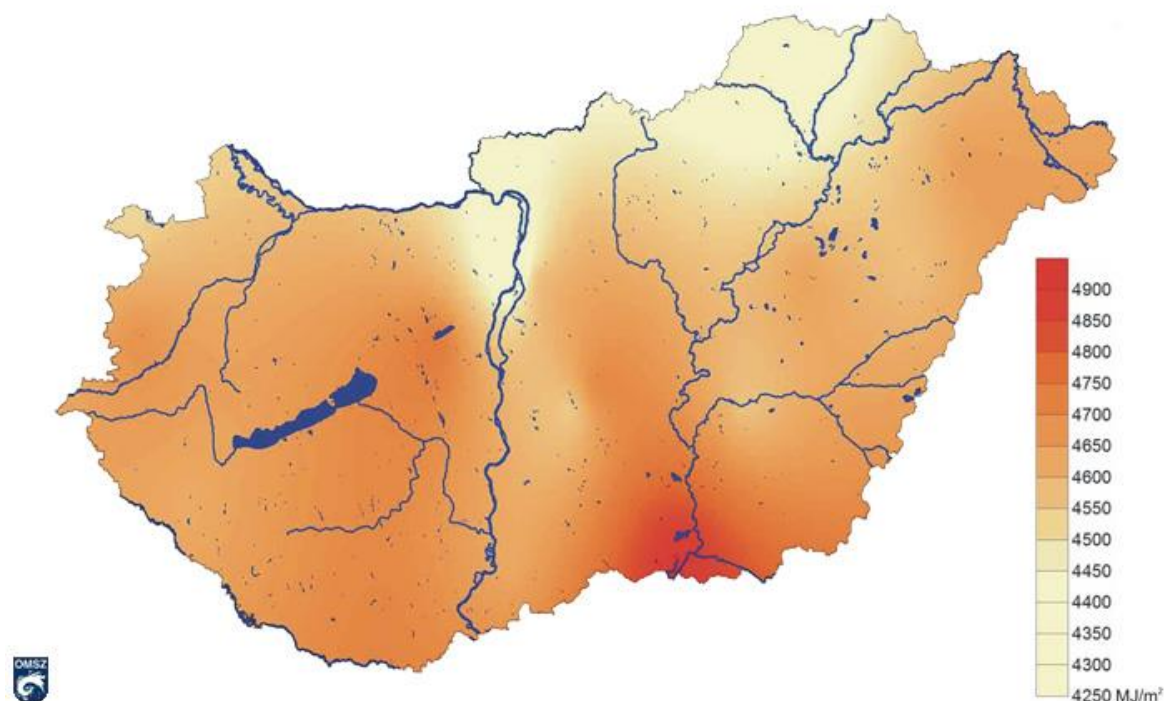
Napenergia

A napenergia hasznosítása szempontjából hazánk természeti adottságai kedvezőek, a napsütéses órák éves száma Magyarországon 1750–2050, ezen belül Pátka éves szinten 2000-2100 órát mutatott. Az adottságok kihasználása azonban még éppen csak megkezdődött.

Megfigyelhető a napfénytartam és ebből következően a globálsugárzás jellegzetes évi menete, a nyári hónapokban van a maximuma (havi 230-250 óra), míg november-január időszakban a minimuma (havi 50-70 óra). Globálsugárzás alatt a Napból érkező közvetlen sugárzás valamint az égbolt minden részéről érkező szórt sugárzás összegét értjük. Az ehhez szükséges kiinduló adatok alapján (80-800 Watt/m², éves szinten a globálsugárzás mértéke 4350 – 4500 MJ/m²).

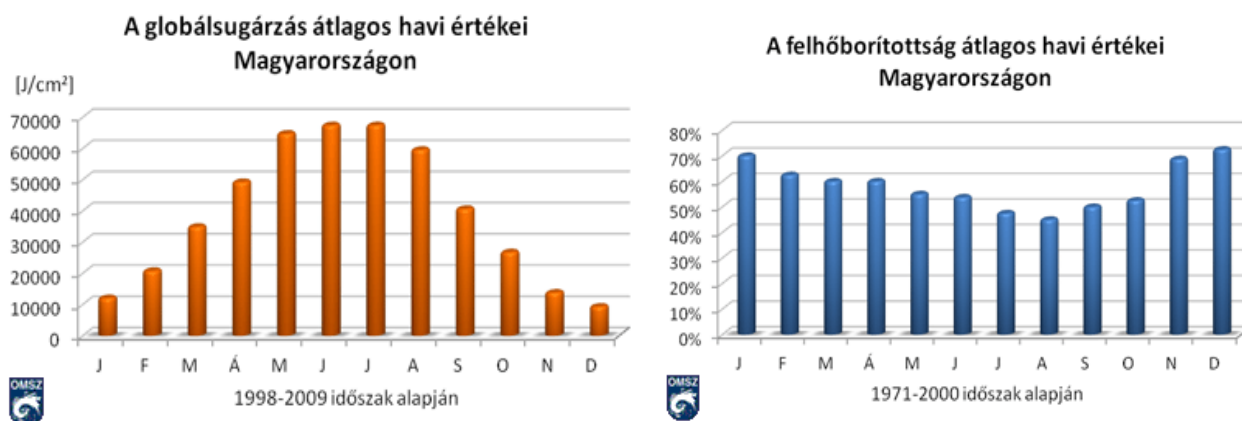
Hónap	Napfénytartam (óra)
Január	64
Február	98
Március	132
Április	172
Május	230
Június	227
Július	249
Augusztus	239
Szeptember	173
Október	139
November	72
December	53

27. táblázat Éves napfénytartam megoszlása (Forrás: www.met.hu)

56. ábra A globálisugárzás átlagos évi összege Magyarországon (2000-2009) (Forrás:www.met.hu)

Ez a beeső energiamennyiség éves szinten jelentős eltéréssel fogható munkára. Az adatokból látható, hogy a napenergia nagyobb mértékű kihasználására elsősorban a tavasztól- ősziig tartó időszakban van lehetőség.

57. ábra Globálisugárzás és felhőborítottság átlagos havi értékei Magyarországon (Forrás:OMSZ)

A hasznosítás módja lehet hőtermelési célú (jelenleg elsősorban napkollektorok, később akár fókuszált hőtermelés), és villamos energia célú, fotovoltaiikus (napelemekkel), mely utóbbi esetén a felhasználás helye és éven belüli időtartama is szélesebb spektrumban valósulhat meg. A hőtermelés kiegészítése napkollektoros rendszerekkel szokásos megoldás. Alkalmazását alapvetően két tényező befolyásolja:

- Rendelkezésre álló megfelelő méretű, hajlásszögű felület,
- A hőenergia befogásának és tárolásának gazdaságossága.

Köztudott, hogy a napkollektorok által befogható „energiasűrűség” csekély, ebből adódik, hogy a napkollektoros rendszerek megtérülése máig 12 év körüli a nagy kollektor felületből és a kapcsolódó rendszerek árából adódó magas beruházási költségek miatt. Ez - szemben a napelemes rendszerekkel - jelentősen nem javult az utóbbi évtizedben. A napenergiának a fűtésbe történő bevonása a meglévő rendszerek esetén technikailag magas hőmérsékletű (max. 80-90°C) napkollektoros rendszerekkel és jól méretezett hőtároló tartályokkal oldható meg. Ezzel az átmeneti időszakok fűtési energiahordozó igénye csökkenthető.

A fentiek miatt a napkollektorok alkalmazása elsősorban a családi házak esetén lehet indokolt és gazdaságos.

A fotovillamos energiatermelés lehetőségei igen széleskörűek Pátkán. Az éves besugárzási értékek alapján egy kW telepített napelemes rendszer kapacitás mellett évi 1100 kWh/év energiatermeléssel lehet számolni. Ez alapján egy átlagos háztartás 2,5 – 3,5 kW kapacitás létesítése mellett tudja éves villamosenergia igényét biztosítani. A rendszerek telepítésének elsősorban nem a helyi elméleti napenergia potenciál jelenti ma és a közeljövőben sem a korlátait, hanem annak telepítési költsége, illetve idővel a továbblépés akadálya lehet helyi szinten a rendelkezésre álló, megfelelő felület megléte és biztonságos biztosítása. A jelenlegi szabályzás mellett háztartási méretben, 50 kW kapacitásig, illetve az éves energiafogyasztás mértékéig (a kisebb korlát veendő figyelembe) a fotovoltaiikus rendszerek létesítése nem engedély köteles, mindössze hálózatra termelés esetén a kialakítandó műszaki rendszerhez a hálózati szolgáltató hozzájárulása, továbbá egy kétirányú (áram fel- és letöltésére is alkalmas) villanyóra kiépítése szükséges. A következő kategóriát az 500 kW kapacitásig szóló kiserőművek telepítése jelenti, amelyek esetén még reális, belátható időn és költségen belül kapható meg a naperőművek telepítéséhez szükséges hozzájárulás. Ez a korlát az oka annak, hogy Magyarországon eddig csak ez alatti, jellemzően 499 kW kapacitást megcélzó rendszerek telepítése történt meg (legutóbb pld. Veszprémben fixen, az ormánsági Sellyén pedig nap mozgását követő állványos megoldással). Az ezeknél nagyobb rendszerek letelepítését a jelenlegi szabályzás nem ösztönzi. A legújabb szabályzók fényében azonban Magyarországon a saját energiaigény kielégítése feletti részek megtérülése nehezen számítható (lásd 2015-től a napelemes rendszerek új környezetterhelési díja, továbbá az átvételi ár mintegy 30 %-kal való, előre nem látható csökkentése). A fotovoltaiikus rendszerek létesítési költsége a 2011-es, 1,1 millió Ft/kW fajlagos költségről mára az <500 ezer Ft/kW fajlagos költségre estek vissza, elsősorban a kínai gyártók nemzetközi megjelenésének köszönhetően. Az európai-kínai dömpingár-vita ellenére is ezen ár nem emelkedett, ellenben egyes számításokkal, ennek a fajlagos költségnek akár a további 25 %-os csökkentése várható (a közeljövőben közel 20 %-ra növekvő hatékonyságnak és a bővülő termelési kapacitásnak és volumennek köszönhetően). Ezen a trenden a hazai új terhek, mint például a környezetterhelési díj sem változtatott alapvetően.

A fotovoltaiikus rendszerek esetén ma – támogatás nélkül is! – jellemzően 10-12 év körüli megtérülési idővel számolhatunk, ami villamos melegvíz termelés mellett akár 7-8 évre is leszorítható. A támogatási lehetőségek igénybe vétele mellett ez a megtérülés már 40-50 %-os támogatás mellett is nagyon népszerűvé teszi ezen rendszerek alkalmazását.

A jövőben fel kell arra készülni, hogy Pátka településen is megjelenhetnek a napelemek a tetőkön, ami esetleg negatív településképi szempontok mellett (bár ez szubjektív szempont), növekvő helyben maradó bevételeket jelent (mivel az energiaszolgáltatóknak eddig fizetett háztartási fogyasztás nem

áramlik ki a településről). A jövőbeli kiserőművi (<500 kW) telepítési lehetőségek megvizsgálásával a település a szabályzásában elősegítheti ezen rendszerek megjelenését, akár termelő kapacitások, akár saját kapacitások kielégítési céljából (pld. egy nagyobb termelő üzem esetén). Emiatt a település jelentősebb kapacitású, közép feszültségű hálózata mentén szükséges megvizsgálni ezen telepítések szabályzási feltételeit.

Biomassza

Magyarországon döntő többségben a biomasszának és mellette még a geotermikus energiatermelésnek van nagyobb jelentősége. Utóbbi kihasználtsága azonban lényegesen elmarad a többi megújuló energiaforráshoz képest, elsősorban a magasabb beruházási költségének és a bonyolultabb kivitelezésének köszönhetően.

Pátka esetén a település környezete jelentős erdőállománnyal bír, ezzel komoly fás szárú biomassza potenciállal rendelkezik. Minden tonna fa felhasználása csökkenti a földgáz alapú fosszilis energia felhasználását, ezzel csökkenti a település CO₂ kibocsátását. A biomassza alkalmazási lehetőségei széles körűek: az otthoni, modern, 85 % feletti hatásfokú faelgázosító kazánoktól, az intézményeket ellátni képes, 100 kW névleges teljesítmény feletti faapríték kazánokon át, a jövőben felértékelődő faapríték alapú kiserőművekig, vagy éppen a cellulóz/szénhidrogén alapú üzemanyag előállításig.

Ezen túl jelentős potenciál van a településen keletkező lágyszárú és fás szárú melléktermékek energetikai célú hasznosításában. A mezőgazdaság állattartási kapacitásának és volumenének fejlődése magában rejti a biogáz termelés jövőbeli lehetőségének megteremtését is, mivel akár a baromfi, akár a sertés-trágya, a mezőgazdasági melléktermékekkel (szalma) egy 500-1500 kW teljesítményű biogáz kiserőmű létesítését is lehetővé teszi.

Szélerenergia

A szélesebbesség évi középértéke 2,0–4,0 m/s között alakul hazánk területén, ez a szélesebbesség a szélerenergia hatékony hazai hasznosítása szempontjából nem mondható kedvezőnek. Ez az érték európai viszonylatban alacsonynak mondható, emiatt hazánk mérsékelt szél területnek számít. Ezen túl a település külterületi adottságai sem kedveznek szélerőmű-farmok létesítésének. A kisléptékű, 2-8 kW-os névleges teljesítményű szélerőgépek telepítése az elektromos hálózattal ellátott térségekben gazdasági okokból nem valós alternatíva, mivel a kisebb súrlódás és a felszíni akadályok miatt szükséges magasságra való felhelyezés tartószerkezete olyan költséget jelent, amit ha az egyre gazdaságosabb napelemes rendszerekre fordítunk, akkor egyenletesebben, gazdaságosabban termelő rendszereket létesíthetünk. Az elektromos ellátással nem rendelkező területeken szintén ezen gazdaságossági okok miatt ma és a jövőben egyre gazdaságosabb napelemes rendszerek még akkumulátor telepekkel együtt is gazdaságosabb megoldást kínálnak a szélerenergiánál.

Ahol az ellátásbiztonság miatt ennek vizsgálata mégis felmerül, ott a vezetékes hálózati lecsatlakozás lehetőségétől 2-2,5 km feletti távolság esetén merülhet fel ezek megjelenése. További lehetőségként a vízkiemelést szolgáló szélerőgépek telepítése merülhet fel, elsősorban a külterületi majorok/tanyák esetén.

Hőszivattyúk

Napjainkban egyre inkább elterjedőben vannak a hőszivattyúk, amelyek szintén a környezetben fellelhető energiaforrásokat aknázzák ki. A hőszivattyúkat primer energiaforrásuk szerint három csoportba sorolhatjuk: levegő – víz, víz – víz és föld – víz típusúak.

A **levegő-víz** (levegő: hőnyerő közeg, víz: hőátadó közeg) hőszivattyúknál a külső levegő hőmérsékletét használjuk fel a berendezésben lévő víz felmelegítésére. Előnyei közé tartozik, hogy egyszerűen és olcsón telepíthető, nem igényel előkészítést, bárhova lehet telepíteni. A fűtési rendszerekhez könnyen integrálható, valamint nincs nagy beruházási költsége. Hátránya, hogy gazdaságos használata jelentősen függ a levegő hőmérsékletétől, ezért sok helyen kiegészítő berendezést igényel.

A **víz-víz** hőszivattyúk esetén a talajvíz, közeli folyó vagy tó vizének hőtartalmát használjuk fel. Előnyei mind közül, hogy a legmagasabb hatásfokot tudja elérni. Passzív hűtés kialakításának is van lehetősége, valamint jól méretezett rendszer esetén kiegészítő fűtést nem igényel. Hátrány, hogy nagy mennyiségű víz áramoltatása szükséges. Jelentős munkálatokra és hosszú előkészítésre van szükség. A kút elapadása esetén nem működik.

A **föld-víz** hőszivattyúk lehetnek kollektoros vagy szondás kialakításúak. A kollektoros föld-víz hőszivattyúk egy kb. 1,5-2m mélyre fektetett nagy felületű csőkígyón keresztül hasznosítják a földben rejlő hőenergiát. A szondás kivitel kb. 60-100 m mély lyukakba helyezett csövekből áll. Előnye az állandó és jó COP érték (4 – 5), a jövőbeni működése biztosított, nem kell a kiapadástól tartani. Jól méretezett rendszer esetén nincs szükség kiegészítő fűtésre. Hátránya, hogy nagy földmunkát igényel. A talajszondás rendszernél a fúrási munkák jelentősen megdrágíthatják a beruházási költséget. A kollektoros rendszer esetében pedig nagy földterületre van szükség a csővezetékek lefektetéséhez. [3]

1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Pátka község vonatkozásában a hivatali feladatokat a Zámolyi Közös Önkormányzati Hivatal Pátkai Kirendeltsége látja el a Pátka Vak Bottyán tér 4. szám alatt lévő Polgármesteri Hivatalban. Pátka Község Önkormányzatának üzemeltetésében az alábbi intézmények vannak: Óvoda, Orvosi rendelő, Művelődési ház, Gyűjteményes ház, Sportöltöző, Strand WC, Polgármesteri hivatal épülete.

A község közüzemi vízhálózattal és kommunális csatornahálózattal ellátott. A lakossági bekötések száma 100 %-os.

Általánosságban elmondható, hogy az intézmények többségében energetikai felújítás egyáltalán nem történt.

Az intézményeket az alábbiakban ismertetjük.

58. ábra Pátkai Csemetekert Óvoda (Forrás:www.patka.hu)

Az óvoda 1974 óta működik. 2015. szeptember 1-től önálló óvodaként működik, a fenntartó Pátka Község Önkormányzata.

Az épület egyszintes, nyeregtetős kialakítású, cserépfedéssel ellátva. Az épületen jelentősebb energetikai felújítás nem történt, csak állagmegóvó karbantartási munkálatok (vakolás, festés) történtek. Festésre 2 évente sor kerül. Az épület szigetetlen, 2 szárnyra van osztva. Az új szárnynál a nyílászárók (összesen 3 db) ki lettek cserélve és hőszigetelt műanyag nyílászárók lettek beépítve 2016-ban. A régi szárnyban a nyílászárók fából készültek, még eredetiek, kivétel nélkül elvetemedtek, nem szigetelnek, alig, vagy egyáltalán nem zárhatók. Fűtési rendszere gáztüzelésű kazánnal üzemelő központi fűtés radiátorokkal. A szükséges melegvíz előállítását 4 db villanybojlerrel történik.

59. ábra Orvosi rendelő (Forrás:www.patka.hu)

Az épület egyszintes, nyeregtetős tetőszerkezettel, cserépfedéssel. Az épület szigetetlen. Az épületen átfogó energetikai felújítás nem történt ez idáig, azonban az épület nyílászáró cseréjére pályáztak. A pályázat keretén belül 2018 –ban a jelenlegi eredeti fa nyílászárók helyett – melyek kivétel nélkül elvetemedtek – új műanyag, hőszigetelt üvegezésű nyílászárók kerülnek beépítésre.

Fűtési rendszere földgáztüzelésű kazánnal üzemelő központi fűtés radiátorokkal. A szükséges melegvíz előállítása 2 db villanybojlerrel történik.

60. ábra Művelődési ház (Forrás:www.patka.hu)

A község rendezvényeit a művelődési házban szokták tartani.

Az épület egyszintes, nyeregtetős tetőszerkezettel, cserépfedéssel. Az épület szigetetlen. Jelenleg régi fa nyílászárók találhatók az épületben, a bejárati ajtó azonban már műanyag ajtóra lett cserélve. A fűtési rendszere gáztüzelésű kazánnal üzemelő központi fűtés radiátorokkal. A szükséges melegvíz előállítása 1 db 80 literes villanybojlerrel történik. Az épület belseje 2017-ben teljesen fel lett újítva. 2017 –ben komplett energetikai felújításra pályáztak az épület vonatkozásában, mely magába foglalja a szigetelést, a nyílászáró cseréket, a teljes héjazat cserét és a gázkazán, valamint bojler cseréjét is.

61. ábra Gyűjteményes ház (Forrás:www.patka.hu)

Az elmúlt kétszáz év uradalmi és mezőgazdasági életének emlékeit mutatja be a gyűjteményes ház. Régi írógép, poros könyvek, rokka, érmek, népviseletek és számos egyéb, a környék elmúlt kétszáz évének mindennapjaira emlékeztető tárgy kapott helyet a Báró Ivánka Géza Hely- és Agrártörténeti Gyűjteményes Házban. Az épület a teljes környező majorsággal együtt 1810 táján épült és a helyi uradalom tulajdonosáé volt.

Az épület műemlék épület, egyszintes, tetőtér beépítéses, nyeregtetős tetőszerkezettel, cserépfedéssel. Az épület 2015 –ben teljes külső és belső felújításon vett részt. Az épület szigetetlen, nyílászáró cseréje megtörtént, hőszigetelt fa nyílászárók lettek beépítve. Központi fűtés nincs az épületben, mivel az időszakos használatú. Az időszakos fűtési igényt a padlóba és mennyezetbe épített infrapanelekkel biztosítják. Vízvételi hely nincs az épületben.

Sportöltöző:

Az épület egyszintes, tetőtér beépítéses, nyeregtetős tetőszerkezettel, cserépfedéssel. Az épület szigetelt, nyílászáró cseréje megtörtént, a régi fa nyílászárók helyett hőszigetelt műanyag nyílászárók lettek beépítve. A fűtés elektromos fűtőtestekkel megoldott. A szükséges melegvíz előállítása 3 db gázbojlerrel történik.

Strand WC:

Az épület egyszintes, nyeregtetős tetőszerkezettel, cserépfedéssel. Az épület jelenleg szigetetlen. Az épület átalakítására pályázott az önkormányzat, mely alapján az épület energetikai felújítása, szigetelése, nyílászáró cseréje történik meg. Az épület időszakos használatú lesz, csónaktárolóként funkcionál majd.

Turisztikai pihenő:

Az épület egyszintes, nyeregtetős tetőszerkezettel, cserépfedéssel. Az épület szigetelt, nyílászáró cseréje megtörtént, a régi fa nyílászárók helyett hőszigetelt műanyag nyílászárók lettek beépítve. A fűtés nincs az épületben.

62. ábra Pátkai Polgármesteri Hivatal (Forrás:GoogleMaps)

Az épület egyszintes, tetőtér beépítésű, nyeregtetős kialakítású, cserépfedéssel ellátva. Az épületen teljes épület felújítás történt (vakolás, festés) 2002-ben. Az épület szigetetlen, a nyílászárók régiiek, fából készültek, azonban ezek egyedi üvegezésűek, 3 rétegű hőszigetelt üveggel vannak ellátva. A tetőtérben fa Velux tetőablakok találhatók. Fűtési rendszere gáztüzelésű kazánnal üzemelő központi fűtés radiátorokkal. A szükséges melegvíz előállítása 3 db villanybojlerrel történik.

Összefoglalva Pátka Község Önkormányzat intézményeinek épületszerkezetein, fűtési rendszerein átfogó energetikai felújítás többnyire még nem történt. Az intézmények nyílászáró cseréit, és szigetelését Uniós pályázati forrásokból próbálják megoldani. Jelenleg is több pályázat fut ezek megvalósítása érdekében. A településen a megújuló energiaforrások kiaknázása még nem kezdődött meg.

1.16.3. Hírközlés

Pátka község vezetékes telefon szolgáltatás szempontjából a 22. sz. Székesfehérvár primer körzetbe tartozik, melynek telefon hálózata a **Magyar Telekom Nyrt.** (1013. Krisztina krt. 55.) tulajdona.

A hálózat primer központja: Székesfehérvár Erősítő (Petőfi u. 2-4.) A község telefonközpontja a Gárdonyi Géza u. 3-ban van.

A távközlő hálózat részben réz földkábeles, részben önálló oszlopsoros, réz légkábeles, melyen telefon, internet és TV szolgáltatást biztosítanak. Ez a település 90 %-án elérhető, de a telekommunikációs lehetőségek nem mindenütt egyformák. Az internet hozzáférés sebessége 1-10 Mbit/s között változik. A település kb. 70 %-án elérhető Hybrid DSL szolgáltatással az internet szolgáltatás sebessége 30 Mbit/s-ra növelhető.

Statistikai adatok:

Áramkör típus	Darabszám
Telefon (PSTN, VOIP és fix GSM)	288
Internet (≤ 10 Mbit/s)	193
TV (DVB-S)	250

A településen a Kalásznét Kft üzemeltet még földbe fektetett, koax kábeles hírközlő hálózatot, melynek központja a Vak Bottyán tér 4-ben van. Ajánlatuk 45 TV és 3 rádió csatornát tartalmaz, Az internet elérhetőségére min 1 Mbit/s letöltési és 250 kbit/s feltöltési sebességet garantálnak. A hálózat műszaki állapota nagyon leromlott.

A Magyar Telekom Nyrt a közelmúltban megvette a Kalásznét pátkai hálózatát, de a fúzió és a szükséges fejlesztés még csak terv-szintű. (SZIP = Szélessávú fejlesztési program) Ennek keretében lefektetésre került egy – Lovasberény és Pátka közötti – optikai kábel, melynek használatba vételével 2018-ban HSI és IPTV szolgáltatást indítanak a községben.

Vezeték nélküli hírközlési szolgáltatást az alábbi szolgáltatók biztosítanak Pátkán:

Mindhárom hazai szolgáltató – honlapja szerint – 4G mobiltelefon és internet szolgáltatást tud biztosítani Pátka területén. Fejlesztést egyik szolgáltató sem tervez a közeljövőben, de ennek lehetőségét kéri biztosítani.

A község területén egyik szolgáltató sem jegyeztetett be magassági korlátozást.

A három szolgáltató:

Magyar Telekom Nyrt.

IP és központ hálózatok
igazgatóság

Vezetéknélküli ágazat
(1519. Budapest, Pf.
512.)

Állomásaik koordinátái:

EOV X	EOV Y
215 321	608 093
213 144	609 341
214 775	607 855
214 504	608 230

Telenor Magyarország Zrt

Műszaki szolgáltatások
igazgatósága

(2045. Törökbálint,
Pannon út)

Állomásaik koordinátái:

EOV X	EOV Y
215 284	608078
213 144	609341

**Vodafone Magyarország
Mobil Távközlési Zrt**

(Budapest, 1096. Lechner
Ödön fasor 6.)

Állomásuk koordinátái:

EOV X	EOV Y
213 151	609 318

A Vodafone és a Telenor egyik állomása a Magyar Telekom 1-1 tornyán üzemel.

Az Antenna Hungária Zrt földfelszíni sugárzású rádió és TV műsorai a község területén többé-kevésbé foghatók.

Postahivatali szolgáltatást a községben a Magyar Posta biztosít.

1.17 KÖRNYEZETVÉDELME (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)

A terület- és településrendezés célja a fejlesztési, rendezési célok mellett, hogy segítse és szabályozza a terület eredményes, gazdaságos hasznosítását úgy, hogy egy rendezett, a követelményeknek megfelelő környezeti állapot kialakulását eredményezze. A rendezési terv sok tekintetben fontos jogi háttérét jelenti a települési környezet védelmének és alakításának. Meghatározza azokat a fejlesztési irányokat, feladatokat, melyek befolyásolják a település környezeti állapotát, az épített és a természeti környezet megfelelő alakítását.

A környezet- és természetvédelem céljainak megvalósítása elválaszthatatlan a terület-, és településfejlesztéstől, -rendezéstől. A hatályban lévő új jogi eszközökkel már összehangoltabb, kimunkáltabb és hatékony települési végrehajtás valósítható meg.

A terv készítése során így figyelembevételre került, hogy a településen megvalósítható létesítmények és azok funkciói, valamint az infrastruktúra kialakítása révén a környezet-használat úgy legyen szervezhető és végezhető, hogy

- a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő;
- megelőzhető legyen a környezetszennyezés;
- kizárja a környezetkárosítást.

A megalapozó munkarész környezetvédelmi értékelése során elsődlegesen a **1995. évi LIII. törvény – a környezet védelmének általános szabályairól** – előírásait vettük alapul, illetve az adott környezeti elemekre vonatkozó hatályos szakági rendeleteket, melyeket az adott fejezetben részletesen

ismertetünk. Ezen felül a község település-szerkezeti adottságait a **1997. évi LXXVIII. törvény – az épített környezet alakításáról és védelméről** – szempontjainak figyelembevételével is vizsgáltuk.

A település az ember életének közvetlen élettere. A településen a környezeti hatások integrálódnak, összegzetten jelennek meg, természetesen a települési sajátosságok által befolyásoltan. Környezetvédelmi szempontból a település környezetében lévő táj azon elemei a legfontosabbak, amelyek a település helyi klímájára, átszellőzésére, növényzetére, talajadottságaira és felszíni és felszín alatti vizeinek minőségére hatással vannak. A tájelemek változásai a települési környezet minőségére kedvező, vagy kedvezőtlen hatással lehetnek.

Pátka település Fejér megye Székesfehérvári Járás területének meghatározó települése. Meghatározó a mezőgazdaság és az állattartás a településen. A környezetet terhelő tevékenységek elszórtan, lakóépületek között egyaránt találhatók, melyek a település környezeti állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják.

A települési környezet minőségét a későbbiekben bemutatott föld-, víz-, levegőtisztaság-védelem, valamint a jelentős hatások (zajterhelés, hulladékok) elleni korszerű védelem és a koordinált érdekei együttesen határozzák meg.

A települési környezet vizsgálatához kapcsolódóan:

- Fejér Megye Területrendezési Terve a települést érintően az alábbi térségi övezeteket jelöl:
 - Magterület
 - Ökológiai (zöld) folyosó
 - Pufferterület
 - Erdőtelepítésre alkalmas terület
 - Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület
 - Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület
 - Világörökség és világörökség-várományos terület
 - Történeti települési terület
 - Rendszeresen belvízjárta terület
 - Nagyvízi meder
 - Földtani veszélyforrás területe
 - Vízerosciónak kitett terület
 - Szélerózióknak kitett terület

Pátka községre vonatkozóan adatszolgáltatásból eredően részletezzük a szükséges, és már megvalósult – környezetvédelem szempontjából lényeges – adottságokat.

- A település kiépített vezetékes gázellátással rendelkezik
- A csapadékvíz fő gyűjtője a Rovákja-patak, a település területén az elvezetés felszíni nyílt árokrendszerrel történik
- A kiépített ivóvíz-hálózatra a lakossági bekötések száma megközelítőleg 100%. A település saját vízbázissal rendelkezik, mely vízkivétel a Pátkai-tározóból történik.

- A település kiépített kommunális szennyvízelvezető-hálózattal rendelkezik, a hálózatra való rákötések növelése szükséges.
- A településen megoldott a települési hulladékok közszolgáltatás keretében történő szervezett elszállítása. A szelektív hulladékgyűjtés érdekében a településen több szelektív hulladékgyűjtő sziget van kiépítve.
- Középületekben megújuló energia használata
- A település belterületén egy körülbelül 2-3000 m² kiterjedésű szénhidrogén-szennyezés található, mely az egykor üzemelő hígtrágya tárolóba kijuttatott fáradt olaj szennyezésből származik. Az olajszennyezés jelentős része eltávolításra került.

Megállapítható, hogy a hiányzó és fejlesztésre/kialakításra javasolt elemek megvalósítása jelentősen javíthat Pátka település környezeti állapotán és a település pozitív megítélésén.

1.17.1. Talaj

A föld védelme kiterjed a föld felszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra, ezek természetes és átmeneti forrásaira és folyamataira. A védelemnek magában kell foglalnia a talaj termőképessége, szerkezete, víz- és levegőháztartása, valamint élővilága védelmét is.

Pátka település a Lovasberényi-hát megnevezésű kistáj területén helyezkedik el. A kistáj a Vértes és a Velencei-hegység között ÉÉK-DDNY-i irányban hosszan elnyúló, eróziós-deráziós völgyekkel, valamint fiatal peremsüllyedékekkel tagolt, aszimmetrikus löszös hát. Területén a pliocén végén és a pleisztocén elején hegyláb felszín fejlődés volt tapasztalható, majd a fiatal szerkezeti mozgások hatására energikus lejtőjű löszös háttá fejlődött.

Pátka lejtős területein a helytelen szántóföldi művelésből kifolyólag jelentkezhet vízerózió. A vízerózió megfékezésére számos agrotechnikai eljárás (pl. a szintvonalakkal párhuzamosan történő művelés, a víz mozgását fékező gyeperjesávok telepítése, sorközök füvesítése stb.) és művi beavatkozás (sáncolás, teraszolás) létezik. De a legjobb módszer a nagyobb meredekségű lejtőknél a tájhasználat, a művelési ág változtatása (azaz az állandó növényborítottság biztosítása gyepesítéssel, erdősítéssel), illetve a szántóterületeken jó talajvédő növények termesztése. A meredekebb területek (Székesfehérvár – Lovasberény országos mellékút mentén) potenciális felszínmozgásos területként nyilvántartottak.

Talajok védelme érdekében kötelező érvényűen **betartandó a termőföld védelméről szóló 2007.évi CXXIX. törvény.**

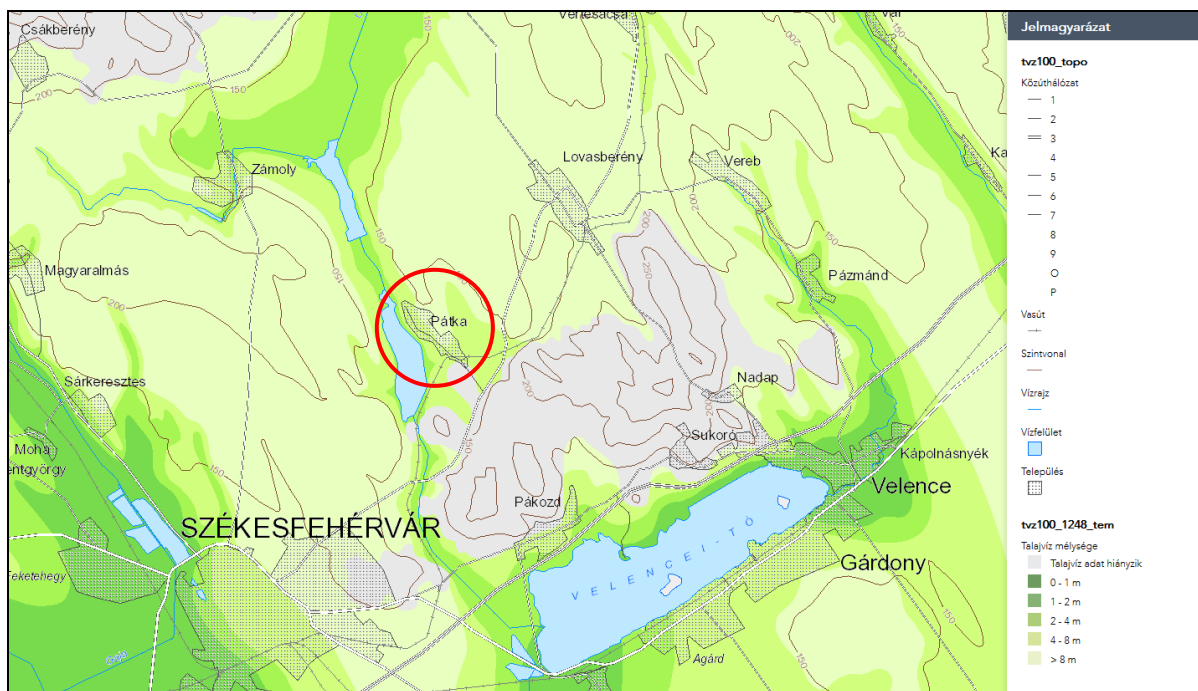
1.17.2. Felszíni és felszín alatti vizek

A vizek védelme a felszíni és felszín alatti vizekre és azok készleteire terjed ki. A környezet igénybevétele - így különösen a vízviszonyokba történő beavatkozások - esetén biztosítani kell, hogy a víz, mint tájalkotó tényező fennmaradjon, a vízi- és vízközei élővilág fennmaradásához szükséges feltételek, valamint a vizek hasznosíthatóságát elősegítő körülmények ne romoljanak.

Pátka település vízellátását 2 db mélyfúrású kút biztosítja, melynek tulajdonosa az Önkormányzat, üzemeltetője a FejérVíz Zrt.

A település a 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet előírásaival összhangban, a módosított 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint érzékeny területen helyezkedik el a felszín alatti vizek állapota szempontjából.

Pátka környezetében a felszín alatti vizek terepszint alatt való elhelyezkedését az alábbi térképvázlaton szemléltetjük.

63. ábra Felszín alatti víz mélysége Pátkán és környékén (Forrás:MBFSZ)

A településen a felszín alatti vizek elhelyezkedése 2 méternél nagyobb mélységben jelentkezik, a Pátkai-tározó közvetlen környezetében 2-4 m között adódik.

A felszín alatti vizek kémiaiailag főleg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jellegűek, de a délkeleti részekben a nátrium is megjelenik. Keménységüket az északi részekben 25-35 nk°, míg a déli részekben 15-25 nk° közötti érték jellemzi. Szulfáttartalmuk 60 mg/l alatti, ugyanakkor a Váli-völgy területén akár a 300 mg/l körüli érték is jelentkezhet. A nitrátosodás a területen helyenként előfordul, mezőgazdasági területek környezetében jellemző. A rétegvizek mennyisége csekély, alig 0,5 l/s.km². Mind mélységük, mind vízhozamuk erősen változó, de ritkán haladják meg a 100 m-t.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken az alábbi előírások betartását szükséges szem előtt tartani:

- a felszíni vizek pótlása felszín alatti vízből vízgyűjtő-gazdálkodási tervben foglaltak szerint történhet;
- akkor végezhető olyan tevékenység, amelynek következtében a fedőréteg eltávolítása révén felszínre kerül a felszín alatti víz, ha biztosított a 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet 9.§ (1) bekezdés és a 10.§ (1) bekezdés szerinti előírások teljesülése.

Szennyező anyagok felszín alatti vízbe történő bevezetésének megelőzésére vagy korlátozására, a felszín alatti vizek jó minőségi állapotának biztosítása érdekében tevékenység,

- végzése során szennyező anyag, illetve lebomlása esetén ilyen anyagok keletkezéséhez vezető anyagok használata, illetve elhelyezése csak környezetvédelmi megelőző intézkedéssel, és – az engedélyezhető közvetlen bevezetések kivételével – műszaki védelemmel folytatható;
- a felszín alatti víz, földtani közeg (B) szennyezettségi határértéknél kedvezőbb állapotának lehetőség szerinti megőrzésével végezhető
- nem eredményezhet kedvezőtlenebb állapotot, mint amit a felszín alatti víz, a földtani közeg (B) szennyezettségi határértéke vagy az annál magasabb (Ab) bizonyított háttér-koncentráció, továbbá az (E) egyedi szennyezettségi határérték, illetve kármentesítés esetében a (D) kármentesítési célállapot határérték jellemez, kivéve a (3) és (4) bekezdésekben foglalt esetet;
- nem eredményezheti a víztest jó kémiai állapotának romlását, valamint a szennyezőanyag koncentrációk jelentős és tartós emelkedését;
- részeként végzett bevezetést, elhelyezést csak engedéllyel lehet folytatni.

A kistájt Ny-on a Császár-víz (29,5 km, 381 km²), mellékvize a Rovákja-patak (15 km, 75 km²), déli részén a Vereb-Pázmándi-vízfolyás (13 km, 114 km²), míg keleti peremén a Váli-víz (56 km, 657 km²), mellékvize a Vértesacsai-vízfolyás (12 km, 82 km²) jellemzi. Mérsékelt vízhiányos terület.

$$L_f=2,5 \text{ l/s.km}^2; L_t=13\%; V_f=40 \text{ mm/év.}$$

A kistájon folyó főbb vízfolyások vízjárási adatait az alábbi táblázatba foglaljuk össze:

Vízfolyás	Vízmerce	LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
		cm		m ³ /s		
Császár-víz	Pákozd	1	239	0	0,95	52
Váli-víz	Baracska	-9	333	0,01	0,45	45

28. táblázat Főbb vízjárások vízjárási adatai (Forrás: Magyarország Kistájkatasztere)

Amint látható, a vízfolyások szélsőséges vízjárásúak. Kisvizük kora ősszel, árvizeik tavasszal és kora nyáron szokásosak. A vízfolyások vízminősége II. osztályú.

Az árterületek kiterjedése 29,8 km², amiből 2,2 km² belterület, 3,7 km² szántó, 22,4 km² rét és legelő, 1,5 km² erdő. Hat kistava együtt 50 hektár felszínű, melyből a legnagyobb a Pátkai-halastó (17ha). Forrásai közül a szári Kereszthegyi-forrás (16 l/p), a lovasberényi János-forrás (20 l/p) és a verebi Szilaskerti-forrás (40 l/p) említendő.

Élővízbe és a közcatorna-hálózatba bocsátott szennyvíz esetén a szennyezőanyag tartalomra vonatkozó határértékeket, küszöbértékeket be kell tartani. A felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló, módosított 220/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet, és a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint.

1.17.3. Levegőtisztaság és védelme

Pátka település az ország **nem szennyezett levegőjű zónájába tartozik**. A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló módosított **4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet** szerint a térség a 10. zónacsoportba tartozik (az ország egyéb területe, amely nem tartozik légszennyezettségi agglomerációba).

kén-dioxid	nitrogén-dioxid	szén-monoxid	szilárd (PM ₁₀)
F	F	F	E

29. táblázat A zónacsoportra vonatkozó levegőminőségi kategóriák (Forrás:4/2002. (X.7.) KvVM rendelet)

Az A-tól F irányába javuló minősítést alkalmazó besorolás szerint az F kategóriába olyan területek tartoznak, melyek esetében a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg, míg az E értékkel jellemezhető területek esetében a légszennyezettség jellemzően az alsó méréshatár és a légszennyezettségi határérték között van.

Fejér megye levegőjének minősége a mért gáz halmazállapotú komponensek (kén-dioxid, nitrogén-oxidok, ózon) tekintetében jónak mondható. A szilárd halmazállapotú komponensek (ülepedő por, szállópor) tekintetében már rosszabb a helyzet. A közlekedés okozta légszennyezés a 7-es, 8-as, a 62-es, 63-as, 81-es, 811-es, az E 71-es utak, valamint az M7-es autópálya által érintett települések esetében a legzavaróbb. Pátka település zsák település, így az átmenő forgalom által generált légszennyezéssel nem kell kalkulálni. A korábbi forgalomszámlálási adatok alapján naponta 900-1000 gépjármű fordul meg a településen, így a környezetre nem jelent számottevő terhelést.

A fűtési szezonban azokon a településeken jelentkeznek jelentősebb légszennyezettségi gondok, ahol a vezetékes gáz kiépítése még nem történt meg. A településen a gázhálózat kiépített, a rácsatlakozás folyamatos, ezáltal a hagyományos fa- és széntüzelés csökkenésével arányosan mérséklődik a kén-dioxid (SO₂), szén-dioxid (CO₂) és egyéb szennyezőanyagok emissziója.

Éppúgy, mint az egész országban, Fejér megyében is egyre nagyobb gondot okoz a pollenszennyezettség, ezért a parlag területek gondozásáról, kaszálásáról az ingatlan tulajdonosának folyamatosan gondoskodni szükséges.

Pátka település vonatkozásában automata, vagy manuális állomás által rögzített légszennyezettségi mérési adat az elmúlt tíz év távlatából nem áll rendelkezésünkre.

A levegőterhelést okozó forrásokra, tevékenységekre, technológiákra, létesítményekre (a továbbiakban: légszennyező forrás) a jogszabályi meghatározások és az elérhető legjobb technika alapján a környezetvédelmi hatóság egyedi eljárásának keretében kibocsátási határértéket, levegővédelmi követelményeket állapít meg.

A levegővédelmi követelményeket a 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet – a levegő védelméről –, a légszennyező forrásokra vonatkozó kibocsátási, és imissziós határértékeket a 4/2011. (I. 14.) VM rendelet – a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről – határozza meg.

A levegő védelmének általános szabályai:

- 3.§ A levegővédelmi követelményeket az országos és regionális környezetvédelmi, illetve társadalmi, gazdasági programok, tervek, a területfejlesztési, terület- és településrendezési tervek, településfejlesztési koncepció kidolgozása során, valamint a helyi önkormányzatok környezetvédelmi programjaiban, a gazdálkodó szervezetek terveiben és a műszaki tervezésben érvényesíteni kell.
- 4.§ Tilos a légszennyezés, a diffúz forrás környezetvédelmi követelményeknek nem megfelelő működtetése miatt fellépő levegőterhelés, valamint a levegő lakosságot zavaró bűzzel való terhelése, továbbá a levegő olyan mértékű terhelése, amely légszennyezettséget okoz.
- 5.§ (1) A légszennyező forrás létesítésekor és működése során levegővédelmi követelmények megállapítása és alkalmazása szükséges.

(2) A levegővédelmi követelmények teljesülését a légszennyező forrás üzemelése során a hatásterületen biztosítani kell.

A nagyobb hőteljesítményű (140 kW_{th} és ennél nagyobb, de 50 MW_{th}-nál kisebb névleges bemenő teljesítményű) tüzelőberendezések légszennyezőanyagainak technológiai kibocsátási határértékeiről az 53/2017. (X.8.) FM rendelet tartalmaz előírásokat. A fűtőmű, erőmű nagyságrendű teljesítményekre (50 MW_{th} felett) külön jogszabályok rendelkeznek, azonban ilyen létesítmény Pátka településen nem található. A 140 kW névleges teljesítmény alatti tüzelőberendezések esetében az eljáró illetékes hatóság a települési önkormányzat jegyzője.

Jelentősebb bűzkibocsátó forrásként (diffúz) a területen található állattartó létesítményeket szükséges megjelölni. Ezek többsége a Pátka külterületén, a belterületi határtól több mint 1,5 kilométernyire helyezkednek el.

A 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 5.§-a az alábbiakról rendelkezik bűz kibocsátással járó források esetében:

„(3) A bűz kibocsátással járó környezeti hatásvizsgálat köteles vagy egységes környezethasználati engedély köteles tevékenységek, illetve létesítmények esetében a bűzterhelőnek védelmi övezetet kell kialakítania.

(4) A területi környezetvédelmi hatóság a (3) bekezdés szerinti védelmi övezet nagyságát – a környezetvédelmi engedélyben, egységes környezethasználati engedélyben a legnagyobb teljesítmény-kihasználás és kedvezőtlen terjedési viszonyok (különösen az uralkodó szélirány, időjárási viszonyok) mellett, a domborzat, a védőelemek és a védendő területek, építmények figyelembevételével – a légszennyező forrás határától számított, legalább 300, legfeljebb 1000 méter távolságban lehatárolt területben határozza meg.”

A létesítmények bűzterhelését és az ebből fakadó levegővédelmi hatásterületet külön eljárás során szükséges vizsgálni, amennyiben a tevékenység engedélyezése a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó környezeti hatásvizsgálati és/vagy egységes környezethasználati eljárás alá esik.

Ettől függetlenül a létesítményeket jelentős zavaró hatású területként szükséges megjelölni, és javasolható a legkisebb 300 m-es védelmi övezet kijelölése a település szabályozási tervén is.

Amennyiben ez megvalósítható az esetlegesen védendő lakóingatlanok irányában védő fásítással, erdőtelepítéssel szükséges biztosítani a szükséges csillapítást, és a vizuális takarást. Természetesen a védelmi övezet kijelölése a tényleges levegővédelmi hatásterület meghatározása esetén ettől függetlenül megtörténhet.

A településen egyéb jelentős légszennyezéssel járó, vagy bűzkibocsátó forrásról – melyet jelen tervezési folyamatban vizsgálni lenne szükséges – nincs tudomásunk.

1.17.4. Zaj és rezgésterhelés

A zaj- és rezgésvédelemről szóló jogszabály alapján a zaj- és rezgésvédelmi követelményeket a területrendezés során érvényre kell juttatni. A területfejlesztés, terület-rendezés zaj szempontú környezetvédelmi igényeinek megfogalmazásához a következők vizsgálata szükséges:

- a meglévő, jelenlegi állapot feltárása, elemzése, értékelése,
- a vonatkozó követelmények, szabályozási előírások ismerete,
- a területfejlesztés, területrendezés várható hatásainak elemzése és a helyi építési, szabályozási követelmények megfogalmazása.

A környezeti zaj- és rezgésvédelmi követelményeket 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet tartalmazza, mely többek között előírja, hogy a területrendezés során a környezeti zajt, illetve rezgést kibocsátó, illetve a zajtól, rezgéstől védendő létesítményeket úgy kell tervezni, egymáshoz viszonyítva elhelyezni, hogy a jogszabályban előírt követelmények teljesüljenek. Előírja továbbá a meglévő létesítményekre vonatkozóan, hogy a határértéken felüli kibocsátást, terhelést fokozatosan meg kell szüntetni.

A rendelet meghatározza a létesítéssel kapcsolatos követelményeket is. E szerint zajt kibocsátó berendezés, telephely, tevékenység úgy létesíthető, illetve üzemeltethető, hogy környezeti zajkibocsátása nem haladhatja meg a jogszabályban előírt zajterhelési határértékeket.

Zajvédelmi problémák esetében az eljáró elsőfokú hatóság a település önkormányzat jegyzője, aki helyi szinten tudja kezelni az esetlegesen előforduló határérték túllépéseket, és dönteni tud elsőfokú eljáró hatósággént a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendeletének határértékei alapján.

Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre (dB) nappal 06-22 óra	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre (dB) nappal 22-06 óra
Üdülőtérület, különleges területek közül az egészségügyi területek	45	35
Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű) különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület	50	40
Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	55	45
Gazdasági terület	60	50

30. táblázat Zajvédelmi határértékek (Forrás:27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet)

A tervezési területen települési szintű zajvédelmi vizsgálat, zajtérkép korábban nem készült, így ennek részletes vizsgálata nem lehetséges.

Zajvédelmi szempontból – hasonlóan a levegővédelmi hatásokhoz – a mezőgazdasági tevékenységet szükséges kiemelni. Ennek vizsgálata a tevékenységre vonatkozó környezeti hatásvizsgálat és egységes környezethasználati engedélyezési eljárás során történik.

A településen több mezőgazdasági telephely és lakótelken folytatott ipari, szolgáltatási vagy iparszerű állattartási tevékenység megtalálható, melyek zajkibocsátással rendelkezhetnek.

1.17.5. Sugárzás védelem

Pátka település közigazgatási területén jelenleg ilyen jellegű érintettség nem áll fenn.

A településhez legközelebb eső sugárzásvédelmi szempontból jelentős létesítmény az MVM Paksi Atomerőmű Zrt., mely Pátka településtől dél-keleti irányban kb. 110 km távolságban található.

Tekintettel a létesítmény Pátka településtől lévő viszonylag nagy távolságára és hogy a szállítási útvonalak sem érintik a várost, így ennek részletesebb vizsgálata nem indokolt.

1.17.6. Hulladékkezelés

A hulladék az ember mindennapi élete, munkája, gazdasági tevékenysége során keletkező, a keletkezés helyén feleslegessé vált, ott közvetlenül fel nem használható anyag, amelynek kezeléséről külön kell gondoskodni.

A hulladékok keletkezésük és fajtájuk alapján az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- települési (kommunális) szilárd hulladékok;
- termelési hulladékok;
- veszélyes hulladékok;
- építési-bontási hulladékok;
- biológiailag lebomló hulladékok;
- lomhulladékok;

A hulladékokkal kapcsolatos környezeti állapot vizsgálatát **2012. évi CLXXXV. törvény** alapján szükséges elvégeznünk. A törvény 3. pontjában megfogalmazott alapelvek, melyeket települési szinten is szükséges figyelembe venni, a következők:

„c) az önellátás elve: az Európai Unió tagállamaival együttműködésben biztosítani kell, hogy Magyarország területén a hulladék ártalmatlanítására, valamint a vegyes hulladék hasznosítására alkalmas hulladékgazdálkodási létesítmények önálló hálózata jöjjön létre és működjön, figyelembe véve a földrajzi adottságokat, valamint azt, hogy bizonyos hulladék esetében különleges hulladékgazdálkodási létesítményekre van szükség; az önellátás elve nem jelenti azt, hogy Magyarországnak a hasznosító létesítmények teljes skálájával kell rendelkeznie;

„d) a közelség elve: biztosítani kell, hogy a c) pont szerinti hálózat lehetővé tegye a hulladék egyik legközelebbi, a célnak megfelelő hulladékgazdálkodási létesítményben és a leginkább alkalmas módszerek, valamint technológiák segítségével történő hasznosítását vagy ártalmatlanítását, figyelembe véve a környezeti adottságokat, a környezeti és gazdasági hatékonyságot, az elérhető

legjobb technikát, valamint az adott hulladék különleges kezelési igényét; a közelség elve nem jelenti azt, hogy Magyarországnak a hasznosító létesítmények teljes skálájával kell rendelkeznie;

e) a szennyező fizet elve: a hulladéktermelő, a hulladékbirtokos vagy a hulladékká vált termék gyártója felelős a hulladék kezeléséért, a hulladékgazdálkodás költségeinek megfizetéséért;

f) a biológiailag lebomló hulladék hasznosításának elve: elő kell segíteni a biológiailag lebomló hulladék elkülönített gyűjtését és hasznosítását annak érdekében, hogy a hasznosítás után a természetes szervesanyag-körforgásba minél nagyobb tisztaságú anyag kerülhessen vissza, valamint a hulladéklerakókon lerakásra kerülő települési hulladék biológiailag lebomló tartalma csökkenjen;

g) a költséghatékony hulladékgazdálkodási közszolgáltatás biztosításának elve: a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást a költséghatékony környezetvédelmi célok megválasztásával és a közszolgáltatást igénybe vevő lakosság fizetőképessége szerint fenntartható üzemeltetési költségekre figyelemmel úgy kell biztosítani, tervezni és fejleszteni, hogy a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás körébe tartozó feladatok ellátása a legkisebb mértékben tegye szükségessé a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díj és a hulladék ártalmatlanítása után fizetendő díj emelését, és az ártalmatlanítás díja ne eredményezhesse a hulladéklerakási járulék közszolgáltatóra vagy a lakosságra történő áthárítását;”

A hulladéktermelő köteles gondoskodni a hulladékok előírászerű – lehetőség szerint szelektív – gyűjtéséről, tárolásáról, a területről történő kiszállításáról, valamint ártalmatlanításáról, melynek elsődleges célja, hogy megakadályozza a hulladék talajba, felszíni és felszín alatti vízbe és levegőbe jutását.

A hulladékok jegyzékét a 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet – a hulladékjegyzékről – jogszabály rögzíti.

Pátka település területén keletkező települési szilárd hulladék közszolgáltatás keretében történő begyűjtéséről (begyűjtetéséről) a település Önkormányzata a 3/2014. (II.5.) számú helyi rendelet által szabályozott módon gondoskodik. A kötelező települési hulladékgazdálkodási közszolgáltatás a **385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet – a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről** – előírásainak megfelelően történik.

A községen keletkező települési szilárd hulladék elszállítását közszolgáltatási szerződés értelmében a Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás (8154 Polgárdi, Batthyány u. 132.) végzi. A szolgáltatásba bevont belterületi ingatlanokon 70-80, ill. 110-120 literes gyűjtőedényekben történik a keletkező hulladék gyűjtése. A közszolgáltatási szerződés értelmében a hulladék gyűjtése heti 1 alkalommal, a szelektív hulladék gyűjtése előre egyeztetett időpontban történik, továbbá a közszolgáltató évente 1 alkalommal díjmentes lakossági lomtalanítást és elektronikai hulladék begyűjtést is végez. A település rendelkezik kiépített szennyvízhálózattal, azonban a keletkező kommunális szennyvíz egy részének gyűjtése egyedileg, háztartásonként aknás rendszerrel történik az 1.16-os fejezetben ismertetett módon.

A kommunális szennyvizek a 1995. évi LVII. törvény – a vízgazdálkodásról –, valamint a 455/2013. Korm. rendelet alapján már nem folyékony hulladéknak, hanem szennyvíznek minősülnek, így erre vonatkozóan nem terjed ki a hulladékgazdálkodási törvény hatálya. A szennyvízelvezetés, -gyűjtés vízgazdálkodási jogkörbe tartozik.

Az ún. „szippantott szennyvíz” (nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz) begyűjtésére vonatkozóan a 2/2014. (II.5.) számú önkormányzati rendelet alapján a Fejérvíz Zrt.-vel (8000 Székesfehérvár, Király sor 3.) kötött szerződést az Önkormányzat.

A településen a környezet veszélyeztetésének minimalizálása érdekében kizárólag hulladékszegény technológiák telepítését szabad engedélyezni úgy, hogy a keletkező hulladékok hasznosítására, ártalmatlanítására rendelkezésre álljon engedéllyel és kapacitással bíró szolgáltató szervezet.

Termelési hulladék a gazdálkodó szervezetek termelő és szolgáltató tevékenységéből származik. A településen olyan jellegű és volumenű tevékenységet nem folytatnak, amelyből jelentős mennyiségű termelési hulladék keletkezhetne. A termelési hulladékok jogszabályi előírásoknak megfelelő gyűjtéséről és hulladékgazdálkodási engedéllyel rendelkezőnek való átadásáról a hulladék termelője gondoskodik.

A lakosságnál keletkező állati hullák korábban dögműben kerültek elhelyezésre, amely már használaton kívül van. Az állati hullák jelenleg már nem minősülnek hulladéknak. A 1069/2009/EK rendelet értelmében az állati hullákat állati eredetű mellékterméknek szükséges tekinteni, és erre jogosult hasznosító ártalmatlanító részére szükséges azt átadni. Az állati hullák elszállítását az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt. végzi.

A hazai szabályozás alapján a 45/2012. (V. 8.) VM rendelet – a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról – előírásait szükséges követni.

Ez alapján az elhullott állatokra vonatkozóan az alábbi szabályokat állapítja meg a rendelet:

„9. § (1) Az elhullott kedvtelésből tartott állatok és a lófélék hullája

a) az állattartó ingatlanán, az elhullott lófélék hullájának kivételével, legfeljebb évi 100 kg össztömegig elföldelhető a 10. § (2) bekezdése szerinti feltételek betartásával,

b) a kedvtelésből tartott állatok kegyeleti temetőjében (a továbbiakban: kegyeleti temető) elföldelhető, vagy

c) engedélyezett kikapacitású (mobil) égetőben vagy égetőműben elégethető, a 142/2011/EU bizottsági rendelet III. mellékletének III. fejezetével összhangban.

(2) Az (1) bekezdés c) pontja szerinti elégetést követően a hamvak az állattartó ingatlanán elföldelhetők.”

Az állati hullák begyűjtésére és ideiglenes tárolására ún. települési gyűjtőhely létesíthető. Települési gyűjtőhelyet a települési önkormányzat vagy az általa megbízott vállalkozó működtethet. Az ilyen létesítményeket az üzemeltető nyilvántartásba vétel céljából a járási hivatalnak bejelenti. Pátkán települési állati hulla gyűjtőhely nem került létesítésre. A településhez legközelebb eső ilyen telephely Solton található.

Az építési, bontási tevékenységgel kapcsolatos hulladékkezelési szabályokat a 45/2004. (VII.26.) BM-KvVM együttes rendelet tartalmazza.

A hulladékok közül megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a veszélyes hulladékokra. A veszélyes hulladékok gyűjtésére, kezelésére, tárolására és ártalmatlanítására a 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet – a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól – előírásait kell követni. A veszélyeshulladék-termelő köteles gondoskodni a hulladékok előírás szerű kezeléséről, melynek elsődleges célja, hogy megakadályozza a hulladék talajba, felszíni- és felszín alatti vízbe és levegőbe jutását. Veszélyes hulladék a településen az ipari jellegű tevékenységek során keletkezhet.

1.17.7. Vizuális környezetterhelés

Pátka település Fejér megye északi peremén a Székesfehérvári járásban fekszik. Területének déli része erdős, nyugati oldalán a Pátkai-tározó határolja, míg a többi irányban nagyrészt mezőgazdasági hasznosítású terület. Határát keleten Lovasberény, északon Csákvár és Zámoly, nyugaton Magyaramás, délnyugaton Sárkeresztes, délen Székesfehérvár települések jelentik.

A jelenlegi település őrzi a hagyományos vidéki családi házas, falusias szerkezetet (központi terület) az egykori külterületi és zártkertes övezetekben kialakuló új lakónegyedekkel kiegészítve. A településre látogatóknak szép látványosságot nyújtanak a település központjától északra elhelyezkedő pincék. A házak nagy többsége egyszintes családi ház hozzá tartozó udvarral, kerttel és melléképületekkel.

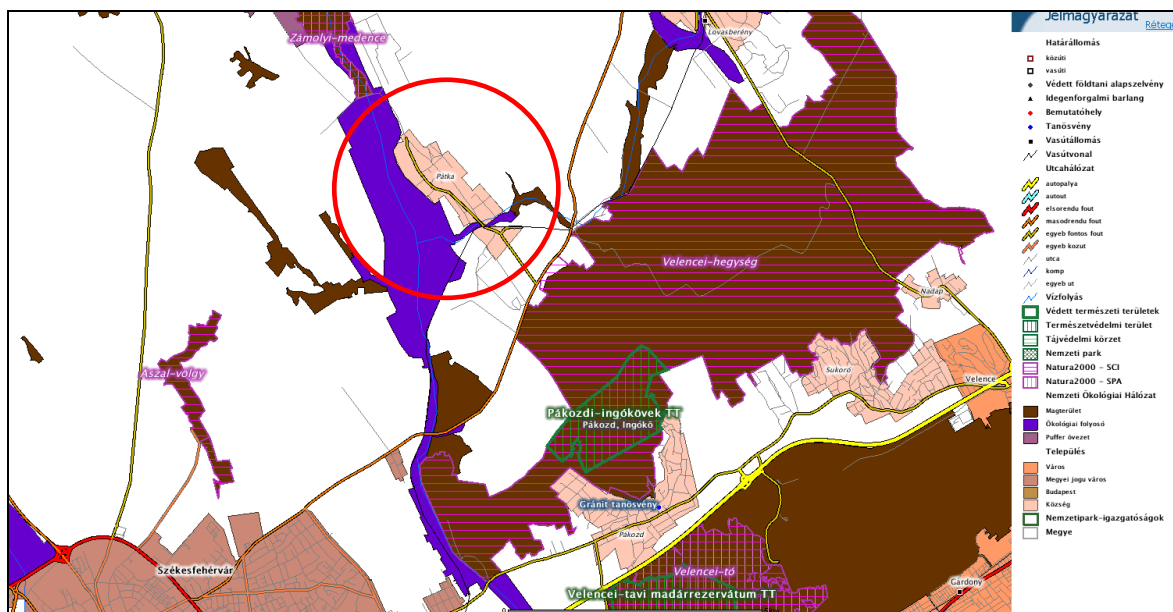
A településen két templom található (római katolikus, református), emellett az Ivánka-kúria épülete (melyben jelenleg az Önkormányzat intézménye fellelhető), valamint a Római kori kőgát maradványai.

A község természeti adottsága – déli része erdős - jó lehetőséget biztosít erdei kirándulásra, vadászatra.

A tájképvédelmi érintettség kapcsán a területen lévő volt szovjet laktanya területét szükséges említeni. A használaton kívüli, szükségtelen létesítmények fokozatos megszüntetéséről és a terület rehabilitációjáról a továbbiakban is szükséges gondoskodni.

A tájképvédelmi övezetbe eső területeken csak a tájjal harmonizáló, a tájképi megjelenést nem romboló létesítmények helyezhetőek el, ill. szükség szerint vizuális takarással, növényzet telepítésével szükséges megoldani a tájba illesztést.

A település nyugati területén a Nemzeti Ökológiai Hálózathoz tartozó ökológiai folyosó található, valamint a településtől északra a Zámolyi-medence, délre a Velencei-hegység, mint Natura 2000 terület helyezkedik el, melyet az alábbi térképvázlaton szemléltetünk.

31. táblázat Természetvédelmi területek Pátka környékén (Forrás:TEIR)

A település közigazgatási területe egyéb természetvédelmi, vagy élővilágvédelmi érintettség alatt álló vagy Nemzeti Parki területeket nem érint.

1.17.8. Árvízvédelem

Pátka település az átfolyó vízfolyások által árvíz és belvízvédelmi szempontból is kritikus helyzetben lévő település.

Intenzív, elhúzódó csapadékos időjárás alkalmával a településen kialakulhat árvizes, illetve belvizes havária szituáció, ezért a megfelelő, hatékony, és tudatosan tervezett védekezés elengedhetetlen. Ennek érdekében feltétlenül javasolt a településre vonatkozó vízkár-elhárítási terv kidolgozása.

A nagyobb mértékű mezőgazdasági földművelés következtében az eróziós tevékenységek még erőteljesebbé válnak, ezért szükséges a védekezésen belül a csapadékvíz-elvezető árkok folyamatos karbantartása.

A település árvízvédelmi szempontú érintettségét a 1.18.2 fejezetben ismertetjük részletesebben.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Összefoglalóan megállapítható, hogy Pátka településen elsősorban a meglévő, ill. a tervezett mezőgazdasági tevékenységhez kötődő létesítmények környezetterhelése tekinthető jelentősnek, melyek elsősorban talajvédelmi és levegőtisztaság-védelmi szempontból kritikusak.

A település környezetvédelmi státusza szempontjából kritikus pontokat az alábbiakban foglaljuk össze:

- A településen meglévő mezőgazdasági tevékenységű területek funkcionálnak, már betelepült gazdálkodókkal, külterületen a későbbiekben ennek bővülése, további fejlesztése várható

- A település intenzív esőzéskor jelentkező nagy mennyiségű csapadék elvezetése szempontjából kritikus helyzetű, így javasolt a vízkár-elhárítási terv kidolgozása, melyet a jelenlegi településfejlesztési koncepcióval is szükséges összehangolni.
- A településen a kiépített szennyvízhálózatra való csatlakozás maximalizálása, az egyedileg, aknás rendszerrel való gyűjtés minimalizálása, megszüntetése. Nem megfelelő gyűjtőaknák kialakítása esetén talaj és felszín alatti vízszennyezés jelentkezhet, ezért a szennyvízelvezetésre való rácsatlakozás növelésére lenne szükség.
- A település rendelkezik kiépített földgáz-hálózattal, de a fűtés jellemzően fatüzeléssel történik. A fatüzelés a fűtési időszak alatt jelentősen növeli a légszennyező anyagok légköri mennyiségét, ezért a földgáz-hálózatra való rákötés növelése javasolt.

A tervezési terület állapotát, minőségét, a meglévő és tervezett funkciók működését döntően befolyásoló hatótényező a légszennyezés, ezért a területrendezés és –fejlesztés során kiemelt feladat a jelenlegi helyzet javítása, ezzel egyidejűleg új terhelések kialakulásának megelőzése, illetve megakadályozása.

A különböző közterület használatok – az időszakos és alkalmi rendezvények – engedélyezésekor a jegyzőnek, mint első fokú hatóságnak az ideiglenes használat módját helyi rendeletben lenne célszerű rögzíteni. Meglévő üzletek, kereskedelmi és vendéglátó egységek lakosság nyugalma zavaró tevékenységét, működését ugyancsak a helyi rendeletben kell korlátozni.

Összességében a település részletes környezetvédelmi szabályozását javasolt lenne helyi környezetvédelmi rendeletben rögzíteni, melyet megalapozó vizsgálatok (zajvizsgálat, imissziós mérések, forgalomszámlálás, mintavételezések, stb.), és részletes környezetvédelmi program alapján lehetne kidolgozni.

A település szabályozási tervét a fentebb ismertetett kritikus környezetvédelmi szempontú érintettségek figyelembevételével, a lehetséges településfejlesztési eszközök alkalmazásával szükséges elkészíteni.

1.18 KATASZTRÓFAVÉDELEM

1.18.1. Építésföldtani korlátok

Fejér Megye Területrendezési Tervében foglaltak szerint a város közigazgatási területét földtani veszélyforrás területének övezete nem érinti.

Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

A Duna-Ipoly Nemzeti Park tájékoztatása szerint Pátka közigazgatási területén kiemelt védettségű geológiai képződmény, védendő földtani érték nem található.

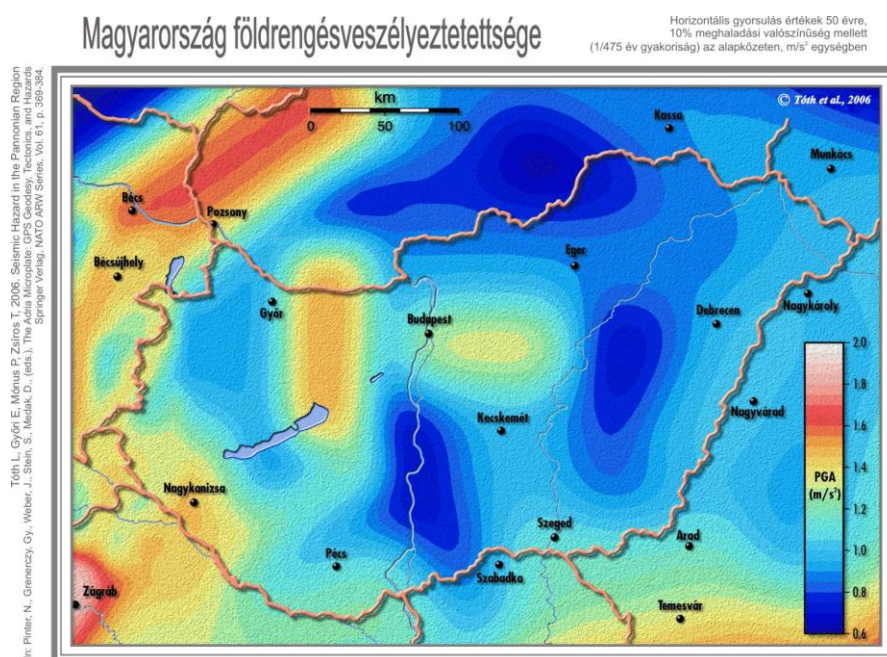
Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

Omlás veszélyes terület a 073/1 hrsz.-ú szántó melletti terület - illegális homokbánya (Magassági pont mellett, a közút közepén).

Süllyedésveszélyes terület a Jókai u. 141-142., 151-152. közötti közterület, valamint a 0190/138 hrsz.-ú terület.

Földrengés veszélyeztetett területek

A Pannon-medencében a földrengés aktivitás a lemezperemi területekhez képest mérsékelt. A XIX. század közepétől napjainkig terjedő időszak földrengéseinek gyakorisága alapján Magyarország területén jelentősebb károkat okozó rengésre 15-20 évenként, míg erős, nagyon nagy károkat okozó, 5.5-6.0 magnitúdójú földrengésre 40-50 éves intervallumban kell számítani. Ezen rengések valószínűsége is csupán a földrengéssel leginkább veszélyeztetett országrészekben, pl. az Északi-középhegység területein valószínűsíthető. Az ország területét földrengésvédelmi szempontból bemutató térképet az alábbiakban mutatjuk meg.

64. ábra Magyarország földrengés veszélyeztetettsége
(Forrás: Magyar Földrengéskutató Intézet; 1221 Budapest, Ringló u. 101/B)

A község és térsége az ország kevésbé földrengésveszélyes területei közé tartozik. A horizontális gyorsulás értéke 50 évre, 10 % meghaladási valószínűség mellett (1/475 év gyakoriság) az alapközeten 1-1,2 m/s².

A várostól Ny-ÉNy-ra a földrengés veszélyeztetettség egyértelműen nő, míg D-DK-re csökken.

Pátkán az utolsó jelentősebb földrengés valószínűsíthetően 1783-ban volt.

1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

Árvízveszélyes területek

Pátka közigazgatási területe és térsége árvízzel nem veszélyeztetett terület. A település területét a folyók mértékadó árvízszintjeiről szóló 74/2014. (XII. 23.) BM rendeletben felsorolt folyószakaszok mértékadó árvízszintjéhez rendelt nagyvízi meder nem érinti.

Belvízveszélyes területek

Pátka térségének területe ~ 120-170 mBf.-i tengerszint feletti magasságon helyezkedik el. A DK-i része ~155 mBf magasságig emelkedik. ÉNy-i határterülete ~150-160 mBf magasságon terül el. ÉK-i része ~170 mBf magasságig emelkedik.

Legmélyebb zónái a Pátkai-tározó és a Zámolyi-tározó és a köztük lévő terület, a Császár-víz völgye (~120 mBf), valamint a Rovákja-patak völgye (szintén ~120 mBf).

A Pátka Község Önkormányzata által adott információk alapján a belterület belvízzel veszélyeztetett területei az elmúlt évek tapasztalatai alapján:

- Kossuth u.,
- Gárdonyi u.,
- Fehérvári u. 2-6.,
- Gál köz.

A település területe nem szerepel a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendeletben sem az erősen, sem a közepesen, sem pedig az enyhén veszélyeztetett települések között.

A Magyarország belvízveszélyeztetettségi térképe alapján a város teljes közigazgatási területe kívül esik bármelyik kategórián.

Fejér megye területrendezési terve szerint Pátkán rendszeresen belvízjárta terület övezet nem található.

Mélyfekvésű területek

A központi belterület mélyebb fekvésű területei a Rovákja-patak völgye (~120 mBf) közelében található zónák: a Kossuth utca, Petőfi utca egyes részei.

Az egyéb területek közül a mélyebb fekvésű terület a központi belterülettől É-ra található, a Császár-vízzel párhuzamos Csákvári utca egyes részei.

A település mély fekvésű területei belvízzel, illetve magas talajvízszinttel nem érintettek (A MBFSZ „Magyarország talajvíz térképe” alapján ezeken a területeken a felszín alatt 8m-en, ill. annál mélyebben húzódik a talajvíz).

Árvíz és belvízvédelem

Pátka közigazgatási területe és térsége árvízzel nem veszélyeztetett terület. A település területét a folyók mértékadó árvízszintjeiről szóló 74/2014. (XII. 23.) BM rendeletben felsorolt folyószakaszok mértékadó árvízszintjéhez rendelt nagyvízi meder nem érinti.

Mivel a település területét árvízvédelmi szakasz nem érinti, így az árvíz- és a belvízvédekezésről szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet szerint Pátka árvízvédekezési terv készítésére nem kötelezett.

A település területe nem szerepel a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendeletben sem az erősen, sem a közepesen, sem pedig az enyhén veszélyeztetett települések között.

1.18.3. Egyéb

Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)

A város területén kedvezőtlen morfológiai adottságú (pl. lejtés, falszakadás) területek nincsenek.

Mélységi, magassági korlátozások

Mélységi korlátozások:

A Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság tájékoztatása alapján a rendelkezésre álló nyilvántartások szerint a településrendezési eszköz módosításával érintett településrészek vízbázis védőterületét nem érintik.

Ugyanakkor a Fejér Megye sérülékeny vízbázisai – 2016 térkép alapján a Pátkai-tározó ÉNy-területén, ill. elsősorban attól Ny-ra rétegbeli védőidom húzódik. (Azaz az 5 és 50 éves elérési idejű áramvonalai nem érik el a felszínt, így felszíni védőterülete nincs, tehát csak rétegbeli védőidom - a felszín alatti térben lehatárolható térrész - kijelölése volt szükséges.)

A védőidomot elérő fúrási tevékenység, új kút létesítése, valamint a vízvezető réteget érintő egyéb tevékenység környezeti hatásvizsgálat, környezetvédelmi felülvizsgálat, illetve egyedi vizsgálat eredményétől függően engedhető meg.

Magassági korlátozások:

A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium légiforgalmi és repülőtéri hatósági főosztálya magassági korlátozásról nem adott tájékoztatást.

A Honvédelmi Minisztérium Állami Légügyi Főosztályának (mint katonai légügyi hatóság) tájékoztatása alapján Pátka község az állami célú légiközlekedés tekintetében légiközlekedéssel közvetlenül nem érintett.

Ugyanakkor az állami célú légiközlekedés tekintetében légiközlekedéssel közvetve érintett. Beépítésre szánt területen a 100m-nél, beépítésre nem szánt területen az 50m-nél magasabb építmények az állami célú légiközlekedés biztonságát veszélyeztethetik. (Az ilyen építmények hatását a katonai légügyi hatóság az építésügyi hatósági eljárás során vizsgálja.)

Tevékenységből adódó korlátozások

A terület-felhasználási korlátozások:

A beépítési korlátozásokat a 8/2003. (XI. 29.) önkormányzati rendelettel elfogadott helyi építési szabályzat III. fejezete (A beépítésre nem szánt területek előírásai) tartalmazza.

Veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemek, létesítmények:

A Pátka Község Önkormányzata által adott információk alapján veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, létesítmények nem találhatók a község területén.

A város kockázatelemzési és katasztrófavédelmi osztályba sorolása:

Pátka települése a települések katasztrófavédelmi besorolásáról, valamint a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet és módosításai alapján a **II. osztályba** kapott besorolást. Az alábbi ábrán látható összefoglalóan, hogy az egyes osztályokra milyen védelmi követelmények állnak.

ELÉGSÉGES VÉDELMI SZINT (védelmi követelmények)			
	I. osztály	II. osztály	III. osztály
Riasztás	A lakosság központi riasztása; Veszélyhelyzeti tájékoztatás feltételeinek biztosítása	A lakosság riasztása; Vesz. tájékoztatás feltételeinek biztosítása	Riasztás; Vesz. tájékoztatás tervezése
Lakosságvédelmi módszer	Kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően (elzárkózás, kitelepítés)	Kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően (elzárkózás)	Kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően
Felkészítés	Évente aktív tájékoztatás; Passzív tájékoztatás; Felkészítés (riasztás, magatartási sz.)	3 évente aktív tájékoztatás; Passzív tájékoztatás; Felkészítés (riasztás, magatartási sz.)	Passzív tájékoztatás
Védekezés	ö. mentőszervezetek terv.; pv. szervezetek megalak.; karitatív, önkéntes és humanitárius szervek begy.	ö. mentőszervezetek terv; pv. szakalegység megalakít; karitatív, önkéntes és humanitárius szervek terv.	pv. szakalegység megalakít; önkéntes segítők, karitatív szervek tervezése
Induló katasztrófavédelmi készlet	Teljes induló készlet megléte	Teljes induló készlet megléte	Induló készlet tervezése

65. ábra Védelmi szintek (Forrás: <http://docplayer.hu/36022884-A-telepulesek-katasztrofavedelmi-besorolasanak-szabalyai-vedelmi-kovetelmények.html>)

A fentebb részletezett „kockázati helyszínek” (belvízveszélyes, mély fekvésű területek, stb.) a korlátozásokkal együtt következetesen meg kell, hogy jelenjenek a településrendezési tervben is.

1.19 ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

A település közigazgatási területén a Veszprém Megyei Kormányhivatal, Hatósági Főosztály, Bányászati Osztály tájékoztatása szerint az alábbi legálisan **működő építőipari, illetve ásványi nyersanyag lelőhelyek** találhatóak:

Működő külszíni bányák

Név: Pátka I. (Pátkai gránitbánya)

kitermelést végző cég: Mészkö és Dolomit Kőbányászati és Ásványfeldolgozó Kft.

nyersanyag: gránit

sarokponti EOY koordináták:

	x	y
1	212566,10	610083,60
2	212524,00	610192,00
3	212452,00	610275,80
4	212372,40	610104,30
5	212467,40	609991,50

Nyersanyaglelőhely

A település közigazgatási területén belül megkutatott terület is található, mely területet célszerű nyersanyaglelőhelyként figyelembe venni.

Név: Pátka - gránit

nyersanyag: gránit

sarokponti EOY koordináták:

	x	y
1	212720,00	610185,00
2	212202,00	610771,00
3	211720,00	610347,00
4	212233,00	609761,00

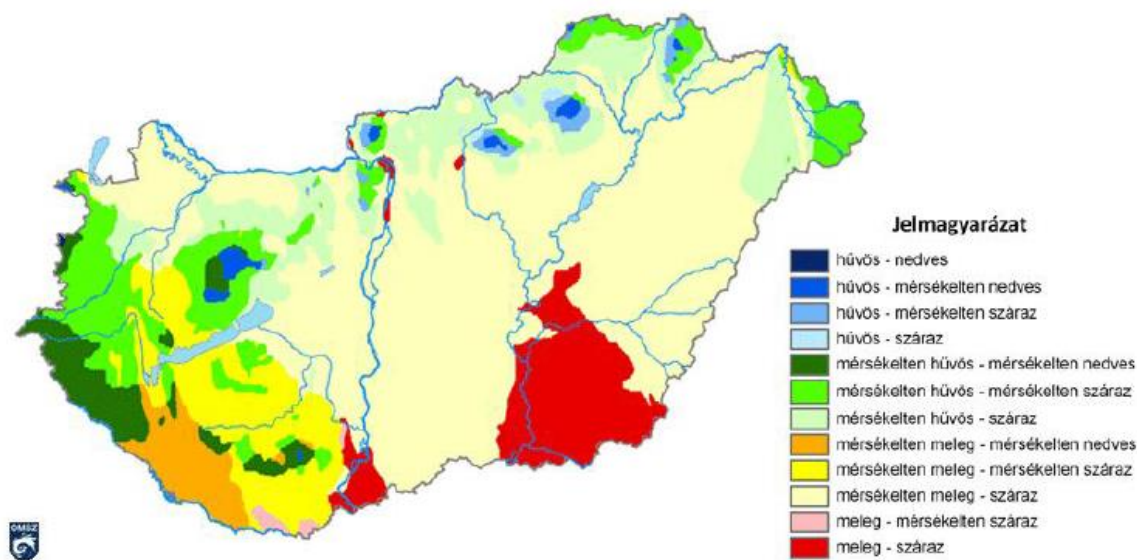
Pátka területén korábban még két bánya működött: Pátka I. (Pátka lejtőszakna) – polimetalikus érc, Pátka – fluorit.

A bányatelkekben lévő ásványi nyersanyagok mennyiségi adatai a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 25. § (3) bekezdéséből következően üzleti titoknak minősülnek.

Fejér Megye Területrendezési Tervében foglaltak szerint a város közigazgatási területén ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezet nem található.

Éghajlat meghatározása

Hazánk éghajlata változékonyak mondható, melynek oka elsősorban a globális rendszerekben keresendő. A kiegyenlítettebb járású, csapadékosabb óceáni éghajlat mellett a száraz, szélsőséges hőmérsékletű kontinentális éghajlat és a csapadékos mediterrán éghajlat egyaránt képviselteti magát az ország területén. Éghajlat módosító tényezőként kell számon tartani a Kárpát-medencét. Az ország területén elsősorban a nyugati, észak-nyugati szelek a dominánsak, ez jellemzi a szélirányt is.

66. ábra Éghajlati övezeti besorolások Magyarországon (Forrás:OMSZ)

A Péczeli György féle besorolás alapján Pátka település területe a mérsékelted meleg – száraz éghajlatú területhez tartozik.

Éghajlat jellemzői

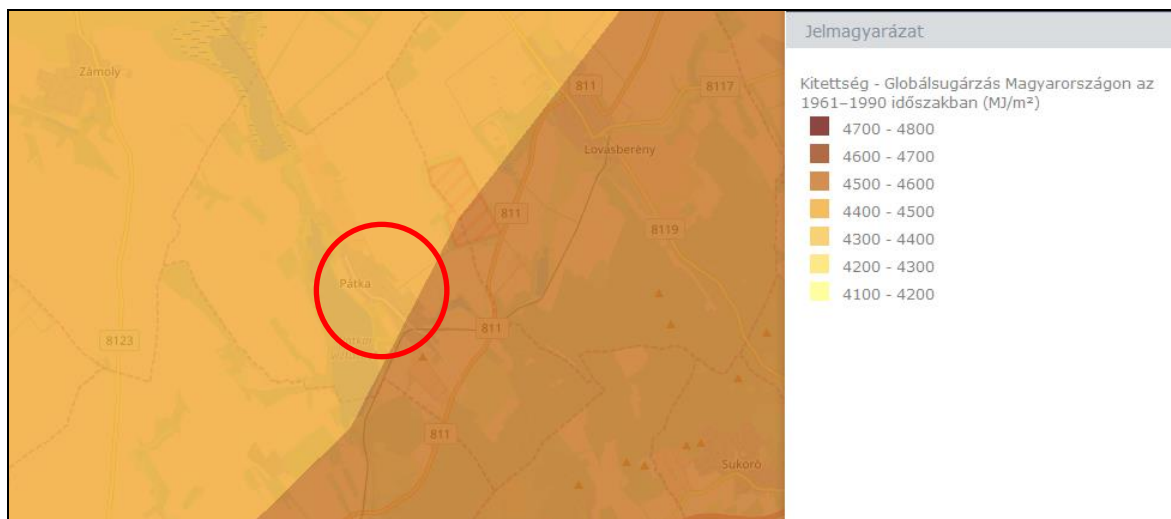
Pátka településen nem történik időjárási adatok folyamatos rögzítése, így ilyen jellegű adatok nem állnak rendelkezésre a település területére vonatkozóan. A település éghajlati jellemzőinek meghatározásához a kistájra jellemző, valamint a legközelebbi szomszédos településeken történt adatrögzítésekre támaszkodunk.

Szél

A település széljárása egyenletes, a kistájra jellemző uralkodó szélirány az északi, az átlagos szélesség 3 m/s körüli érték.

Napsütés

A Lovasberényi-hát kistájra jellemzően az évi átlagos napsütéses órák száma mintegy 1980 órára tehető, a nyári időszakban általában 790 óra körüli, míg télen 195 óra körüli napfénytartam jellemzi a területet. A globálisugárzás átlagos évi összege 4400-4600 MJ/m² körüli a NATÉR adatbázisát alapul véve. A benapozás és a földfelszín elérő sugárzás mértéke a morfológiának köszönhetően nagyjából egyenletes eloszlású.

67. ábra Globálisugárzás átlagos évi összege Pátkán (Forrás:NATÉR)

Hőmérséklet

Az évi középhőmérséklet a kistáj északi területein 9,5 °C, míg dél felé haladva 9,8 °C-ig emelkedik. A nyári abszolút hőmérsékleti maximumok a sokévi átlag alapján 33,5 °C, a téli abszolút minimumoké - 16,0 °C körüli érték. A leghidegebb hónap általában a január, míg a legmelegebb a nyár közepe, a július. Az évi átlaghőmérséklet várhatóan 1,5-2 °C növekedést fog mutatni a 2050-es évekig.

Csapadék

A csapadék évi összege 600 mm körüli a kistáj nagy részén, az északi részeken várhatóan kissé meghaladja ezt az értéket, míg a déli csak 550-600 mm közötti. A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok száma 1961-1990 közötti időszakban 0-0,5 napra tehető éves szinten, mely 2050-ig várhatóan 0,5-1 napra növekszik. Átlagosan évente 38 körüli hótakarós nap fordul elő, 22-24 cm átlagos maximális hóvastagsággal.

Éghajlati napok

A területen 1961 és 1990 közötti időszakban 0,2-0,3 nap/év azon napok száma, melyek esetén a napi maximum hőmérséklet elérte vagy meghaladta a 35 °C-ot (forró napok). 2050-ig bezárólag ez a szám várhatóan 5-10 nappal növekedni fog.

A hőségriadós napok száma az 1961-1990 időszakban 2-3 nap volt, mely érték várhatóan 15-20 nappal emelkedik 2050-ig.

Városi klíma

Pátka település szerkezetét tekintve nem mutat egységes képet. A település történeti magja a Kossuth és a Petőfi utcák között elhelyezkedő terület. A településmagtól északra pincesoros övezet, délre szintén hétvégi házas övezet jellemzi. A 811-es útról leágazó bekötő út, valamint a Petőfi utcától keletre elhelyezkedő utcák beépítését a mediterrán jellegű beépítés jellemzi. A beépítés döntő hányada max. két szintes családi házas, hozzá tartozó zöldfelülettel. A település beépített és beépítéssel nem érintett területei között nem várható jelentős UHI (városi hősziget intenzitás) különbség, ezáltal külön városi klíma kialakulással nem kell számolni.

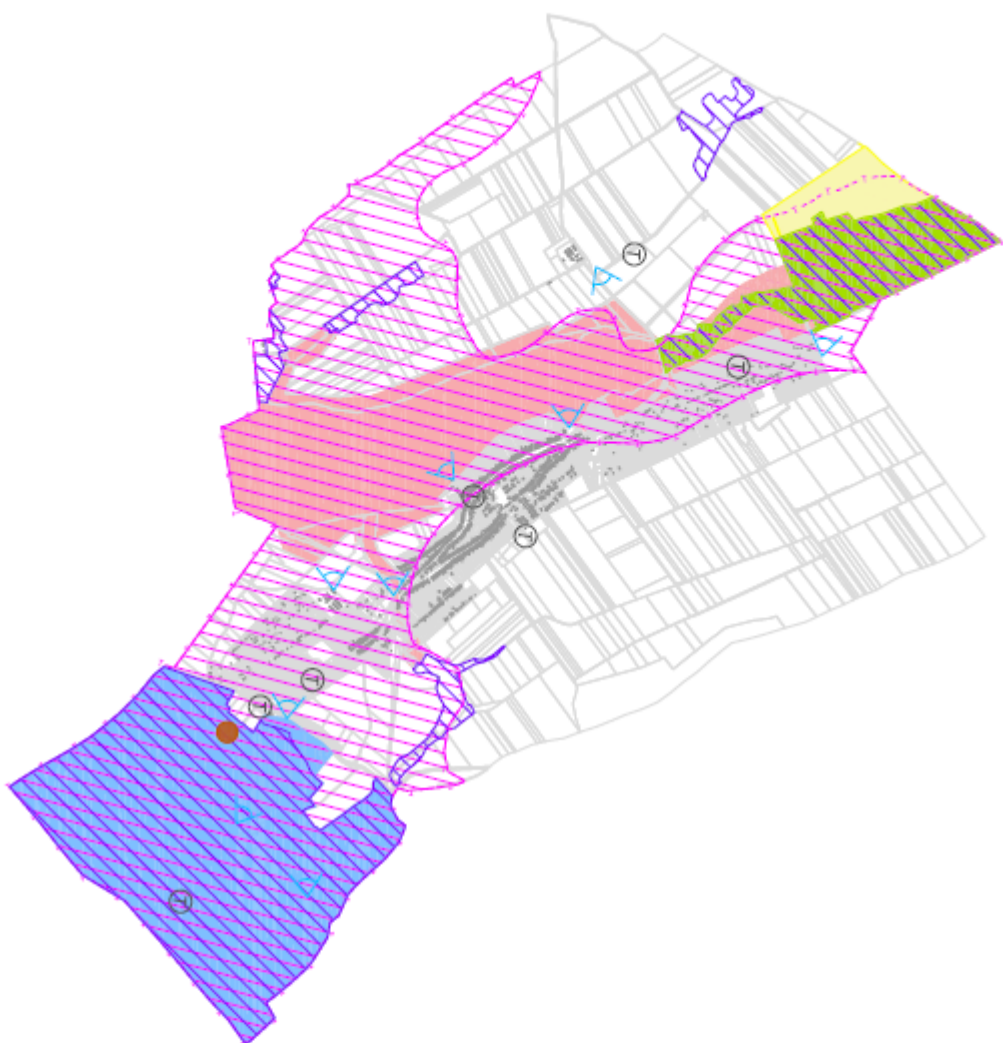
Adaptációs képesség

Pátka település a természetföldrajzi szempontokat figyelembe véve kedvező adaptációs képességekkel rendelkezik. A Vértes hegység közelségéből fakadó jelentős biológiai aktivitású erdőségek jelenléte, a Császárvíz-völgy és a hozzá kapcsolódó Zámolyi- és Pátkai-tározók, a Rovákjapatak, valamint a Pátkai horgásztó mind fontos helyi értéket képviselnek. A beépítésre szánt területeket a laza beépítés, a vízzáró felületek alacsony aránya jellemzi, mely a meglévő zöldfelületekkel jó alapot képez a klímaadaptációs törekvések megvalósításához.

A lakosság kedvezőtlenül alakuló korösszetétele valamint az Önkormányzat és a lakosság anyagi tehetősége gátat szabhat a fejlesztések terén. A tudatosság és a szaktudás fejlesztési kiemelt feladat.

1. számú melléklet:

Táji, természeti érték vizsgálata

JELMAGYARÁZAT

ORGZÁZSÁGI JELENTŐSÉGI ÉRTÉKEK

- [illegible]

EGYEB ÉRTÉKEK, BEAVATKOZÁSI MÓDMŰÖK TENDLETÉK

-

[illegible]